

Son

Aboedi hoafi Son ai sürü papımarandi

Yangiri niŋgombo Hoafi ra nindoumbomefeyo

1 ¹Horombo hondü God ai hifi nda nafıkoate-yuambe Hoafi nda meŋgoro. Hoafi ra ai Godindi fikimi meŋgoro asu God-ane. ²Horombo hondü Hoafi ra Godindi fikimi meŋgoroane. ³God ai Hoafi ranınambo muŋgu moatükuni ra nafımarandi, nga moai ngorü-moatükuni ngorü nafi süngure tüküfeyo. ⁴Hoafi ra yangiri niŋgombo nimindühane asu yangiri niŋgombo ra nindou-yafe si-ane. ⁵Si ra nimbı ranahambo si asagado, nga nimbı ra ngiri si ranahambo gabudeandi. ⁶Nindou mami God ai koamariheira mahu. Ahandi ndüri Son-ani. ⁷Nindou ranaheimbo si ranahambo anihondümbo hoafombohünda mahu. Nindou muŋgu ai hoafi ra himboriyei hehi anihondümbo-mbirihinda yehuenüŋgu mahu. ⁸Son ra si raniyupoani, nga si ranahambo anihondümbo hoafiyu-randeimbı yangir-ani. ⁹Si ndanana si hond-ane asu ai hifi ndanihü tüküfe haya asu nindou muŋguambo si boakifoare arandi. ¹⁰Ŋga Hoafi ranai hifi ndanihü meŋgoro. Hoafi ranınambo God ai hifi nda nafımarandi, nga asu nindou hifi ndanihü anıboadei ranai moai ahambo fifirihori. ¹¹Ai ahandi nŋoafi hondüna hu, nga asu nindou ahandi nŋoafihündi ai moai ahambo fihirihorımındeı. ¹²Ŋga didiyei ahambo anihondümbo-rihorühi fihimarihorambo asu ai aheimbo kamafoareandıra ai Godindi nimori tükümehindi. ¹³Moai hifinındeı moatükunınambo Godindi nimorımboyahi tüküyahindi sihiri boagiri ramehindi nou. Wani, nga God ai ahandi hohoanımo süngu ahandi nimorımboyahi marihündi. ¹⁴Hoafi ra nindoumbofe tüküfe mburamboyo asu sihefi mbusümo manüŋguwa ai ndüri adükarümbı ra hoeimarihuri. Ndüri adükarümbı ra Godindi nimori mami yangiri ranahand-ane. Ai afındi hıpoambore-randeimb-ani asu sihefimbo Godımbo afındi moatükuni anihondümbo nafuımaramunı.

¹⁵ Son ai ahambo anihondumbo hoafimayu. Ai puküna hoafiyundurühi yahuya, “Ro nindou ndanahamboyahi hoafimayahandüri, ‘Ro boatei tükündaheanda ai wandi süngu tükündüfimbui, nga aiana adükari safi ngasündeandireimb-ani. Nimboe ai boateifi manünguwa ro tükümeheandane,’” mehu.

¹⁶ Ahandi afindi hipoambofe rani-süngu sihefimbo afindimbo aboedi-aboedireamuni arandi. ¹⁷ Mosesindi wari sünguyo ahinümbi hohoanimo tükümefeyo, nga hipoambofe hohoanimo asu anihondumbofe hohoanimo ra Sisas Kraisindi sünguyo tükümefeyo. ¹⁸ Moai nindou mami ai-amboani God hoeiriri, nga Godindi nimori mami Afindandi fikimi nüngumbü ai God-ani asu ai yangiriyu Godimbo hoeiriri haya sihefimbo nafuimaramuni.

Son ai ro nindou God koamafoariri-yahipoani mehu

(Matyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Ruk 3:1-18)

¹⁹ Suda bogori ai Godimbo sihou-rundeimbi bidifiri Rifai sirihündi babidimbo koamari-houpura Serusarem hiningiru houmbo kosimo Son sowahi tüküyafu düduyafundowohü yahomoya, “Se didiyafa?” mehomondamboyu. ²⁰ Raniyu asu Son ai moai diboreandi, nga weindahi anihondumbo hoafiyuhi yahuya, “Roana Nindou God koamafoariri Krais raniyahipoani, nga wani,” mehu. ²¹ Raniyomo asu simbori hoafiyomondowohü yahomoya, “Asu se didiyafa? Asu se Erasayafi?” mehomondamboyu. Asu Son ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Wani, roana raniyahipoani.” Asükaiyomo düduyafundowohü yahomoya, “Ro Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi hifandarihuri, se raniyafi?” Asükaiyu ahamumbo simbori hoafiyupurühi yahuya, “Wani, roana raniyahipoani,” mehupuri. ²² Raniyomo asu ahambo hoafiyomondowohü yahomoya, “Asu se didiyafi nimora? Se yihoefimbo hoafiyafan-animbo asu ro hoafi ra nindou yihoefimbo koamari-houmuni ahamumbo sowana semindi homboanefi. Se sihafi fimbo nüngumambisafa?” mehomo. ²³ Raniyu asu Son ai ahamumbo simbori hoafiyupurühi yahuya, “Ro rananahi: Nindou mami ahandi yasimondi nimi wohi furikoate-yowohü mngiyohü yahoya, ‘Bogorindi nafi aboedi nafindihehindi,’ meho, nga ro rananahi,” mehu. Horombo hoafi nda Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi Aisaia rareamboyu yahurai bukambe hoafimayu.

²⁴ Farisi aiyomo nindou hoafi sowandümo homo-rundeimbi ahamumbo koamari-houpura makosomo. ²⁵ Nindou ranai Sonimbo hoafiyomondowohü yahomoya, “Asu se Kraisiyafipoani, Erasayafipoani, Godindi hoafi hoafiyu-randeimbiyafipoani, nga asu nimboeafi se hundürürandüri maranda?” mehomondamboyu. ²⁶ Raniyu asu simbori Son ai hoafiyupurühi yahuya, “Roana hoenambo yanggir-ane hundürühi arihandi, nga sihamundi mbusümo nindou mami anüngu, nga asu seana

moai nindou ranahambo fifirihori. ²⁷Ro boatei weindahi ratüpurिया arihandi, nga nindou ranai animbo süngunambo weindahi rande ratüpurindümbui. Nga asu roana nindou aboedi hamindiyahipoani ahandi su wofi himondimaramündu ra fufurihefembohünda,” mehu.

²⁸Hoafi nda Betani ngoafihü Sodan hoe gogoanini tüküme feyoane. Asu hifi ranihüyo Son ai nimorehi nindowenihi aheimbo hundürümarandüri.

Sisas ai Godindi sipsip nimor-ani

²⁹Ngorü sihi Son ai himboyuwane Sisas ahambo sowana masünuwa hoeirühi yahuya, “Godindi sipsip nimori asüfu ra hoeirihori. Ranahandi süngu-animbo God ai nimorehi nindowenihi-yafe hohoanimo moaruwai ranahambo amboawi mbüsümbui. ³⁰Nindou ranahamboyahi ro siheimbo hoafiyahandürühi, ‘Nindou ai ro nimboahani wandi süngu düdümbui. Nindou ai adükari bogor-ani, nga roana ai nahuraiyahipoani,’ masahandüri. Nga asu ro niŋgokoate-yahambe ai manüngu. ³¹Asu ro moai fifirihini, nga nindou ra didimbei, nga asu Israerihündi ai ahambo fifirimbirihora sahehea sini hundürü-marihandüri,” mehu.

³²Son ai yare hoafiyundürühi yahuya, “Ro hoeiriheandani Yifiafi Aboedi wupufo nahurai sünambeahindi kosi ahandiwami pühiyo mamaro. ³³Awi ro moai nindou ranahambo fifirihini, nga God aiyu wambo hoenambo hundürümbirandüra yehuenüngu koarihendürühi yahuya, ‘Se hoeindowandani Yifiafi Aboedi kodi nindou ranahandiwami nimandoani ana, asu ai-animbo aheimbo Yifiafi Aboedinambo hundüründandürümbui,’ mehu. ³⁴Yifiafi Aboedi ahandiwami kosi mamaro ra hoeimariheandi asu anihondümboanahi hoafayahi nindou nda Godindi nimor-ani,” mehu.

Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi kamafoareapuri

³⁵⁻³⁶Ngorü si Son ai asükai ranihü ahambo süngurineri-rinandeimbi babidimbo nüngumbo Sisasimbo hoeirirane mahuamboyu, asu Son ai hoafiyuhi yahuya, ‘Se hoeirine. Ndanani Godindi sipsip nimorayu.’ ³⁷Son ai ra-mehuamboyafani asu himboriyafani hena ai Sisasindi süngu mahafani. ³⁸Raniyu asu Sisas ai hihirifi hoeireapirane ahandi süngu mahafandamboyu hoafiyupirühi yahuya, “Se nini kokomboyafana?” mehupiramboyafani, asu simbori hoafiyafinandowohü safanea, “Rabai, se nahiyafi nimbafi aranda?” (Ndüri ‘Rabai’ ahandi nimindi ra yamunde-randeimb-ane.) ³⁹Sisas ai hoafiyupirühi yahuya, “Sühufani naha hoeirine,” mehupiramboyafani. Asu ai hüfani wori nimarümbi ra hoeirine hena, asu rani sihi ai-dibo mamarifani ra ndeara nimbambeyo.

⁴⁰Nindou yimbu ranai Sonindi hoafi himboriyafani hena Sisasindi süngu mahafandi ahafandi ndüri ra ngorü ana Andru, Saimon Pitandi akidiyu. ⁴¹Ai hu, ahandi amoŋgo Saimon kokorüri hoeiriri haya

hoafiyundühi yahuya, “Ro Mesaia hoeimarihuri,” mehu. (Ndüri Mesaia ra Grik hoafinambo Krais-ani.) ⁴²Raniyu Andru ai Saimonimbo serümündi Sisas sowana mahüfu-amboyu, asu Sisas ai Saimonimbo hübudurürühi hoafiyundühi yahuya, “Seana Sonindi nimori Saimon-anafi, nga sihafi ndüri ana Sifasi-mbeyowamboane,” mehu. (Ndüri Sifas ranana nimoei-ane.)

Sisas ai Firip Natanierimbo fihimarapimüdu

⁴³Ngörü si Sisas ai Garirinambo hafombo yahuhaya nimarümbo, Firipimbo hoeirirühi hoafiyundühi yahuya, “Se mborai wandi süngu,” mehundo. ⁴⁴Firip, Betsaidahündi Andru, Pita-babidimbo mami ngoafihünd-ani. ⁴⁵Raniyu asu Firip ai Natanierimbo kokorüri hoeiriri haya hoafiyundühi yahuya, “Horombo Moses ai ahinümbi hoafi sürü papirandühi nindou kudümbui mehu ra fifiro. Asu Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi amboani ai mami yahurai sürü papimarundi ranahambo hoeimarihori. Nindou ranana Sisas-ani Sosepindi nimori Nasaretihündi,” mehuamboyu. ⁴⁶Asu Natanier ai Firipimbo düdufinduhü yahuya, “Asu Nasaret ngoafihü ra aboedi moatükuni tükümandifeyo rane?” mehuamboyu. Asu Firip ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Naha se sühüfi hoeirosi,” mehu.

⁴⁷Sisas ai Natanierimbo hoeirirani mahüfu-amboyu hoafiyuhi yahuya, “Nindou ndanana Israerihündi hond-ani, nga aiana anihondümbo yanggiri hoafiyu-randeimbani,” mehu. ⁴⁸Raniyu asu Natanier ai Sisasimbo düdufindühi yahuya, “Se wambo nünguro fifiro-wandirimboyafa?” mehundu-amboyu. Asu Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Firip wambo fifirife hoafikoate-yuambe süfuri afümambe manimbafa hoeimariheanini,” mehu. ⁴⁹Raniyu asu Natanier ai Sisasimbo hoafiyundühi yahuya, “Yamundo-randeimbi, seana Godindi nimor-anafi! Seana Israerihündi-yafe adükari bogor-anafi!” mehundo-amboyu. ⁵⁰Asu Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Ro sihambo süfuri afümambe hoeimariheanini masahi ranimboanafi anihondümbo-arowandiri? Ngga awi sünguna se afindi moatükuni ranahambo ngasündeandeimbi tükündifeyoani hoeindowamboayafi,” mehu. ⁵¹Asükaiyu hoafiyuhi yahuya, “Ro sihamumbo anihondümboanahi hoafayahapuri: Süngunambo ana sünü sübüdühoehü sünambeahindi nendi ai Nindou Hondündiwami gafomo kodo ndundani hoeindumboemo,” mehu.

Sisas ai boatei hepünifeimbi moatükuni ratüpurimayu

2 ¹Yimbu nimbiyomo houmbo nindowenihi ngörü ai Gariri hifambe Kena ngoafihü nimorehi masemüdu. ²Raniyo Sisasimbo asu ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo ahamumbo amboani nimorehi semindi sesesi ranambe didimo masei. ³Rani-simboani wain

hoe ra mungu masimindeiamboyo, asu Sisasindi hondi ai nimorimbo hoafiyondowohü yahoya, “Nindou ai wain hoe mungurihimboanei,” mehondowamboyo. ⁴Asu simbori yare hoafiyundühi yahuya, “Me, nimboe se wambo rani-moatükunimbo hoafayafa? Ndanana sihei siane, nga awi ro ranimbofembo si ra yohoyopoani.” ⁵Ra-mehuamboyo asu hondi ai wori aharambürindi ratüpuriyomo-rundeimbi ahamumbo hoafiyopurühi yahoya, “Sisas ai nini-moatükunimboyo refembo hoafinduani ra-süngundundi,” meho.

⁶Ŋgoafi ranihü nimoei hipiri 6 afindi hoe hafo tüküfe-randeimbi Suda ai fi aboediferambo hundürüyorambohünda burimayo. ⁷Raniyu Sisas ai ratüpuriyomo-rundeimbi ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Se hipiri ranambe hoe fuibidi-houndi,” mehuamboemo. Asu ai hipiri ranamboe hoe fuibidihoumbo tüküru-tüküru-marundi. ⁸Raniyu asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se hoe ra nimoamonindi kaboandundüh-animbo nindou sesi kanimbo ehü ahambo sowanambo ndowandümo ngomo,” mehüa-mboyomo asu ai rasüngumarundi. ⁹Nindou sesi kanimareandi ai hoe ra apire hoeireandane, asu wain hoe apimayowamboyo, ai moai fifireandi dagüdambombai wain hoe ra. Ŋga ratüpuriyomo-rundeimbi ai-yanğiriyo hoe mafuindümo fondi ra fifimarundi. Raniyu asu nindou sesi kanire-randeimbi-mayu ranai nindou nimorehi semindimbo-mayu ranahambo mborai mehundo. ¹⁰Ai hoafiyondowohü yahuya, “Ndani-ndani hoafühi ana nindou wain hoe aboedi boatei simindei mburühümboanei, asu süngunamboane moaruwai ra simindei arihündi. Ŋga asu seana aboedi safi ra kikihandifi nimarifi mburamboyafi hapondani randi sowandifi masinifi,” meho.

¹¹Sisas ai Gariri hifambe Kena ŋgoafihü boatei hapünifeimbi moatükuni ramareandi. Ai ahandi adükari ŋginindi ra nafuimayuwamboyo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai ahambo anihondümbo-marüwuri. ¹²Raniyo asu Sisas ai ahandi hondi, akohoandi asu süngururü-rundeimbi babidimbo Kena ŋgoafi hiniğirihi hehi Kaperneam ŋgoafina hei ranihü yahunümbi si manimboei.

Nindou ai Godindi worambe kaki semindimbo ratüpurimemonda

Sisas ai hemafoareapuri

(Matyu 21:12-13; Mak 11:15-17; Ruk 19:45-46)

¹³God ai Israerimbo Isipihündi aboedambo-mareandüri rani adükari si Pasofa wari ra ndeara akimi tifimareandamboyo asu Sisas ai Serusarem ŋgoafina mahafu. ¹⁴Hafu tüküfi haya Godindi worambe kefuai hu hoeireandane, nindou ai burmakau, sipsip, ndu pemiyomonda asu kaki siseru sabupuri rundühi mamarimonda hoeimareapuri. ¹⁵Raniyu wofi hoandari nafirihai semündü haya raninambo ahamumbo burmakau, sipsip, ndu napo ra kameihi buküri-foareapurühiyu, asu nindou kaki

siseruründühi mamarimo ahamundi kaki ra buburamüdi pütifihiyu fondi ra hihire amoahimareandi. ¹⁶Raniyu asükaiyu nindou ndu kakifihi saurundühi maningomo ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Napo ra fufuründümo houmbo moanewana ngorügoanini homo. Asu se wandi Apendi wori ndanambe maket worimborihi hehi pemiyei asu kakifihimbo seihü arihünda?” mehuamboemo. ¹⁷Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai hoafi Baibor-ambe mapeniŋgo ra hohoanimomemo, ‘Ro sihafi wori aboedi mbifondarowa sahehea ranimboanahi afindi tiŋiriŋfoayahi,’ meho.

¹⁸Asu Suda ai Sisasimbo hoafiyomondowohü yahomoya, “Se nini hepünifeimbi moatükuni ramandowandi yihoefimbo wori ranambeahindi hemoafoarowamuni ra nŋinind-ani yaho nafuimbohündambo?” mehomondamboyu. ¹⁹Asu Sisas ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Ro sihamumbo hoafayahi, Godindi wori nda biriboadundani asu ro asükainda nŋimi sinambo yangiri worimbondi-hamboayahi,” mehuamboemo. ²⁰Raniyomo asu Suda ai hoafiyomondühi yahomoya, “Nindou ai wori nda 46 himbani worimbomarund-ane asu se nŋimi sihi yangiri asükainda worimbondihi mungundiheamboayahi asafi?” mehomondamboyu.

²¹Sisas ai ahandi fimboyu Godindi wori süngunambore kafaore hoafimayu. ²²Raniyo Sisasimbo God ai honŋuambeahindi botiriri simboani ahambo süngururü-rundeimbi ai horombo ahandi fimbo hoafimayu ra nŋusüfoambe pumarindümo. Raniyo horombo Sisas hoafimayuyo Godindi bukambe sürü papimarundi raniyo ra anihondümbomarundi.

Sisas ai muŋguambo nindouyei hohoanimo fifireandi

²³Sisas ai Suda-yafe adükari si Pasofa ranahambohünda Serusarem nŋoafihü mamaru. Raniyo nindou afindi ranai Sisas hepünifeimbi moatükuni ramareandi ra hoeirihi hehi anihondümbomarihindi.

²⁴Iŋga asu Sisas ai nindou ranahei hohoanimo ra fifire hayambo-wambo moai anihondümbomrearü. ²⁵Asu nindou amuri ai Sisasimbo nindouyei hohoanimo ranahambo nafuiyondürühi hoafiyondopoani, nŋa ai ahei nŋusüfoambe hohoanimo ra muŋguambo fifireamboani.

Sisas ai Nikodemus-dibo wataporimefani

3 ¹Nindou mami Farisi-ambeahindi manüŋgu ahandi ndüri Nikodemus ai Suda-yafe bogoriyu. ²Asu mami nimbokoani Nikodemus ai Sisas sowahi hu tüküfi hoafiyundühi yahuya, “Yamundo-randeimbi, Ro fifiri-huninimboanefi, seana nindou yamundo-randeimbi God koamarihenin-anafi. Nindou nŋorü ai-amboani nŋiri hepünifeimbi moatükuni se Godindi nŋinindinambo rawarowandi ra randeandi,” mehuamboyu.

³Asu Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Ro sihambo anihondümboanahi hoafehanini: Nindou ai simbori tüküfekoate-ayu ana, ai ngiri God hifandarandi ranambe ngu,” mehu. ⁴Nikodemus ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Asu nindou adükarihündi ra nüngunde hondi ai wakindirimindoani asu nimori akidou nahuarai tükümandifia? Asu ngiri nindou ai hondandi furambe daguduwani asüakai wakindirimindo,” mehuamboyu.

⁵Asüakai Sisas ai Nikodemusimbo hoafiyundühi yahuya, “Nindou ai Yifiafi Aboedinambo asu hoenambo simbori tükümbüfiyu-wamboane. Refekoate-ayu ana, ngiri God hifandarandi ranambe gafu. ⁶Nindoundi fi ranana ahandi hondafindi-yafe findambo tüküme fiyuani, nga ahandi yifiafi ranana Yifiafi Aboedindi nginindinambo tüküme fiyoane. ⁷Ro hoafiyahühi se simbori tükündahindi masahi hoafi ranambo se ngiri hepünafoandühi afindi hohoanimondafi,” mehu. ⁸Weri ranai ai hohoanimomayo süngu weriyo hoarandi. Asu se weri fisihoasi raniyanggir-ane himborayafi, nga nini-nafi tüküfe hayamboyo asu nini-nafiyo aho ra moai fifirowandi. Asu nindou Yifiafi Aboedinambo simbori tükehindi amboani mami yahurai-ane,” mehu.

⁹Asu Nikodemus ai Sisasimbo düdufindühi yahuya, “Asu se hoafimayafi nda nüngu-nahurai tükümandifea?” mehindowamboyu. ¹⁰Asu Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Seana Israeri-yafe yamundo-randeimb-anafi, nga asu seana awi moai fifirowandiyo? ¹¹Ro sihambo anihondümboanahi hoafayanini, Ro nini-moatükuniyo fifirimarihündi ranane wataporimbo-rihu arihündi. Asu ro nine-moatükuniyo hoeimarihündi ranane wataporimbo-arihündi. Nga hoafi ro wataporimbo-arihündi ranahambo se sahümündi daboadanambo-arihündi. ¹²Ro siheimbo hifi ndanihündambo wataporimbo-marihandüri, nga asu moai se wambo anihondümbo-rihindiri. Asu ro sünambeahindi moatükunimbo wataporindahani ra nüngundühi anihondümbo-ndihindühi fifirimandihia? ¹³Moai nindou ngörü hifi ndanihündambo ana sünambe hafu, nga Nindou Hondü sünambeahindi makusu ai yanggiryu asüakai mahafu.

¹⁴Sapo horombo Moses ai amoasiri nimi wohi furikoate-reandühi semündü nimoamo botimareandi. Asu mami yahurai-animbo Nindou Hondümbo amboani semündü nimoamo botifiamboani. ¹⁵Rananimbo nindou ahambo anihondümbo-arihori ranai yanggiri koadürümbo-koadürümbo ningo ra mbisahümündi-amboane. ¹⁶God ai nimori mamümbiyu hayamboyu nimorehi nindowenihi hifi ndanihü aniboadei ranaheimbo ngusüfo pareandürühiyu asu ahandi nimori mami ra hifina koamariherü. Nindou müngu didiyei ahambo anihondümbo-arihori ai ngiri awandihendi, nga koadürümbo-koadürümbo nimboeimboyei. ¹⁷God ai ahandi nimori hifina koamariherü ra ai kosi nindou yibobore-

randeimbi nahurai hifihündi nindouyei hohoanimo yibobofemboyupoani. Ŋga rananimbo muᅅguambo hifihündi nindou ai ahandi süᅅgu aboedambo-mbeahinda yahu hayamboyu koamariheira makusu.

¹⁸Nindou Godindi nimorimbo anihondumbo-areandi ahambo ana ᅅgiri yibobondirühi papi-hoafindüri, ᅅga nindou ahambo anihondumbofe-koate-ayu ranahambo-animbo yibobondirühi papi-hoafindürimbui.

¹⁹Yibobofe ranahandi nimindi ra ndahurai-ane: Sapo si aboedi ra sünambeahindi makosoyosi, ᅅga asu ai moai ranahambo yifiriyeyi, ᅅga ai nimbokoani nimbi afindi pimayo ranambe niᅅgomboyeyi yifirimayeyi. Nimboe sapo ai moaruwai hohoanimo rarihindühi wamboyei ramehindi.

²⁰Muᅅguambo nindou didiyeyi si ranahambo yiᅅoaruko-arihindi ana, ai moaruwai hohoanimo yaᅅgiri rarihindühane. Nindou yahurai ana ᅅgiri si peyoani ᅅgei sapo si ranai ahei moaruwai hohoanimo ramarihindi ra nafuindandürimboe sei hehimbo wambo.

²¹Ŋga nindou aboedi hohoanimo yaᅅgiri semündü anüᅅgu ranai-animbo sihi tükündüfimbui. Rananimbo nindoundi ratüपुरi ra si ranai Godindi ᅅginindinamboane ratüपुरiyu arandi mbisi nafuindimboe,” mehu.

Son ai Sisas tükümeᅅiyu nimindi ra weindahi hoafimayu

²²Asu süᅅgunambo Sisas ai ahambo süᅅgururü-rundeimbi babidimbo randihünda botiyafu houmbo Sudia hifina mahomo. Ai homo ranihü yahunümbi si niᅅgomomboyoyi Sisas ai nindou hundürümarandüri.

²³Ainon ᅅgoafihü Serim ᅅgoafikimi hoe afindi mafoafusowa asu ranihü Son ai-amboani nimorehi nindowenihi hundürümarandüri. Rani-simboani nimorehi nindowenihi afindi ranai ahambo sowana hei marihündamboyu ai hundürümarandüri. ²⁴Son ai karabusifekoate niᅅguambeahiyo aheimbo hundürümarandüri.

²⁵Raniyo asu Sudahündi mami ai Sonindi süᅅgururü-rundeimbi babidimbo Godindi himboahü aboedi tüküfembo hundürü hohoanimo ranahambo hoafina simbori hoafimemo. ²⁶Raoyafu mburu hifomo Sonimbo hoafiyomondühi yahomoya, “Yamundo-randeimbi, se hohoanimoyafai nindou Sodan hoekimi ai-dibo nimbafanimbo se ahandi hoafi yihoefimbo hoafimeᅅimuni. Ŋga ai haponda hundürümarandür-amboane. Asu nindou ai siheᅅimbo sowana sifokoate ahambo sowanambo yaᅅgiri hüraramindo,” mehomo. ²⁷Asu simbori Son ai hoafiyupurühi yahuya, “Nindou ai ᅅgiri rarani-moatükuni moani ndemündu, ᅅga God ai dagadowan-animbo ndemündümbui. ²⁸Horombo se himboriyomondani ro sihamumbo hoafiyahapurühi sahiya, ‘Roana Kraisiyahipoani, ᅅga ahandi nafi didiᅅoado-fembohünda God ai kamafoareandir-anahi,’ masahi hoafi ra se sihamundihoari himborimemo. ²⁹Asu nindou ᅅgorü ai nimorehi asemündu ana, nimorehi ra nindowenihi ranahand-ane. Asu nindowenihambo fariherü-randeimbi ai ai-dibo niᅅgumbo

nimorehi masemündu ahandi hoafi himboriyuhü ai hihifi-hihifimayu. Yahurai-ane asu haponda hihifi-hihifi ra wandi fiambe amaro. ³⁰Asu nindou ranai adükari ndürimbi-mbiyowamboane, nga wandi ndüri akidou-mbeyowamboane.

³¹Nindou nimoamo sünambeahindi makusu aiani munguambo nindou ngasünde haya adükari hamindayu. Nga asu nindou hifi ndanihündamboayu ranai ana hifinindi wambo ai hifi ndanihündambo watapori rani yangiri semündü nungumbo wataporiyuhani. Nga nindou sünambeahindi makusu ranai ana munguambo nindou ngasünde haya adükari hamind-ani. ³²Ranani asu ai rarani-moatükuni hoeire asu himboriyu-randeimbi ranahambo hoafiyu arandi. Nga asu nindou mami ai-amboani moai ahandi hoafi ra anihondümboreandi. ³³Nindou düdi ahandi hoafi ranahambo kikiharamündu ana, asu God ai anihondümboreandi hoafiyu arandi yahuhani. ³⁴Nindou God koamariheira makusu ranai ana ahandi hoafi yangir-ani hoafiyu arandi. Sapo God ai moai ahambo Yifiafi Aboedi ra bidifiri-bidifirire sagado.

³⁵Afindi ai Nimorimbo afindi hamindi ngusüfo parirühi asu mungu moatükuni hifandimbo nginindi masagado. ³⁶Nindou ngortü ai Nimori ahambo anihondümboreandi-ari ana, asu ai aboedi koadürümbo-koadürümbo nungumbui. Nga asu anihondümboreandi-koate-ayu aiana ngiri yangiri koadürümbo-koadürümbo nungu. Asu Godindi nginindi hohoanimo ra ahambo-so koadürümbo-koadürümbo yagodimboe.”

Sisas ai Sameriahündi nimorehi-dibo wataporimefe

4 ¹Rani-simboani Farisi ai yaru himboriyomondane, “Sisas-ani Sonimbo ngasündiri haya afindi nindou hundürandüri arandi,” masei. ²(Nga moai Sisas ahandihoari ana ngorümbo hundürandüri, nga ahandi süngururü-rundeimbi ai yangiriyomo ramarundi.) Sisasindi süngufembo nindou afindi hundürümaye hoafi Farisi ai himborimemo ra Sisas ai fifireandi. ³Raniyu asu ai rani hoafi ra himboriyu haya Sudia hifi hiniñgire haya Garirinambo mahu. ⁴Garirinambo hombo nafi ra Sisas ai Samaria-yafe hifi mbusümo nafiyu mahu.

⁵Raniyu hafu adükari ngoafi Samaria-yafe hifambe ahandi ndüri Sikar ranihü tüküme fiyu. Ngoafi ranikimiyo Sekob ai ahandi nimori Sosepimbo hifi kikire hiniñgimareando. ⁶Horombo Sekob ai hoe rambohünda kakira pumareandi ra ranihü puaroane, asu Sisas ai ndeara hüfinimbo nafi gebuai ra süfu süfumbo tiñambofihiyu asu foeamongo ranikimi mamaru.

⁷⁻⁸Raniyo asu ahambo süngururü-rundeimbi ranai boatei sesi pemimbo ngoafi ranambo mahafomo. Asu nimorehi mami Sameriahündi ranai hoe ra fuimindimbo makosowamboyu, Sisas ai hoafiyundowohü yahuya, “Hoe ra wambo fuisao, nga ro simindimbo samboanahi,” mehuamboyo. ⁹Asu nimorehi ranai hoafiyundowohü yahoya, “Seana

Sudahünd-anafi, asu ro Samariahünd-anahi, nga asu se nimboe wambo hoe fuisao safi hawa düduwefoandira?” mehoamboyu. ¹⁰Asu Sisas ai simbori hoafiyundowohü yahuya, “Nine-moatükuni God ai sihambo saimbo mehu ranahambo fifiriworühi, hoafimbefindombonana, asu hoe simindiwani yangiri gedühi ningombo saganini,” mehuamboyu. ¹¹Asu nimorehi ranai hoafiyondohü yahoya, “Adükari, hoe fuigoninimbo hipiri wani, nga foeamongo hoe ndanana ambeambe anguni ragu-ane. Asu hoe simindiwani yangiri gedühi ningombo ra naha dagüda mafuindandifa? ¹²Sihefi amoa Sekob ai foeamongo ra hiniñgi-mareamunane. Hoe ra ai ahandi nimori asu burmakau, sipsip ra-babidimbo sümündi marandane. Nga asu se kosirihefe adükarimbofe ningombo safomboyafi?” meho. ¹³Asu Sisas ai simbori ahambo hoafiyundowohü yahuya, “Nindou hoe nda asimindei ranai ana asükaindei nimai amindaniñombo-ndeimboyei. ¹⁴Nga nindou didiyei ro hoe aheimbo asahandüri ranai ana ngiri asükaindei amindaniñombonde, nga wani. Hoe ro aheimbo saimbo saheheamboayahi ranana, ahei fiambe apoandihori hoe nahurai fondihoai-fondihoaindandani asu nindou ranai yangiri koadürümbo-koadürümbo nimboeimboyei,” mehuamboyu. ¹⁵Asu nimorehi ranai düdufendowohü yahoya, “Adükari, se wambo hoe ra sawandiri. Rananimbo ro ngiri asükainda sünguna hoembo amindaniñombondahühi hoe nda fuimindimbo didihi,” mehoamboyu. ¹⁶Asu Sisas ai hoafiyundowohü yahuya, “Se ngüfi sihafi nindowenihambo hoafindafindo mbundambo-animbo asükaindafi ndühi didifi,” mehundowamboyu. ¹⁷Asu ai hoafiyundowohü yahoya, “Roana anamindeimbi-yahipoani, nga anamindikoate-anahi,” mehondowamboyu. Asükaiyu Sisas ai hoafiyundowohü yahundoya, “Se ‘Roana anamindikoate-anahi,’ asafi ra wambo anihondümbo-anafi hoafayafindiri. ¹⁸Nga se nindowenihi hondahüyafundeimbi masowapundifi, nga se haponda nindowenihi-dibo animbafi ra sihafi anamindi hondüyupoani. Nga se wambo haponda anihondümbo-anafi hoafayafindiri,” mehu. ¹⁹Nimorehi ranai hoafiyundowohü yahoya, “Adükari, seana ro hoeiriheanina Godindi hoafi hoafiyafi-randeimbanafi. ²⁰Yihoefi amoa mami ana hifi wafu ndani-wamiyomo rotuyomo marundi, nga asu Suda se-anemo Serusarem ngoafi ranihü yangiri rotuyomboane ehomo,” mehoamboyu. ²¹Sisas ai yahuya, “Nimorehi, se wambo anihondümbo-rowandiri, nga se ngiri amitata Apembo hifi wafu raniwami asu Serusaremihü ra rotuyo ra-koate-ndei. ²²Samariahündi seana Godimbo ndorihori fifiri-horühiyeipoani ahambo rotuyei arihündi. Nga ro Suda ana God ranahambo ndorihuri fifiri-hurimboanefi. Nga asu sapo Godindi nendi aboedambofembo ratüpuri ra Suda yihoefimbo sowahi tüküme feyoane. ²³Sapo rani si tüküfembo meho ra, ndeara haponda tüküfemboane, nga asu nindou ai anihondümbo rotuyei

arihündi ranai-animbo Godimbo ŋgusüfoambe anihondümbo-ndihindühi Yifiafi Aboedindi ŋginindinambo rotundeimboyei. Rananimbo asu Ape ai nindou yahurai ranimboani ahambo rotuyondombo hohoanimoayu. ²⁴Ŋga God ana yifiafi-ani. Ranimboanimbo nindou ai Godimbo rotuye arihündi ra ŋgusüfoambe anihondümbo-ndihorühi Yifiafi Aboedindi ŋginindinambo rotumbeyei-amboane,” mehuamboyo. ²⁵Asu nimorehi ranai simbori hoafiyondowohü yahoya, “Ro fifirihinimboanahi nindou God kamafoariri ra ahandi ndüri Krai ai-animbo kudümbui. Asu ai kusü simboani sihefimbo muŋgu moatükuni ranahambo hoafindümunimbui,” mehoamboyo. ²⁶Asu Sisas ai simbori hoafiyundowohü yahuya, “Ro ai-anahisi haponda se-dibo wataporayahi nda,” mehu.

²⁷Sisas ai raoyahuambe ahambo süngururü-rundeimbi ai sesi peminipoedi sümburindümo tüküme fundi. Asu ai hoeirundane Sisas ai nimorehi-dibo wataporimefea hepünime fundi, ŋga nindou mami ai-amboani moai düdufinduhiya, “Se nimboeafa?” yahundo asu “Nimboe se nimorehi ra-dibo wataporefea?” yahundo, ŋga wani. ²⁸⁻²⁹Raniyo asu nimorehi ranai hoe fuimindi hipiri ra ranihü sihai haya hifo nindou rani ŋgoafihündi ranaheimbo hoafiyondürühi yahoya, “Se naha sinei nindou geba anüŋgu ra hoeirihori. Ai wambo ro muŋgu moatükuni ratüpurüya marihandi ra muŋgu ai weindahi hoafimayundiri. Ŋga awi ai Krai animbombe?” mehoamboyei. ³⁰Raniyei asu ai ŋgoafi ra hiningirühi hehimbo Sisas sowana muŋgu mahanei.

³¹Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai Sisasimbo hüti-hoafirurühi yahomoya, “Yamundo-randeimbi, sesi akidounambo ŋgusüfo nariwori hawambo-animbo,” mehomondo. ³²Ŋga asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Sesi ro sesimbo asahi ra seana moai fifirundi,” mehupuramboemo. ³³Asu ahamundihoari simbori düduyomondühi yahomoya, “Nindou ŋgorü ai ahambo sesi ra semündü süni sagadomboyu?” mehomondamboyu. ³⁴Asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Wandi sesi ranana ndahurai-ane: God ai koamarihendira makosahane ro ahandi hoafi sünguferambo. Wandi sesi ana ahandi yifiri süngufe asu ahandi ratüpurüyora ho moendifembo makosahane.

³⁵Se yaru hoafiyomondühiya, ‘Awi nümbürambeahindi sesi yimuŋgu-remindimboana, yimbuyimbu amoamo-ane aniŋgomo,’ mehomo, ŋga asu ro hoafayahi ra se himboriyomo, naha se ndoru nümbüri ra samoŋgoriyomo hoeiru, ninimindi ana ndeara ŋginindi yaŋgir-ane. ³⁶Nindou nümbürambeahindi sesi yimuŋgurüra-randeimbi-mayu ranai ndeara rani takini ahandi kaki semündü haya, asu ai sesi aboedi koadürümbo-koadürümbo niŋgombo safiyorambo-mayo gugurareandi. Rananimbo nindou sesi hifire-randeimbi asu yimuŋgurüra-randeimbi ai hihifi-hihifindamboyafani. ³⁷Asu hoafi ndanana anihond-ane ‘Nindou ŋgorü ai hifireandühani, ŋga nindou ŋgorü ai yimuŋgurandühani.’ ³⁸Ro

sihamumbo sesi nūmbūri ranambe homo yimūḡguri mbirunda sahehea koamariheheapuri. Asu se moai hifirundi, ḡga amuri ai tiḡamboyeihi hifimarihindi rani-fihindi asarimbo yahomo houmbo asowandūmo,” mehu.

³⁹Nimorehi Samariahūndi ranai rani ḡgoafihūndi ranaheimbo nine-moatūkuni ai ramareandi ranimbo Sisas ai hoafimayundo ranahambo ho wataporimbo-marandi. Raniyo asu muḡguambo nindou ranai Sisasimbo anihondūmbo-marihori. ⁴⁰Raniyei asu Samariahūndi ranai hei Sisasimbo apombo hūti-hoafimehūndoa ranihū ai-babidimbo yimbu apomayu.

⁴¹Ranūhi Sisas ai wataporimbo-maranda asūkai nindou afindi safi ranai himboriyei hehi anihondūmbo-marihindi. ⁴²Asu nimorehi ranahambo hoafiyahūndowohū seiya, “Boatei ro se wataporimbo-maranda anihondūmbo-marihundi, ḡga se hoafimayafimuni ranimbo. ḡga ro-amboani yihoefihoari ahandi hoafi himboriyahundo hohumboanefi asu anihondūmbo-arihuri. ḡga ranimboane nindou ndananimbo awi hifi ndanihū muḡguambo nindou aboedambo-ndeandūrūmbui asefi,” masei.

**Sisas ai adūkari bogorindi ratūpuriyu-randeimbīndi
nimori aboedimariri**

(Matyu 8:5-18; Ruk 7:1-10)

⁴³Sisas ai ranihū yimbu nimbi apu mbura asu ḡgoafi ra hiniḡgire haya Gariri hifina mahafu. ⁴⁴Asu ai ahandi fimbo hoafiyuhi yahuya, “Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi aiana ahandi ḡgoafi hondūhi moai ndūri yaḡgoro,” mehu. ⁴⁵Raniyu asu ai Gariri hifihū hafu tūkūfiyuwane, ahambo hihifi-hihifimaye. Ai ramehindi ra moaniyeipoani, ḡga Serusarem ḡgoafihū Israerimbo God ai aboedambo-mareandūri Pasofa sei-arihūndi rani-simboani afindi moatūkuni ramareanda hoeirihi hehimbo wamboyei tūkūmefiyuwa hihifi-hihifimaye.

⁴⁶Asu Sisas ai asūkaiyu Kena ḡgoafina Gariri hifambe mahu horombo ai hoe wain hoembore pureandūhi. Nindou mami adūkari bogorindi ratūpuriyu-randeimbi ai Kaperneam ḡgoafihū nūḡgu hayamboyu, asu ahandi nimori ranai aḡḡnūmbomayu. ⁴⁷Asu nindou ranai, Sisas Sudia hifi hiniḡgire haya, Garirinambo sūnūmboani hoafi ra himboriyu haya, hu tūkūfi Sisasimbo Kaperneam ḡgoafinambo hombo hūti-hūtirūrūhi yahuya, “Wandi nimori ai aḡḡnūmbo yifimbo yaḡḡir-ani, ḡga se didifi aboedindowori,” mehindowamboyu. ⁴⁸Asu Sisas ai yahuya, “Se mamikarambo hepūnifeimbi moatūkuni ra hoeifekoate-yei-mbonana, ḡḡiri anihondūmbo-rihindiri,” mehu. ⁴⁹Asu simbori Sisasimbo hoafiyundowohū yahuya, “Adūkari, mborai se wandi sūḡgu sūhūfi, ḡga wandi nimori ai yifimbo yaḡḡir-ani,” mehu. ⁵⁰Asu Sisas ai simbori hoafiyundowohū yahuya, “Se ḡgafisi, ḡga

sihafi nimori ana asukai yanggiri nungumbui,” mehuamboyou. Nindou ranai Sisasindi hoafi ra anihondümbore haya mahu. ⁵¹Nindou ranai ngoafina mahuamboyou asu ahandi ratüpuriyomo-rundeimbi ai nafini hoeirüwuri houmbo hoafiyomondowohü yahomoya, “Sihafi nimori ana aboedi mbanüngu,” mehomondamboyou. ⁵²Asu ai düdufipurühi yahuya, “Nüngu-simboaniyo ai akidou aboedi safi mamarua?” mehuamboemo, asu hoafiyomondühi yahomoya, “Hamani nimbambeyo anggüni hüfi afindi ra hiniñgimareandi,” mehomo. ⁵³Raniyu asu afindi ai ngüsüfo pumaramündu Sisas ai ahambo ra-simboani hoafiyundowohüya, “Yini, sihafi nimori ana asukai yanggiri nungumbui,” mehu ranimbo. Raniyu asu ai ahandi worambeahindi rani-babidimbo anihondümbo-marihori.

⁵⁴Sisas ai Sudianipoedi Gariri hifinambo sünümbo hepünifeimbi moatükuni ramareandi ra yimbu noufeimbiyo.

Sisas ai nindou mami foeamongo kimi diboadomariri

5 ¹Asu ra mungumayoambe Suda-yafe adükari si ra Serusaremi hü tüküme feyoa, Sisas ai Serusareminambo mahafu. ²Serusaremi hü nafitambe adükari ahandi ndüri sipsip nafitambe ranikimi foeamongo hoe kakiru pumarundi. Foeamongo ra Hibruyei hoafi Betsadane. Hoe ranikimi mboasini hondahüfeimbi (5) mafondarei. ³⁻⁴Asu mboasini rani hoarehi nindou anggünümbe afindi ranai fondihü kuriyei, himboatihari, yiri moaruwaimbi, asu nindou ahei tñari yifiyoweimbi ranai ninoumayei. ⁵Mboasini ranambe nindou mami ai 38 himbani farasü haya anggünümbo yangguru. ⁶Asu Sisas ai nindou ranahambo hoeirirane anggünümbo meñguruamboyou, nindou ranana gedühi anggünümboyumboani yahuhaya hoafiyundühi yahundoya, “Se haponda aboedi nimandi safomboyafi?” mehunduamboyou. ⁷Asu simbori nindou anggünümbe-mayu ranai Sisasimbo hoafiyundühi yahundoya, “Nindou adükari, hoe ranai miminiyowani himoni semindindiri ho hiniñgifendirimbo roana nindou wani. Hoe ranai miminiyowani gadi sahehea raoyaheandani asu bidifiri ai boatei-anei horombo kosirihehi hanei rihündanane asu ro moani nimari arihandi,” mehundo. ⁸Asu Sisas ai hoafiyundühi yahundoya, “Botiyafo, sihafi hoapari ra sowandifi hawa hafi,” mehunduamboyou. ⁹Raniyu nindou ranai nimai hoafi niñgoambe botifi ahandi hoapari ra semündü haya mahu.

Rani si ra moani ratüpurikoate ngoafimbo nimarimbo siyo. ¹⁰Raniyomo asu Suda ai nindou Sisas diboadomarira botimefiyu, ranahambo hoafiyomondowohü yahomondoya, “Hapoana moani ratüpurikoate ngoafimbo nimarambe-ane. Asu nimboe se sihafi hoapari ra sowandifi hawa ahafa?” mehomondamboyou. ¹¹Asu simbori hoafiyupurühi yahuya, “Nindou wambo aboedimareandiri ranai hoafiyundirühi yahuya, ‘Botiyafo, sihafi hoapari ra sowandifi hawa

hafi,' mehuamboanahi sahamindi ahahi," mehpuri. ¹²Raniyo asu simbori ahambo düdururühi yahomondoya, "Düdi nimori sihambo hoafiyuninühi, 'Sihafi hoapari ra sowandifi hawa hafi,' mehunini rana?" mehomondamboyu. ¹³Asu nindou nggünümbi aboedimefiyu ranai nimorehi nindowenihi afindi ambewambo Sisas ai sihai hümarimindo ra moai nindou ranahambo fifiriri.

¹⁴Asükaiyu Sisas ai nindou ranahambo Godindi worambe mamaruwa hoeiriri haya, hoafiyundühi yahuya, "Se himboriyafi, se ndeara sihafi fi ra aboediyafimboanafi. Ijga se asükaindafi moaruwai hohoanimondamboyafi. Ijga asükaindo rarani-moatükuni nginindi safi sihafifihi mbundamindoani se mamikarindamboyafi," mehundowamboyu. ¹⁵Raniyu asu nindou-mayu ranai hu Sudambo hoafiyupurühi yahuya, "Nindou wambo aboedimareandiri ranana Sisasiyu," mehpuramboyo. ¹⁶Asu raniyomo Suda ai Sisasimbo moani hapoadümbo nou piyomo houmbo moruwaimbo-moaruwaimbo-maruri homo. Nimboe asu Sisas ai moani ngoafimbo nimarombo sihi nindou ranahambo aboedimariri yahomo houmbo.

¹⁷Raniyu asu Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, "Wandi Ape ai ratüpuriyu humbo hapondan-amboa, ratüpuriyuhani, ranimboane asu ro-amboa ratipurayahi," mehpuramboemo. ¹⁸Suda ai hoafi ra himboriyomo houmbo ahamundi ngusüfoambe nginimboanimbo-mareapura Sisasimbo hifokoefimbo yahomo houmbo raraomemo. Asu moani ngoafimbo nimarambe ratüpuriyumu ranimbo yanggiriomopoani. Ijga ai hoafiyupurühi, "God ana wandi Ape hondani," mehu ranimboemo hoafi ranana Sisas ai 'Ro God nahurai-anahi' mehu yahomo houmbo kameihiyomo ahambo hifokoefimbo raraomemo.

Godindi nimori ai ratüpuriimbo nginindeimb-ani

¹⁹Raniyu Sisas ai simbori hoafiyupurühi yahupuriya, "Ro anihondümboanahi sihamumbo hoafayahapuri: Nindou nimori ra nggiri rarani-moatükuni aimbo hohoanimondu haya ranimbondandi, ngga wani. Ai rarani-moatükuni ratüpuriyu ra Afindi ai ratipurayu ra hoeire hayamboani, asu nimori ai ra-süngure ratipurayu. Mungu rarani-moatükuni Afindi ai ranimborandan-ani asu nimori ai yare ranimboarandi. ²⁰Afindi ai ahandi nimori ranahambo hohoanimoyuhü asu ai mungu ratüpuriyumbü ra nimorimbo nafuimefundo. Ijga asu awi Afindi ai adükari nginindi ratüpuri safi amboani nimorimbo nafuindundümbui. Haponda nafuimendu ranana akidouyo, ngga se hepünifembohündambo sünguna nafuiondomboayu ranana adükari nginindi safindimboe. ²¹Afindi ai nindou yifiyeimbihüdi botireandüri mbura asu yanggiri ningo sagadüri arandi. Ranani asu nimori ai-amboani ahandi hohoanimomayu süngureandühi nindou botireiri hiniingirearü

arandi. ²²Moai Afindi aiana nindou-yafe hohoanimo yiborore randi, nga wani. Muŋgu rani ratūpuri ra nimorindi warihūmareandane. ²³Ranimboanimbo asu nindou ai nimorimbo ahinindeihi aboedi hohoanimondeimboyei Afindambo rawarihori nou. Asu nindou ai nimorimbo ahiniyohū aboedi hohoanimokoate-aye ana, asu Afindi ai nimori koamariherū ranahambo amboani ngiri ahinindeihi aboedi hohoanimondei.

²⁴Ro siheimbo anihondūmboanahi hoafayahi, nindou dūdi wandi hoafi nda himboriyuhū asu wambo hifina koamarihendiri ranahambo anihondūmbo-ariri ana, nindou ranai yangiri koadūrūmbo-koadūrūmbo nūngumbui. Asu nindou ranai ngiri Godindi papi-hoafi ranambe tūkūndifiyu. Nindou ranai yifiyorambo nafi hiniŋgire haya yangiri niŋgombo ra sūngure arandi. ²⁵Yini, sapo si tūkūfembo-mayo ra ndeara haponda tūkūfemboane. Iŋga asu rananimbo nindou yifimaye ranai Godindi Nimorindi yafambe himborindahindūhi asu nindou didiyei ahandi hoafi ndorihi himborimaye ranai aboedi yangiri yifikoate nimboeimboyei. ²⁶Ranimboani asu Afindi ai ahandihoari aboedi yangiri yifikoate niŋgombo ra nimindiyuhūyu, asu rani-sūngunambo noure Nimorimbo yangiri yifikoate niŋgombo nimindimboriri hiniŋgimariri. ²⁷Ai Nindou Hond-ani, raniyu asu Afindi ai ahandi Nimorimbo nindoumbo yibobofendūrirambo hohoanimo ra masagado. ²⁸Asu se ndanahambo hepūnahindūhi afindi hohoanimondeimboyei, nga ngiri amitata muŋguambo nindou yifiyeimbihūndi honguambeahindi ranai ahandi yafambe ra himborindei. ²⁹Asu rananimbo ai honguambeahindi tūkūndahimboyei. Asu nindou ahandi hoafi aboedi himboriyeihi sūngurihi arihūndi ranai aboedi yangiri yifikoate tūkūndahi burindeimboyei. Iŋga asu nindou ahandi hoafi himborikoate-yeihi moaruwai hohoanimombo ratūpuri ratūpuriyei arihūndi ai-animbo tūkūndahinda God ai aheimbo se hūti-anei mbūsūmbui.”

**Nindou bidifiri amboani rani-moatūkuni nafuimaramuni
ra Sisas ai Godindi nimor-ani masei**

³⁰“Rarani-moatūkuni ra roana ngiri rombondihe hohoanimonda hehea ratūpurindahi. Ro nindou aheimbo yiboborihe arihandi ra God ai hoafiyuwani yangir-ane yiboborihe arihandi. Wandī yibobofe ra mbumundanesi, nga ropoanimbo yifiriya hehea yiboboriheandūrihi-yahipoani, nga Ape wambo hifina koamarihendiri ranai yifiriyu haya hoafimayundir-amboyahi ro rarihe marihandi.

³¹Asu ro wandihoari yangiri wandi fimbo anihondūmbo hoafayahi ana, asu nindou ai ro wandi fimbo hoafayahi ra ngiri anihondūmbo-ndihindi. ³²Iŋga asu ngorū ai wambohūnda anihondūmbo hoafiyu arandi ahandi hoafi ra anihondūmboani hoafiyu arandi ra ro fifiriheandi. ³³Se horombo Sonimbo

sowana nindou düdufimbo koamarihehipura asu ai siheimbo anihondü hoafi hoafimayu. ³⁴Ŋga nindou yanggiri wambo anihondumbo hoafayu ana, ahandi hoafi ranahambo ro ŋgiri hohoanimondahi, ŋga wani. Ŋga God siheimbo aboedambo-mbireandüra saheheamboanahi Sonindi hoafi anihond-ane asahi. ³⁵Son ana ram hai siayo nou yahurai siyuhüyu asu sihei fiambe si ranai boakimafoa-reiramboyei asu bodifohü yanggiri ahandi si ranimbo hihifi-hihifimbo masei. ³⁶Ŋga ŋgorü-moatükuni siheimbo nafuimbohünda ra Sonindi hoafi ŋgasündeandeimb-ane. Rarani ratüpuri ro ratipurayahi ra wandi Ape ai sendirühi ‘ratüpurindafi’ mehuamboanahi ro rarihe ratipurayahi. Rani ratüpuri ranai siheimbo anihondumbo nafuimarandüri ra Ape ai wambo koamarihendira makosahi. ³⁷Asu Ape wambo hifina koamarihendiri aiyu wandi fimbo weindahi hoafimayu. Asu se moai horombo ahandi hoafi himboriyei asu ahambo hoeirihori raraorihori. ³⁸Ŋga asu se moai ahandi hoafi ra sihei ŋgusüfoambe nimarondüri, nimboe sapo Ape ai koamarihendira makosahi wambo anihondumbofoe-koate-maye ranimbo. ³⁹Se rarihi hohoanimoyeihiya, “Godindi bukambe hoafi apenŋgo ranai yanggiri koadürumbo-koadürumbo niŋgombo sei hehi buk ranambe muŋguambo hoafi apenŋgo ranahambo türarihündi. Ŋga bukambeahindi hoafi ra wambo fifirifendirimbo hoaf-ane apenŋgo. ⁴⁰Ŋga asu se aboedi yanggiri niŋgombohündambo wambo sowana moai sifombo hohoanimoyei.

⁴¹Nindou ai wambo seana nindou adükar-anafi mbiseimboyei saheheamboanahi ro moei asahi. ⁴²Ŋga ro siheimbo fifiri-hearumboanahi, asu sihei ŋgusüfoambe Godindi ŋgusüfo pefe hohoanimo ra moai nimarondüri. ⁴³Ro wandi Apembo sowahindiyahi makosahi, ŋga asu se moai wandi hoafi himboriyei. Asu seana nindou ŋgorü ai aipoanimbo hohoanimoyu haya ahandi ŋginindi ranambo huan-anei ahandi hoafi himboraye. ⁴⁴Asu seana siheihoar-anei nindou hond-anafi nindou hond-anafaye. Ŋga God mami yanggir-ani ai siheimbo nindou hond-anafi yahombo ra se moei ase. Ŋga asu se nüngundühi ahambo anihondumbo-mandihora? ⁴⁵Ŋga asu se ŋgiri wambo randühi hohoanimondei, ‘Ai yihoefombo Afindandi himboahü papi-hoafindamuni mbisei,’ ŋga wani. Nindou siheimbo papi-hoafimarandüri ranana Mosesiyu. Asu se nindou ranahamboyei aiana yihoefimbo fandihemunümbui masei. ⁴⁶Se Mosesindi hoafi anihondumbo-mbarihi-mbonana, asu se wandi hoafi amboani anihondumbo-rihi. Nimboe sapo ai wambo hoafi süri papimarandi ranimbo-hündambo wambo. ⁴⁷Asu ai süri papi-randeimbi hoafi ra anihondumbofoe-koate-aye ana, asu nüngundühi se wandi hoafi ra anihondumbo-mandihia?” mehu.

Sisas ai 5,000 nindumbo sesi masagadüri
(*Matyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Ruk 9:10-17*)

6 ¹Sisas ai raraofi mbura ranihünda asükaiyu Gariri kurihoe sei asu Taiberius sei arihündi ra barihei haya gogoasürüni mahu. ²Asu

nimorehi nindowenihi afindi ranai Sisasimbo hoeirihorani hepünifeimbi moatükuni ratüpuriyuhü nindou angünümboyeimbimbo aboedirearü marandamboyei, asu ahandi süngu mahei. ³Asu ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo hafu hifi wafu wami mamaru. ⁴God ai Israer Isipihündi aboedambo-mareandüri rani adükari si Pasofa ra ndeara akimi tüküfembo yangiriyowaniyo. ⁵Sisas ai himboariyu wakireand-ane nindou afindi ranai ahambo sowana masühüsiamboyu asu Firipimbo hoafiyundühi yahuya, “Dagüdambo sihiri sesi afindi ra pemindexi mbundihumbo nindou afindi asihüsi aheimbo mandahundüra?” mehundo. ⁶(Sisas ai yare hoafimayu ra Firipindi hohoanimo refe hoeifembo-hündamboyu, nga ai sesi aheimbo segudürimbo ra fifire hayamboyu.) ⁷Asu simbori Firip ai ahambo hoafiyunduhü yahuya, “Nindou ranai sesi ra akidou-amboani ngusüfonambirihori mbisefombo ana, sihiri 1200 kina nahurainambo-animbo sesi ra pemindexi koandihumboyefi,” mehu. ⁸⁻⁹Ahambo sünguriri-randeimbi nindou ngorü Andru, Saimon Pitandi akidi ai hoafiyuhi yahuya, “Nindou mami hoarifi ndanai bari bret hondahüyafundeimb-anemo asu kini yimbu-anafani ra sihaiamboani. Nga sesi ranana ngiri nindou afindi ra simongorindei,” mehuamboyu. ¹⁰Asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Nindou aheimbo sowandümondündüri sifomo hoafiyomonda mbimari,” mehu. Ranühi wohi afindi ra furimayowamboyei raniwami ninoumayei. Nindou ra 5,000-yei. ¹¹Raniyu Sisas ai bret ra semündühaya Godimbo hihifirüri mbura asu nindou afindi ninoumayei aheimbo yimbumareandüri. Asükaiyu kini ra ranou-ranou-mareandüramboyei asu sesi ra ai sesimbo hohoanimomayei simogodühi masahüsi. ¹²Ai sesi ra sahüsimbo ndeara bodomayeamboyu, Sisas ai ahandi süngururü-rundeimbimbo hoafiyupurühi yahuya, “Ai sahüsimbü bidifiri-bidifiri kurayo ra fufuründümo, nga akidou bidifiri amboaniyeimbipoani,” mehuamboemo. ¹³Raniyomo asu ai bari bret hondahüyafundeimbi akidibou-mayo ranahandambo ai sahüsimbü bidifiri kurimayo ra fufuründümo 12 wambüri tütükiru manindundi. ¹⁴Raniyei asu nindou afindi ninou-mayei ranai Sisas hepünifeimbi moatükuni ramareandi ra hoeirihi hehi hoafiyeihi seiya, “Yini, anihond-ane, sapo nindou ndanana Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi hifina kosombo-mayu raniimbai,” maseiamboyu. ¹⁵Asu nindou ranai ndeara ahambo sifo semündü hefimbo adükari bogorimbofi hüti-hütifi hinigifimbo maseiamboyu Sisas ai fifire haya asükaiyu hifi wafu raniwami nimarimbo ahand-amboani mahafu.

Sisas ai hoe hangifowami mahu
(*Matyu 14:22-27; Mak 6:45-52*)

¹⁶Raniyomo asu nimbambe ahambo süngururü-rundeimbi ai Gariri kurihoe raninambo mahanimo. ¹⁷Asu nimbimareandamboyu Sisas ai

moai ahamumbo sowahi tüküfiyu. Ai hanimo botambe kefou houmbo gogoanini barihou houmbo Kaperneam ngoafi nanngowaneimbi mahafomo. ¹⁸Raoyafundane asu weri afindi ranai weriyowohüyo hoe ranai fondamindi hani hafo marandi. ¹⁹Raniyomo süngururü-rundeimbi ai ahamund-amboani boti-mayo ranambe purinambo puru hifomombo 5-mbayo asu 6-mbayo kiromita simogodühiyomondühi asu himboyomondane, Sisas ai bot ranikimi nimoamo hoe hangifo wami pühiyu mara süniwamboemo asu ai afindi yihimbomemo. ²⁰Asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se nimboe yihimboemo, nga roanahi ndanana,” mehupuramboemo. ²¹Asu raniyomo ai ahambo botambe semündü hiniñgifiimbo yahomo houmbo ramefundamboyo asu bot ranai ai hombomemo raninambo nimai ho tüküme Feyo.

Nimorehi nindowenihi ai Sisasimbo kokomarihori

²²Asükaiyei siambe nindou afindi ranai Gariri kurihoe gogoanini mamarei. Ai fifirihindi hamani bot mami yangiri ranihü menjoro asu Sisas ana moai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo bot ranambe hüfu, nga ahambo hiniñgirüwuri houmbo ai yangiriyomo mahifomo sei hehi mamarei. ²³Asu bot bidifiri Taibiriasi-yafe-mayo ranai Sisas Godimbo hihifirüri mbura bret sahüsihi sinei tükümehindi. ²⁴Asu ai himboyeiane Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo ranihü nimarikoate-memondamboyei asu ai bot ranambe fariyahi hehi Kaperneam ngoafina Sisasimbo kokombo mahüsi.

Sisas ai yangiri niñgombo bret nahurai-ani

²⁵Asu nindou afindimaye ranai Sisasimbo kurihoe gogoasürüni manüngua hoerihori hehi, hoafiyahündowohü seiya, “Yamundo-randeimbi, se nüngu-simboani ndanihü sühüfimboyafa?” maseiamboyu. ²⁶Asu simbori Sisas ai aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Se nimboe wambo kokoarihündira? Se bret afindi sahüsimbo simongori-marihümüdi ranimboyei wambo kokomarihündiri sühüsi. Nga asu se ro hepünifeimbi moatükuni ramariheandi ranimbo fifirühi hoerihü hehimboyeipoani wambo kokomarihündiri sühüsi nda. ²⁷Se sesi sümburüyo arandi ranahambo hohoanimondeihü ratüpuri-ndeimboyei, nga se yangiri koadürümbo-koadürümbo niñgombo sesi ranahambo-animbo hohoanimondeihü ratüpurindei ndühündi. Sesi ra siheimbo Nindou Hondü ai dagadürimbui, sapo God ai rani ranimbo-hünda ahambo nginindi masagado-ane,” mehuamboyei. ²⁸Asu nindou ranai ahambo düdurihorühi seiya, “Asu ro nüngundühi ratüpurimandefi Godindi ratüpuri yangiri ratüpurimbo rana?” masahündowamboyu. ²⁹Asu simbori Sisas ai hoafiyundürühi yahuya, “God ai siheimbo ratüpuri ndanimboyu ndandihü ratüpurindei mehu: Nindou ndanahambo

hifina koamarihhini ahambo anambo anihondumbo-ndihori,” mehunduramboyei. ³⁰Asu simbori dudurohoruhi sahundaya, “Se nini hepünifeimbi moatükuni randowandani hoeindihunini houhumbo God koamarihenin-ane mbisefi sihambo anihondumbo-mandihunina? Asu se nini ratüpuri ratüpurimbo safomboyafa? ³¹Sihefi amoa horombo sesi mana masahüsi nimi wohi furikoate-reandühi. Baiborambe yare hoafiyowohü yahoya, ‘Ai sesi nimoamo sünambeahindi semündü haya sesimbo masagadüri’ meho nou,” maseiamboyu. ³²Asu Sisas ai hoafiyundurühi yahuya, “Yinisi, nga ro siheimbo anihondumboanahi hoafayahi, Moses ai moai siheimbo sünambeahindi sesi sagadüri, nga wandi Ape aiyu sesi hondü sünambeahindi ra masagadüri. ³³Sesi God ai masendi ranana sünambeahindi kosi hifi ndanihü nindoumbo yanggiri ningombo segudürimboane,” mehuamboyei. ³⁴Asu nindou-mayei ranai Sisasimbo hoafiyahündowohü sahundaya, “Adükari, muŋguambo si yihoefimbo sesi rananimbo ndawamuni ndandi,” maseiamboyu. ³⁵Asu Sisas ai hoafiyundurühi yahuya, “Ro sesi yanggiri ningombo nimind-anahi. Nindou ai wambo anihondumbo-reandirühi asünu ana, nggiri wembombondu asu amindaniŋombondu ndandi, nga wani. ³⁶Ro siheimbo horombo hoafimayahandüri, se wambo hoeirihindiri, nga asu moai anihondumbo-rihindiri. ³⁷Muŋguambo nindou wandi Ape ai wandi warihümareandüri ranai ana wambo sowana dügüsimboyei. Asu nindou düdi wambo sowanambo asüfu ranahambo ro nggiri yowani mbisahi. ³⁸Ro sünambeahindi makosahi nda wandi hohoanimo süngufembo-yahipoani. Nga ro makosahi nda nine hohoanimo Ape yifirayu rani hohoanimo süngufemboyahi makosahi. ³⁹Ai wambo koamarihendira makosahi ahandi hohoanimo ra ndahurai-ane. Muŋguambo nindou Ape ai wandi warihümareandüri ra nggiri mam-amboani bodiboadihini, nga bidifirani si tüküfeyoambe muŋguambo botindihea-ndürimboyahi. ⁴⁰Apendi hohoanimo ai ndahurai-ane, muŋguambo nindou ranai Nimori ranahambo hoeirihorühi ahambo anihondumbo-arihori ana, asu ai yanggiri koadürümbo-koadürümbo niboadeimboyei. Asu rananimbo ro nindou ranahambo bidirifani si tüküfeyoambe botindihinimboyahi,” mehu. ⁴¹Raniyei asu Suda ai Sisasimbo nginindirihorühi tehümarihori ai hoafiyuhüya, ‘Roana yanggiri ningombo sesi nimind-anahi sünambeahindi makosahi,’ mehu ranimbo. ⁴²Raniyei asu hoafiyahündowohü seiya, “Nindou ndanana Sisas Sosepindi nimor-ani. Ahandi hondafindi ana ro fifirihu-pirimboanefisi. Asu ai ninüŋgufi hayamboyu ro sünambeahindi makosah-anahi mehua?” maseiamboyu. ⁴³Asu Sisas ai hoafiyundurühi yahuya, “Nggiri se siheihoari tehündihündi, nga se hinüŋgindihi hehimbo moani nimandei. ⁴⁴Nindou mami ai-amboani nggiri aimbo hohoanimondu haya wambo sowana ngu. Nga wandi Ape wambo koamarihendiri ai ahambo wambo sowana koandihirani ngu wani asu ro ahambo hifi nda

munꞑuyoambe aboedi yaꞑgiri niꞑgombohunda botindihiyimboyahi. ⁴⁵Horombo Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi ai yaru bukambe sürü papirundühi yahomoya, ‘God ai nindou munꞑuambo yamundeandürimbui,’ mehomu. Asu munꞑu ai Apendi hoafi himboriyehi ahandi warambeahindi fifirife ra asahümüdi ana, ai wambo sowana düꞑüsimboyei. ⁴⁶Asu nindou mami ai-amboani moai Godimbo ahandi himboarinambo hoeiriri, ꞑga nindou Godindi-mayu makusu rani yaꞑgiryu Godimbo hoeimariri. ⁴⁷Ro sihamumbo anihondümboanahi hoafayahapuri, nindou düdi wambo anihondümbo-areandiri ana, ai yaꞑgiri koadürümbo-koadürümbo nünꞑumbui. ⁴⁸Roana yaꞑgiri niꝼgombo sesi ra nimind-anahi. ⁴⁹Horombo sihei amoao sesi ahandi ndüri mana ra nimi wohi furikoate-yowohü masahüsi, ꝼga asu ai moai niꝼboadei, ꝼga rani sesi ra sahüsi mburihumbo yifimayei. ⁵⁰ꝼga roana sesi sünambeahindi makosah-ane, nindou düdi asesu aiana ꝼgiri yifindu, ꝼga aboedi nünꝼgumbui. ⁵¹Roana sesi koadürümbo niꝼgo-randeimbi sünambeahindi makoso rananahi nda. Asu nindou ai sesi nda asesu ana, ai yaꝼgiri koadürümbo koadürümbo nünꝼgumbui. Sesi nda ro ndahandürimboyahi ra wandi fi safi ranane, nindou hifi ndanihü aniboadei ai aboedi yaꝼgiri koadürümbo koadürümbo mbiniboadeia samboanahi,” mehu. ⁵²Ranimboyei asu Suda ai aheihoari ꝼginindi yifiarimbo hoafi timonimarihündi. Asu ai hoafiyehi seiya, “Nünꝼgunde nindou ndanai ahandi fi safi ra ndenda madagudifa?” maseiamboyu. ⁵³Asu Sisas ai aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Yini, asu se Nindou Hondüdi-mayo fisafi ra sesi asu ahandi hori ra simindi rakoate-aye ana, ꝼgiri sihei fiambe koadürümbo-koadürümbo niꝼgombo ra nimandondüri. ⁵⁴Nindou ranai wandi safi asu hori ra sesü sümündi arandi ana, ai yaꝼgiri koadürümbo-koadürümbo nünꝼguwani, asu ro ahambo hifi nda munꝼuyowambe botindihiyimboyahi. ⁵⁵Wandi safi nda aboedi sesi hond-ane, asu wandi hori nda aboedi simindi hoe hond-ane. ⁵⁶Nindou ranai wandi safi sesü asu wandi hori sümündi arandi ana, ro ai-dibo nimandihani asu ai ro-dibo nimandümbui. ⁵⁷Ape koadürümbo nünꝼgumbü ai wambo koamarihendirambo kosi ahandi ꝼginindinambo animboahi ra ai nimindüh-ani. Rani süꝼgunamboane asu nindou ranai wambo asesundiri aiana wandi-mayo yaꝼgiri niꝼgombo ra ndemündümbui. ⁵⁸Ranimboane asu, sesi ndanana sünambeahindi makoso-ane. ꝼga sesi ra horombo sihei amoamo sahüsi hehimbo yifimayei yahuraiyopoani, ꝼga wani. ꝼga sesi hapondadidi nda nindou ai asesu ana, ai aboedi yaꝼgiri koadürümbo-koadürümbo nünꝼgumboani,” mehu. ⁵⁹Hoafi nda Sisas ai Kaperneam ꝼgoafihü Sudayei rotu worambe nindou yamundeandürühi hoafimayu.

Yaꝼgiri niꝼgombo hoafi

⁶⁰Raniyo asu ahambo süꝼgururü-rundeimbi afindi ranai hoafi ra himboriyomo houmbo hoafiyomondühi yahomoya, “Hoafi ndanana

awi afindi tūngūmb-ane. Hoafi ra didi himborimandū rana?” mehomondamboyu. ⁶¹Asu Sisas aimbo ŋgusūfoambe hohoanimoyu fifire haya hoafiyuhi yahuya ndanana hoafi ndanahamboanemo teihūmarundi yahu haya, hoafiyupurūhi yahuya, “Hoafi nda sihamundi anihondūmbofe ra mamikari-marapuramboemo? ⁶²Asu Nindou Hondū sūnambeahindi makusu ranai hoeindūrani asūkaindu horombo nimiruwanambo gafuwani ra se nūngundahumbo yahomomboemo? ⁶³Yifiafi Aboedi ranane yangiri nīngombo sai arandi. Ŋga nindou-yafe ŋginindi ranana moai yangiri nīngombo sai randi. Hoafi siheimbo hoafimayahandūri ranana Yifiafi yangiri nīngo sai-randeimbi ranahamboyahahi hoafimayahahi. ⁶⁴Rananemo asu moai bidifiri se-amboani hoafi ranahambo anihondūmbo-rundi,” mehu. (Sisas ai nindou horombo ahambo anihondūmbofe-koate-mayei ra fifireandi. Asu ai fifireandi nindou ranai-animbo ahambo hūrūtūmbi nindou-yomondi warihūndirūmbui.) ⁶⁵Raniyu asu hoafiyuhi yahuya, “Hoafi nimindi ndanahamboyahahi ro sihamumbo hoafimayahapuri, ‘Ape ai nindou ranahambo wambo sowanambo sifombo yini yahokoate-ayu ana, asu nindou ranai ŋgiri wambo sowana dūfu,’ ” mehu.

⁶⁶Hoafi ra himboriyomo mburumboemo asu ahambo sūngururū-rundeimbi bidifiri ai ahandi sūngu hokoate hiniŋgirūwuri houmbo hihiriyafu mahomo. ⁶⁷Raniyu asu Sisas ai ahambo sūngururū-rundeimbi 12 ahamumbo hoafiyupurūhi yahuya, “Asu se-amboani wambo hiniŋgifendiri hefe hombo yahomomboemo?” mehuamboemo. ⁶⁸Asu Saimon Pita ai simbori hoafiyuhi yahuya, “Adūkari, asu ro dabo sowana manġefa? Seana sapo aboedi yangiri koadūrūmbo-koadūrūmbo nīngombo hoafi ra sowandifi-mboanafisi. ⁶⁹Asu ro haponda sihambo anihondūmbo-rihu fifiri-huninimboanefi, seana Nindou sūrūhoeimbi Godindi-mayafi makosaf-anafi,” mehuamboyu. ⁷⁰Asu simbori Sisas ai yahuya, “Nimboe sapo sūnguru-rundeimbi 12 sihamumbo ro kamafoariheapur-ane. Ŋga sihamundi mbusūmo nindou mami ranai ana moaruwai hohoanimoyumb-ani,” mehu. ⁷¹Hoafi nda Sisas ai Suda Saimon Iskariotindi nimori ahamboyu yare hūrūhai hoafimayu. Aiana Sisasimbo sūngurūri-randeimbiyusi, ŋga asu sūnguna humboyu Sisasimbo hūrūtūmbi-yomondi warihūndirūmbui.

Sisasindi akidi mami ai moai ahambo anihondūmbo-rūwuri

7 ¹Refehayamboyoane, Sisas ai Gariri hifambe hoahoŋgu wakimareandi. Suda-yafe bogori ai ahambo hifokoeffimbo yahomo houmbo raraomondamboyu asu ai ahei hifambe hombo moei mehu. ²Asu Suda-yafe rotumbo si adūkari dagoambe nimirimbo sei arihūndi ranai ndeara akimi tifimareandamboemo. ³Asu Sisasindi akohoandi mami ai ahambo hoafiyomondowohū yahomoya, “Hifi nda

hiniŋgiro hawambo Suda-yafe hifinambo hahüföh-animbo, se sihafi hepünifeimbi moatükuni rarowandani sihafi süngurini-rundeimbi ranai hoeimbirundamboane. ⁴Nindou ranai muŋgu ahambo fifirimbirihindiramboane yahumbo ana, moai dibo rarani ratüpuri ratüpuriyu randi, ŋga weindah-ani ahei himboahü ratüpuriyu arandi. Asu se hepünifeimbi moatükuni ratüpuryafi ra muŋguambo nindou hifi-hifi afindi burayei ahei himboahü weindahi nimban-animbo, asu ai sihambo hoeimbirihinin-amboane,” mehomo. ⁵Ahandi akidimami amboani ahambo anihondümbofe-koate-wamboemo ai yaru hoafimemondo. ⁶Raniyu asu Sisas ai hoafiyupuruhi yahuya, “Awi ro hafombo si ranana moai tüküfeyo. Ŋga nini-simboaniyo se ahafomo ra wanŋei-ane. ⁷Nindou hifi ndanihü aniboadei aiana ŋgiri sihamumbo hürütündühüpuri, ŋga wambo hürütarihündiri ro aheimbo moaruwai hohoanimoyei arihündi ranimbo weindahi hoafiyahandüri arihandi ranimbo. ⁸Seana Suda-yafe adükari si Serusaremihü tükefeyo ranimbo gafomo. Ŋga roana wandi hafombo si ra awi tüküfekoate-mayowambo, asu ŋgiri haponda ŋgahi,” mehu. ⁹Ai ahamumbo yare hoafiyupuri mbura Garirih mamaru.

¹⁰Ahandi akohoandi mami ai adükari si ra hoiefembo mahomondamboyu, asu ai-amboani sünguna mahu. Asu ai moai weindahi tüküfi haya hu, ŋga dibo ahamundi süngu mahu. ¹¹Asu Sudahündi nindou bogori-memo ranai Sisasimbo adükari si ranihü kokoruruhi yahomoya, “Nindou ra nahü nüŋgua?” mehomo. ¹²Raniyei nindou afindi meŋgoro rani-simboani Sisasimbo-dibo teihümarihori. Bidifiri ai seiya, “Aiana nindou aboed-ani,” asu bidifiri ai seiya, “Wani, aiana aboediyupoani, ŋga aheimbo wosihoafori hoafiyu-randeimb-ani,” masahündo. ¹³Ŋga Suda-yafe bogori nindou ranahamumbo yihimborihüpuruhi asu moai ahambo weindahi yafambe farihi hoafiyei.

¹⁴Adükari si mbusümondühi Sisas ai tüküfi hafu Godindi worikimi nüŋgumbo nimorehi nindowenih aheimbo yamundi-mareandüri. ¹⁵Asu Suda ai ahandi hoafi ranahambo hepünafo afindi hohoanimoyomondühi yahomoya, “Nimboe nindou nda nindou ŋgorü ai yamundifikoate asu ai moani hoafi nda fifirareanda?” mehomondamboyu. ¹⁶Asu simbori ahamumbo hoafiyuhi yahuya “Ro haponda yamundariheandüri hoafi nda wandi-mayo yamundife hoafiyopoani, ŋga Nindou wambo hifina koamarihendiri ahandi-mayo-ane. ¹⁷Asu nindou ranai Godindi hoafi süngumbo yifirayei ana, ro hoafi hoafiya arihandi nimindi nda fifirindihimboyei. Asu ai hoafi nda Godindi-mayo-mbayo asu ro wandi hohoanimonambo hohoanimoya hehea hoafiyahühi-mbayahiyo ra fifirindeambui. ¹⁸Nindou ai moani ahandi hohoanimonambo hohoanimoyu haya hoafayu ranana ai adükari ndürümbinda yahumboani. Ŋga asu nindou ŋgorü ahambo koamarisherü ranahambo ‘ndüri adükarümbi-mbiyu’ ehu ranai ana aboedi mbumundi saf-

ani, nga moai tikai hoafiyu randi. ¹⁹Horombo sihefi amoaombo Moses ai ahinümbi hohoanimo ra masagadüri. Nga asu moai se mam-amboani hohoanimo ra süngurihindi. Asu nimboe se wambo hifokoefe-ndirimbo yahomo houmbo rarawemoa?" mehuamboyei. ²⁰Asu nindou afindi burimaye ranai seiya, "Moaruwai nendi sihafi fiambe mafarifeyowamboyaifi rani hoafi ra hoafayafi. Düdi sihambo hifokoefeninimbo yahuhaya raraomayua?" maseiamboyu.

²¹Asu Sisas ai simbori hoafiyundüri yahuya, "Ro ngoafimbo nimarimbo sihi ratüpuriyahühi nindou diboadomarihina ranimboyei se munguambo mahepünehindi. ²²Horombo siheimbo Moses ai hoeari kefe tiriheferambo hohoanimo ra nafuimarandüri. (Rani hohoanimo ranana Mosesindi-mayo hohoanimoyopoani. Nga ranana sihei amoaoyafe hohoanimoane.) Ranimboane asu seana ngoafimbo nimarimbo si ranifihi nindowenihi nimoakidibou-yomondi fi hoeari karu tirihoemo arundi. ²³Seana Mosesindi hoafi rani yangir-ane rani-süngurundühi asu se ngoafimbo nimarimbo sihi nimoakidibou-yomondi hoeari karu tirihipuri arundi. Asu ro ngoafimbo nimarimbo sihi nindou angünumbo-mayu ahandi fi didiboado-marihina, asu se nimboe wambo nginindimarundira? ²⁴Asu nindou ngorüdi hohoanimo ra se himboarinambo yangiri hoeindu houmbo yibobondumboemo, nga se mbumundi hohoanimo süngundundühi ndondu yibobondundi," mehupuri.

Nindou ranai nda Kraisiyu düdi masei

²⁵Asu nindou bidifiri Serusarehündi ai düduyahindühi seiya, "Sapo nindou ndanahamboemo bogori nindou ai hifokoefimbo yahomo houmbo raraomarüwura? ²⁶Nindou ra ai weindahi ahamundi himboarühi hoafimayuwambo hoeirihori asu himboriyei arihündi, nga ai moai ahambo hoafi karüwuri. Awi nindou ranahambo bogori nindou ai Kraisi-ani yahomo hohoanimoyomo houbombemoyo? ²⁷Nindou God ai diboniyu hinüngimariri Kraisi ra tükefiyu ana, ngiri nindou ai ahandi ngoafi ra fifirindhindi. Nga roana nindou ndanahandi ngoafi hondü ra fifirihurumboanefi ranimboyu ai Kraisiyupoani," masei. ²⁸Asu Sisas ai Godindi worambe aheimbo yamundeandürihi pukuna hoafiyuhi yahuya, "Se wambo asu wandi ngoafi ro masihühi ra ndorihifi fifirihindiri. Nga ro, wandipoanimbo hohoanimoya hehea kosamboyahipoani, nga Ape wambo koamarihendira makosahane. Seana moai ahambo fifirihori. ²⁹Nga roana ahambo sowahindi koamarihendira kosiheeambo wambo fifirihinimboanahi," mehu.

³⁰Raniyomo asu bidifiri ai ahambo kikihimündimbo yahomo houmbo raraomarüri. Nga asu nindou ngorü ai moai ahambo kikihirümüdu sapo ahambo hifokoefimbo si ra awi tüküfekoate-mayowambo. ³¹Raniyei nimorehi nindowenihi afindi ranai ahambo anihondumbo-rihorühi

hoafiyeihi seiya, “Krais tükefiyu ana, ngiri Sisas hepünifeimbi moatükuni ramareandi nda ngasündiri. Ngga ai Kraissimbeyu?” masei.

Sisasimbo kikihimindimbo prisman koamarihoupuri

³²Farisi ai nimorehi nindowenihi Sisasimbo rani wataporimaye ra himboriyomo houmbo Godimbo sesi sihou-rundeimbi bogori-babidimbo prisman bidifirambo koamarihoupura Sisasimbo kikihimindimbo mahifomo. ³³Asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Awi se-babidimbo akidou gedühi safi niŋgo-niŋgondahe heambo-animbo asu ro nindou wambo koamarihendiri ahambo sowana gagümboyahi. ³⁴Ranimbo se wambo kokondihündirimboyeisi, nga asu ngiri hoeindihindiri. Asu ro nimarimboayahahi ranambe se ngiri didei,” mehu. ³⁵Raniyomo Sudahündi bogori nindou-memo ranai ahamundihoari simbori hoafürüyomondühi yahomoya, “Nindou ra ai nahanafi nguani kokondihurimbo hoeifekoate-mandefa? Asu ai Griki-yomondi ngoafi adükari ranihü ngu sihefi nendi nimareihü Grikimbo hoafi yamundi-mandeandüriyo? ³⁶Ai yare hoafiyuhi yahuya, ‘Se wambo kokondi-hündirimboyei, nga asu se ngiri hoeindihindiri,’ asu ‘Se ro nimarimboayahahi ranambe ngiri ngei,’ mehu, ra nimboe yare hoafimayua?” mehomo.

Yangiri niŋgombo hoe

³⁷Suda-yafe amoaoyomondi dagoambe nimarimbo hohoanimombo si ranahandi bidifirani si ra adükari hamind-ane. Rani sihi Sisas ai botifi puküna hoafiyundürühi yahuya, “Nindou didiyei ai hoe simindimbo amindaniŋombondeihi ana, wambo sowana didei ndimindei. ³⁸Ai Godindi bukambe yare hoafiyowohü yahoya, ‘Nindou ranai wambo anihondümbo-arihindiri ana, asu ahei ngusüfoambeahindi yangiri niŋgombo hoe ranai afindi tükündife haya ngomboe,’ ” mehu. ³⁹Sisas ai yare hoafimayu ra hoe hondümboyupoani, nga Yifiafi Aboedi ranahamboyu hoafimayu. Nindou ai ahambo anihondümbo-arihori animbo Yifiafi Aboedi ra ndahümündimboyei. Ngga rani simboani ana Yifiafi Aboedi ra awi moai sahümündi Sisas ai yifiyo mburümbo sünambe hafokoate wambo.

Nimorehi nindowenihi ai simbori hoafiyeihi yibobomehindi

⁴⁰Nindou afindi mafandihindi ranambe nindou bidifiri ai Sisas hoafimayu ra himboriyei hehi hoafiyeihi seiya, “Anihond-ane, nindou ndanana Godindi hoafi hoafiyu-randeimb-ani,” masei. ⁴¹Asu bidifiri ai hoafiyeihi seiya, “Aiana Krais nindou aboedambo-fembo God kafaoriri hiniŋgimarir-ani,” sei, nga asu bidifiri ai hoafiyeihi seiya, “Ai Kraisiyupoani, nga Krais ana ngiri Gariri hifinipoedi düfu! ⁴²Baiborambe yare hoafiyowohü yahoya, ‘Krais ana adükari bogori

Defitindi srambeahindindu hayambo-animbo asu ai horombo Defit nūnguhū Betrethem ŋgoafihū nimorimbondūfi tūkündūfimbui, meho,” masei. ⁴³Ranimboyei asu nindou ranai Sisasimbo hohoanimo yimbumbo-yimbumborihindūhi asu nindou ranai yimbumbore yibobomareandi. ⁴⁴Raniyei asu bidifiri ai ahambo kikihimündimbo yahomo houmbo raraomarūri, ŋga asu moai kikihiruründimo.

Suda-yafe bogori nindou ai moai Sisasimbo anihondümbo-rüwuri

⁴⁵Raniyomo asu prisman Sisasimbo kikihimündimbo koamarihouपुरी ranai hihiriyafu bogori nindouyomo asu Farisi ahamumbo sowana mahomo. Asu ai düdurüpurūhi yahomoya, “Se nimboe ahambo semündü sinikoate-memoa?” mehomondamboemo. ⁴⁶Asu prisman ai simbori hoafiyomopurūhi yahomoya, “Horombo moai nindou ŋgorū ai haponda hoafiyu arandi nahurai hoafiyu, ŋga wani!” mehomondamboemo. ⁴⁷Asu simbori Farisi ai ahamumbo düduyafupurūhi yahomoya, “Asu ai sihamumbo wosihofori hoafirapurai waniyo? ⁴⁸Farisi-anemo asu bogori nindou roanefi hoeirumuna nindou roambeahindi mamai-amboani anihondümbo-rirai asu waniyo? ⁴⁹Nimorehi nindowenihi aiana moai Mosesindi ahinūmbi hohoanimo fifirihindi, ŋga ranimboanei ai Godindi himboahū moaruwai ŋngoayei! Ai yangiri Sisasimbo anihondümbo-marihori,” mehomo.

⁵⁰⁻⁵¹Nikodemus ai Suda-yafe bogoriyu haya horombo Sisas sowana mahu. Ranimboyu ai yare hoafiyupurūhi yahuya, “Sihefi ahinūmbi hohoanimo ana nindumbo moani hoangirife hefe papi-hoafiri-hundürühiyefi asu waniyo? Ahandi hoafi boatei wudipoapondihu himborindefi mbundihumbo-animbo asu ratüpuri ai rawareandi ra fifirindihumboyefi,” mehuamboemo.

⁵²Asu simbori ahambo hoafiyomondūhi yahomoya, “Asu se kameihi amboani Garirihündiwamboyafi? Bukambeahindi hoafi ra se ndoro fifirindowandi, ŋga moai Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi ana Garirihündi süfu randi,” mehomo. ⁵³[Raniyei asu nindou ranai ahei ŋgoafinambo bukürümehindi.

Anamindihoandi birabireimbi nimorehi Sisasimbo sowana sowandümo masinimo

8 ¹Raniyei asu nindou ranai ahei ŋgoafinambo bukürümehindamboyo, asu Sisas ai asükaiyu Orif Wafunambo mahafu. ²Hapoadümbo siambe asükaiyu Godindi worinambo mahu. Ai hu tüküfi nimarwane, asu nimorehi nindowenihi ranai ahambo sowana maheiamboyu yamundimareandüri. ³Ahinūmbi hohoanimo fifirundeimbi asu Farisi bidifiriyomo ai nimorehi mami hoeirundane nindowenihi-dibo serimindi mahoamboemo asu ai ahambo sowandümo nindou himboahū

mbusümo hiniŋgimarundi. ⁴Raniyomo asu ai Sisasiŋbo hoafiyomondühi yahomoya, “Yamundo-randeimbi, nimorehi ranai nindou ŋgorü-dibo meŋgorafea asu hoeimarupiri. ⁵Mosesindi ahinümbi hohoanimo yare hoafimayo ranana yahurai-ane, ‘Nimorehi yahurai refewani ana, nimoeinambo hifokoefe-ndürimboane.’ Ŋga asu se haponda nüŋgundo hoafimandafa?” mehomo. ⁶Ai hoafi yaru hoafimemo ra moani Sisasiŋbo yürümombo nahurayomo rani-süŋgundihurani ai nüŋgu mbüsuwani papi-hoafindihuri yahomo houmbo.

Ŋga Sisasiŋ ai hifini yimindiho yimbunambo nimarümbi hififihi warimbuifinambo sürü-sürümarandi. ⁷Nindou ranai ranihö niŋgomombo Sisasiŋbo düdü-düdupomaruramboyu asu ai botifi hoafiyupurühi yahuya, “Nindou sihamundi mbusümo moaruwai hohoanimokoate-mayu ranai boatei-animbo nimoeinambo harimbindo-wamboane.” ⁸Yare hoafiyupuri mbura asükaiyu hifini piyu yimindiho yimbunambo nimarümbi hififihi sürü-sürümarandi.

⁹Nindou ranai Sisasiŋ rani hoafi hoafimayu ra himboriyomo houmbo ahambo hiniŋgirüwuri houmbo mamai kikefoefe mamai kikefoefeyomombo ndamefundi. Amoŋgohoandi boateiyomo ndamefundi. Asu Sisasiŋ yaŋgiri nüŋguane nimorehi ranai ahandi himboahü manioŋgo. ¹⁰Raniyu asu ai botifi hoafiyundühi yahuya, “E, nindou nda muŋgu bukürimefoendi. Asu nindou sihambo papi-hoafiyoninimbo ra mamamboani nüŋguai?” mehuamboyo.

¹¹Asu nimorehi ranai Sisasiŋbo hoafiyondowohü yahoya, “Adükari, moai nindou mamamboani nüŋgu.” Asu Sisasiŋ ai hoafiyuhi yahuya, “Ro-amboani ŋgiri sihambo papi-hoafindihanini. Se ŋgafi, ŋga yowani asükaiyu moaruwai hohoanimoyopani,” mehu.]

Sisasiŋ ai hifinindi nindou-yafe siani

¹²Asu ŋgorü-simboani Sisasiŋ ai aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Roana hifi ndanahandi si nimind-anahi. Nindou ai wandi süŋgu ahu ana, ai ŋgiri nimbokoani hoahoŋgu wakindeandi, ŋga wani. Nindou ranai koadürümbo-koadürümbo yaŋgiri niŋgo ranahandi si ra ndemündümbui,” mehu.

¹³Raniyomo asu Farisi ai Sisasiŋbo hoafiyomondühi yahomoya, “Seana sihafi fimbo-anafi hoafi ra weindahi hoafiyafi arandi. Ranimboane asu sihafi hoafi ra ŋgiri anihondümbo-ndifeyo,” mehomondamboyo. ¹⁴Asu Sisasiŋ ai simbori hoafiyupurühi yahuya, “Yini, anihond-ane rananasi, roana wandi fimbo-anahi weindahi siheimbo hoafiya arihandi. Ŋga asu wandi hoafi ranana anihondü hoaf-ane. Asu wandi hoafi ra nimboe anihondü hoafayo? E! Hoafi ra yahurai-ane. Ro fifiriheandi nahananiŋpoediyaŋhi tükümeheandi asu nahanamboyo homboayaŋhi ra. Ŋga asu seana moai wandi ŋgoafi hondü ana fifirundi. Asu ro nahanafiyo

homboayahi ranamboani se moai fifirundi. ¹⁵Asu se hifinindi hohoanimo süngurundühi nindoumbo yiboboru-rundeimb-anemo, nga roana moai nindou mamimbo amboani yiboborihe rihandi. ¹⁶Ŋga asu, ro nindou daboe yiboariheandi ana, wandi yibobofe ra anihondü hondündomböe. Asu roana ro yangiriyahipoani, nga wani. Ape wambo koamarihendiri ai ro-dibo rani-moatükuni rattüpuriyuhani. ¹⁷Sihei ahinümbi hohoanimo yare meŋgoro. Nindou yimbu ai hoafi mami ranahambo yibobo hoafefandi ana, ra anihond-ane. ¹⁸Asu ro wandi fimbo anihondümbö hoafiyahanane Ape wambo koamarihendiri ranai wambo anihondümbö hoafiyu arandi,” mehuamboyei. ¹⁹Asu ai Sisasimbo hoafiyahündowöhü seiya, “Sihafi ape nahi anüŋgua?” maseiamboyu. Raniyu asu Sisas ai simbori hoafiyundürühi yahuya, “Seana moai wambo fifirihindiri asu wandi Apembo fifirihori raraorihori. Asu se wambo fifirihindiri-mbonana, wandi Apembo amboani fifirihori,” mehu.

²⁰Hoafi Sisas ai yare hoafimayu ra Godindi worikimi aheimbo yamundearühüyu hoafimayu, kaki foarihi-rihündeimbi hipiri niŋgo fikimi. Sisasimbo kikihimindimbo si ra awi tüküfekoate-mayoa asu nindou mamai-amboani ngiri Sisasimbo kikihindürimündu.

Sisas ai nimorehi nindowenihimbo ro ahahi ranambe ngiri ngei mehu

²¹Asükaiyu Sisas ai aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Roana ndeara ndefembo samboanahi, nga asu se wambo kokondihündirimboyei. Ŋga asu se sihei moaruwai hohoanimo ranambo-animbo ngei ngeimbo yifindeimboyei. Asu seana ngiri ro ahahi ranambe ngei,” mehu.

²²Raniyomo asu Suda-yomondi bogori nindou ranai hoafiyomondühi yahomoya, “Sisas ai yare hoafiyuhiya, ‘Seana ngiri ro ahahi ranambe ngei,’ mehu. Ai hoafi yare hoafimayu ra ahandihoari hifokoefe yanggorombo yahumboyu?” mehomo.

²³Asu Sisas ai hoafiyuhi yahuya, “Seana hifinindi poed-anei, nga roana nimoamo sünambeahindi tükümeheand-anahi. Seana hifi ndanihünda tükümehind-ane, nga roana hifi ndanihünda tüküyaheambo-yahipoani. ²⁴Ranimboanahi asu ro siheimbo hoafiyahühi, seana sihei moaruwai hohoanimo ranambo-animbo ngei-ngeimbo yifindeimboyei masahi. Asu ro dideahi se wambo anihondümböfe-koate-aye ana, se sihei moaruwai hohoanimo ranambo-animbo ngei-ngeimbo yifindeimboyei,” mehuamboyei.

²⁵Asu ai düduyahindühi seiya, “Asu se didiyafi nimora?” maseiamboyu. Asu Sisas ai aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Ro sapo siheimbo horombo hoafimayahandüri ran-anahi nda. Ŋga se wambo moai anihondümbö-rihindiri. ²⁶Ro sihei hohoanimo ranahambo afindi hoafinda samboanahi. Süngunambo sihei hohoanimo yibobondiheamboyahi. Nindou ai wambo hifina koamarihendiri aiana

anihond-anisi. Asu ro nimorehi nindowenihi aheimbo hoafayahi ra ro ahandi-mayo hoafi himboriya heheamboanahi hoafayahi,” mehu.

²⁷Asu Sisas ai ahandi Afindambo aheimbo hoafimayundüri ranimbo moai fifirihindi. ²⁸Ranimboyu asu Sisas ai hoafiyuhi yahuya, “Se Nindou Hondü ranahambo nimoamo sahorimindei botirihorühi nimi keimbi karihendeimbi fihî pararihori ana, asu se rani-simboan-animbo fifirindi-horimboyei. Ranimbo asu ropoanimbofe hohoanimoyo hefembo ratüpurikoate-ya arihandi ra se fifirindihimboyei. Ro hoafi hoafiya arihandi ra Ape ai nafuiyundiranane siheimbo rani-süngurihe hoafayahandüri. ²⁹Nindou wambo hifina koamarihendiri ranai ŋgiri wambo hiniŋindeandiri, ŋga ai wandi fikimi nüngumboani, nine-moatükuni ai yifiriyu haya hohohoanimoyu ra muŋguambo si ratüpuriya arihandi,” mehu ³⁰Nimorehi nindowenihi afindi ranai Sisasindi hoafi himbori-yei hehi ahambo anihondumbo-marihori.

**Sisas ai moaruwai hohoanimo ambeahindi
aboedambofembo hoafimayu**

³¹Raniyu asu Sisas ai nindou Sudahündi ahambo anihondumbo-marihori aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Asu se ro yamundiri-hendüreimbi hoafi ranahambo himboriyeihi rani-sünguarihindi ana, asu se wandi anihondü süngurihindi-reimbindeimboyei. ³²Asu se anihondü hohoanimo ra fifirindihindani asu hohoanimo ranai siheimbo aboedi koandiheira ŋgeimboyei,” mehu. ³³Asu Sisasimbo hoafiyahündowohü seiya, “Roana Abrahamindi ahuir-anehi. Asu roana moai nindou ŋgoründi moani hefi ratüpuriyefi rihundi. Nimboeafi se yihoefimbo hoafiyafimunühi hoafi ranai ‘siheimbo aboedi koandiheira ŋgeimboyei,’ masafa?” maseiamboyu.

³⁴Raniyu asu Sisas ai aheimbo hoafiyundürühi yahuya, “Yini, nindou muŋguambo moaruwai hohoanimoyei arihündi ranai moaruwai hohoanimo ranahandi moani ratüpuriyei-rihündeim-anei. Ŋga ranimboyo ro ramasahi. ³⁵Nindou moani ratüpuriyu arandi ranai moai fikiminindi babidi worambe nimarü randi, ŋga wani. Ŋga nindou ahandi nimori ai-animbo ahandi fikiminindi babidi worambe nimandümbui. ³⁶Ranimboane asu Godindi Nimori ranai siheimbo aboedi nimarimbohünda fandihendürani asu se aboedi hamindi nimandeimboyei. ³⁷Ro siheimbo fifirihearumboanahi se Abrahamindi ahuir-anei. Ŋga wandi hoafana moai sihei hohoanimoambe nimarondüri. Ranimboanei asu se wambo hifokoefendirimbo sei hehimbo raraoaye. ³⁸Nini-moatükuni ra ro wandi Apendi-mayo hoeirihe heheamboanahi siheimbo hoafiyahandüri arihandi. Ŋga asu seana rarani-moatükuni ratüpuriyei arihündi ra sihei apendi-mayo-ane sahümundi hehimbo rani-süngurihi ratüpuriyei arihündi,” mehu.

³⁹Asu simbori ahambo hoafiyahündowohü seiya, “Yihoeŋi ape ana Abraham-ani,” maseiamboyu. Asu Sisas ai simbori hoafiyundürühi yahuya, “Asu se Abrahamindi nimori hondümbeyei-mbonana, asu Abrahamindi hohoanimo ra süngurühi. ⁴⁰Ro siheimbo hoafi hondü Apendi-mayo himborimayahi raniyo weindahi hoafimayahandüri. Rananei asu se wambo haponda hifokoefendirimbo sei hehimbo rarawarihündiri. Abraham ana moai yare rani hohoanimoyu randi. Ŋga se yanggir-anei rarihi moaruwai hohoanimoayei. ⁴¹Asu seana rarani-moatükuni ra sihei apemami-yomondi hohoanimo yanggiri süngurühündühanei,” mehuamboyei. Asu Suda ai Sisasimbo hoafiyahündowohü sahündoya, “Roana boagiri fifirifekoate nafi mbusümonindi nimoriyefipoani. Roana yihoeŋi ape mami God ai yanggir-ani anüŋgu asu ro ahandi nimori hond-aneŋi,” maseiamboyu.

⁴²Asu Sisas ai hoafiyundürühi yahuya, “God ai anihondü sihei apembei-mbonana, asu se wambo aboedi hohoanimo-rihündirisi. Ŋga ro Godi-dibo nimboa heheamboya asu makosahi. Ro makosahi ra ropoanimbo hohoanimoya hehea kosamboyahipoani, ŋga God ai wambo koamari-hendiramboya asu makosahi. ⁴³Asu se nimboyei wandi hoafi ndofe fifirifekoate-mayeia? Asu seana ŋgiri wandi hoafi ra awi himborindei. ⁴⁴Sihei ape ana Satan-ani. Rananei asu se sihei apendi hohoanimo rani yanggiri sahümündi aniboadei. Horombo hondü aiana nindou hifokoare-randeimbiyu manüŋgu. Raniyu asu ai moai anihondü hohoanimo süngure randi sapo anihondü hohoanimo ra ahandi fiambe nimarikoate-wambo. Tikai hoafi ai hoafiyu arandi ra ahandi hoafi hond-ane. Aiana nindou tikai hoafiyu-randeimb-ani, ŋga ranimboani asu tikai hoafi ranahandi nimindühani. ⁴⁵Ŋga ro siheimbo anihondümbo hoaf-ane hoafayahandüri. Ranane asu se wandi hoafi ra anihondümbofe-koate-ayei. ⁴⁶Sihei mbusümo nindou mami ranai wandi hohoanimo-ambeahindi hohoanimo moaruwai weindahimandeyo wanimandiyo? Asu ro anihondü hoafi hoafiya arihandi ana, asu se nimboe wandi hoafi anihondümbofe-koate-mayeia? ⁴⁷Godindi nimori ana Godindi hoafi muŋgu ra himboriyeihanei. Seana Godindi nimoriyeipoani. Ranimboaneŋi asu se ahandi hoafi himborikoate-yei arihündi,” mehu

Sisas asu Abraham

⁴⁸Asu Suda ai Sisasimbo simbori tirifoarihori hoafiyeihi seiya, “Roana sihambo rarihu hoafiyahuninühanefi: ‘Seana Samariahünd-anafi asu sihafi fiambe moaruwai nendi mami mbamari,’ aseŋi. Ra anihondüyo?” maseiamboyu. ⁴⁹Asu Sisas ai aheimbo yare hoafiyuhi yahuya, “Wandi fiambe ana moai moaruwai nendi nimaro, ŋga wani. Roana wandi Ape ranahambo, adükar-ani sahühanahi, ŋga se wambo moaruwaimbo-arihindiri. ⁵⁰Ro wandi fimbo ndürümbanahi yahomboyahipoani. Ŋga

Nindou mami wambo ndürümbani yahombo hoafi yibobore-randeimbi mbanüngu. ⁵¹Ro siheimbo anihondümbonanahi hoafayahi, nindou ŋgorü ai wandi hoafi ra sünguareandi ana, ai ŋgiri yifindu, ŋga wani,” mehuamboyei. ⁵²Asu Suda ai hoafiyahündowohü seiya, “Haponda ro sihambo anihondü fifiri-huninimboanefi, sihafi fiambe moaruwai nendi amaronini. Abraham yifiyu asu Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi amboani yifisafimemo. Ranane asu se hoafiyafühiya ‘Nindou mami ai wandi hoafi rani-sünguareandi ana, ŋgiri yifindu,’ masafi. ⁵³Se yaro hohoanimoyafühi sihefi amoao Abrahamimbo ŋgasündiworimboyafi? Aiana sapo yifimayu rasi. Asu Godindi hoafi hoafiyomo-rundeimbi amboani ai yifimemo rasi. Asu se didiyafa?” maseiamboyu.

⁵⁴Asu Sisas ai simbori hoafiyundürühi yahuya, “Asu ro wandihoari wandi fimbo ‘adükar-anahi’ mbasahi-mbonana, asu ro moan-anahi. Ŋga wandi Ape aiani wambo ‘adükar-ani,’ yahu arandi, ŋga se hoafiyehi ‘ai yihoefi God-ani,’ asefi. ⁵⁵Asu seana moai ahambo fifirihori. Ŋga roana ahambo fifirihinimboanahi. Asu ro hoafiyahühi, ‘Roana moai fifirihini,’ mbasahi-mbonana, asu ro se rawehindi nou tikai hoafiya. Ŋga roana ahambo ndorihini fifirihini hehea asu ahandi hoafi ra sünguriheandühanahi. ⁵⁶Horombo sihei amoao Abraham ai ro tüküfembo-mayahi ra hoeifembo hohoanimoyuhü hihifi-hihifimayu. Ai ra hoeire hayamboyu asu ahandi ŋgusifo ndore küre mamaru,” mehu.

⁵⁷Ranimboyei asu Suda ai Sisasimbo hoafiyehi seiya, “Seana awi moai 50 himbaniyafipoani, ŋga se Abrahamimbo hoeimarihini asafi?” maseiamboyu. ⁵⁸Asu Sisas ai asükaiyu aheimbo hoafiyuhi yahuya, “Yini, ro siheimbo anihondümbonanahi hoafehandüri horombo hondü Abraham ai tüküfekoate-yuambeahiyahi ro boatei manimboahi,” mehuamboyei ⁵⁹Raniyei asu Suda ai nimoei hüründümo houmbo Sisasimbo nimoeinambombo mehomo, ŋga asu ai Godindi wori hiningire haya dibo ndamefiyu.

Sisas ai nindou himboatihari diboamariri

9 ¹Sisas ai nafi-süngu huhündamboyu nindou himboatihari hoeimariri. Nindou ra hondü ai himboatihari yahurai wakimarimindo. ²Raniyomo asu ahambo süngururü-rundeimbi ai hoafiyomondowohü yahomoya, “Yamundo-randeimbi, dade moaruwai hohoanimo nindou ndanahambo ramarera asu ai himboatiharayua? Ahandi moaruwai hohoanimoyo, asu hondafindi-yafe-mayoyo?” mehomondamboyu.

³Asu Sisas ai ahamumbo simbori yahuya, “Nindou ndanahandi himboatihari ra ahandi-mayo, asu hondafindi-yafe-mayo moaruwai hohoanimo ranambo rarerani refimboyupoani. Ŋga nindou ai yare himboatihari-mayu ra Godindi hepünifeimbi moatükuni refewani

hoeifembohündamboyu yare himboatihari-mayu. ⁴God ai wambo koamarihendira makosahane, nga hüfihamindi ndare nüngambe sihiri ahandi ratüpuri ratüpuri-ndefomboane. Nga nimbi pirayo ana, asu ngiri nindou ngorü ai-amboani ratüpurindu. ⁵Ro hifi ndanihü nimboahambe ana ro nimorehi nindowenihi-yafe si-anahi,” mehu.

⁶Raniyu Sisas ai yare hoafiyu mbura, hififihi nguri tifi fandeamunde mbura, nindou himboatihari-mayu ahandi himboarambe pamareandi. ⁷Raniyu ahambo hoafiyundühi yahuya, “Se ngafi Siroam kakimarihündi hoeambe sihafi himboari ra popoaindandi,” mehu. (Hoafi Siroam ra ‘koarihefeyoa ho’ hoaf-ane.) Raniyu asu nindou ranai hu ranihü ahandi ngusimboari ra popoaira mbura, hihirifi süfumbo aboedi himboarimayu.

⁸Raniyei asu nindou akimi wori yimburihi nimareimbi asu ahambo horombo hoeirihoreimbi, ai horombo nimorehi nindowenihimbo kakinapombo moako-moakoyu marandi ranimbo hoeirihori hehimbo hoafiyeihi seiya, “Awi sapo nindou ndanimbaiyu nimari yanggiri nimarumbo aheimbo moako-moakoyu marandi?” masei. ⁹Bidifiri ai hoafiyeihi seiya, “Yini, nindou aiyu refi marandi.” Asu bidifiri ai hoafiyeihi seiya, “Wani. Ai nindou yahuraiyusi, nga ai-yupoani, nga nindou ngorüyu,” masei. Nindou amuri ai rani wataporimayeiamboyu asu ahandihoari yahuya, “Ro-anahi,” mehu. ¹⁰Asu ai ahambo düduyahindowohü seiya, “Asu sihafi himboari ra nüngure birihoaimboyoa?” maseiamboyu. ¹¹Asu ranai simbori yahuya, “Nindou Sisas sei-arihündi ranai hüburukonambo wandi himboarambe fandifoareandirühi yahuya, ‘Se ngafi Siroam kakimarihündi hoe ranambe himboari sihafi ra popoaindandi,’ mehuamboyahi ro ha popoairihanda asu wandi himboari ra aboedi himboarimayahi,” mehuamboyei. ¹²Asu ai düdurihorühi seiya, “Nindou ra nahi amarua?” maseiamboyu. Asu nindou ranai yahuya, “Nahümbei amaru ra moai fifirihini,” mehuamboyei.

¹³Raniyei ai nindou himboatihari-mayu Sisas aboedi-mariri ranahambo Farisimbo sowana sahorimindei mahei. ¹⁴Ngoafimbo nimarimbo si rani-simboaniyu Sisas ai nindou ranahandi himboari aboedimareandi. ¹⁵Asu Farisi ai nindou-mayu ranahambo düdururühi yahomoya “Sihafi himboari ra nüngure aboediyomboyoa?” mehomondamboyu. Asu ai hoafiyupurühi yahuya, “Sisas ai hüburuko wandi himboarambe pamareandiramboyahi asu ro ha popoaimarihandamboyu wandi himboari ra aboedimayo,” mehu.

¹⁶Ranimboemo asu Farisi bidifiri ai yahomoya, “Nindou ndanahambo God ai koariheira kusümboyupoani, nga ai moai moani ngoafimbo nimarimbo hohoanimo ra süngureandi,” mehomo. Asu bidifiri ai hoafiyomondühi yahomoya, “Asu nindou moaruwai hohoanimoyumbü ai ngiri hepünifeimbi moatükuni yahurai ratüpurindu?” mehomo. Raniyomo asu bidifiri ai ngorü hohoanimoyomo asu bidifiri ai ngorü

hohoanimoyomo marundi. ¹⁷Raniyomo asu nindou himboatihari-mayu ahambo hihiriyafu asükaiyomo hoafiyomondowohü yahomoya, “Nindou sihafi himboari aboedimareanini ranahambo se nünguro hoafiyafindoa?” mehomondamboyu. Asu ai hoafiyupurühi yahuya, “Aiana Godindi hoafi hoafiyu-randeimb-ani,” mehu.

¹⁸Nindou ra ai horombo himboatihari-mayu-anisi, nga asu ai ranahambo anihondümbofembo moei mehomomo. Ranimboemo asu nindou himboatihari-mayu ahandi hondafindambo rani hoafi ra fifirifembohünda miŋgiyomo hümarihapiri. ¹⁹Asu ai ahafembo düdürüpirühi yahomoya, “Nindou nda sihafe nimoriyu? Asu se safeya ro himboatihari yahurai wakimari-horimindehane masafe, nga asu nimboe ai haponda aboedi himboarayua?” mehomomo. ²⁰Asu ahandi hondafindi ai safeya, “Yini, ro ahambo fifirihori ai yihoehi nimor-ani asu ai horombo himboatihari wakimari-horimindehi. ²¹Ŋga haponda moai ahambo fifirihori ai nününgufimbombe ahandi himboari ra aboedi himboarayua. Asu ro moai fifirihori nindou ahandi himboari aboedimariri ranahambo. Düduyafundosi, ai adükariwambo sihamumbo ahandi fimbo hoafindüpurimbui,” masafe. ²²Hondafindi ai Sudambo yihimborinapurühiyafe ai ahamumbo rarine hoafimefe. Horombo Suda ai yaru hoafiyomondühi yahomoya: “Nindou ai weindahi hoafiyehi, ‘Sisas ra nindou God ai ahandi nendambo aboedifembo kafoariri hiniŋgimariri Krai-ani,’ seiani ana, asu aheimbo rotu worambeahindi hihaiboandüra ŋgiri ai-babidi rotunde,” mehomomo. ²³Ranimboyafe asu hondafindi ai hoafiyafeihü “Ahambo düduyafundosi, nga ai adükariwambo sihamumbo ahandi fimbo hoafindüpurimbui,” masafe.

²⁴Raniyomo asükai nindou himboatihari-mayu ranahambo miŋgimemonda masünu. Asu ahambo hoafiyomondühi yahomoya, “Se Godimbo ndüri adükarümb-ani mbisafindowohü anihondümbo hoafindafi. Ro fifirihumboanefi nindou ndanana moaruwai hohoanimoyu-randeimb-ani,” mehomomo. ²⁵Asu nindou ranai hoafiyuhi yahuya, “Ro moai ahambo fifirihini, nga awi ai moaruwai hohoanimoyumbümbeiyu asu wanimbeiyu. Mami moatükuni ro fifirimariheandi ana, yini ro horombo himboatihari manimboahiyahi, nga hapondanana ro aboedi himboarayahi,” mehu. ²⁶Asu Suda ai düduyafundowohü yahomoya, “Sihambo nününgureanimboyua? Sihafi himboari ra nününgure aboedireanimboyua?” mehomondamboyu. ²⁷Asu ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Ro sihamumbo hoafimayahapuriyo, nga asu se hoafi ranahambo moai himboriyomo. Asükai se himborimbo yahomomboemo? Se-amboa ahambo süngururü-randeimbimbo tüküfembo yahomomboemo?” mehu.

²⁸Asu Suda ai nindou ranahambo ŋginindirurühi moaruwai hoafiyomondowohü yahomoya, “Seana Sisasimbo sünguriri-randeimb-

anafi. Iḡga roana Mosesimbo süngurihu-rihundeimb-aneḡfi. ²⁹God ai Mosesimbo hoafimayundo ra ro fifirihundi. Iḡga nindou rananimbo ai dagüdambaui? Roana moai ahambo fifirihuri,” mehomu.

³⁰Asu nindou ranai ahamumbo simbori hoafiyupurühi yahuya, “Ndanana wambo rani-poanimbo moatükun-ane! Aiyu wandi himboari aboedimareanda asu ro aboedi himboarayahi. Iḡga nimboemo se hoafiyomondühiya, ai nahaninipoediyu ro moai fifirihuri ehomoa?

³¹Ro fifirihumboaneḡfi, ḡga God ana moai moaruwai hohoanimoyomorundeimbiyomondi hoafi ana himboriyu randi, ḡga wani. Iḡga nindou ranai Godimbo hohoanimoyuhü asu ahandi hoafi süngumareandi ranahandi hoaf-ane God ai himboriyu arandi. ³²Moai horombo nindou mami hondi ai himboatihari wakirimindoani asu nindou ḡgorü ai ahandi himboari aboedi-mariri hoafi ra yaḡgoro, ḡga wani. ³³Asu God ai nindou nda koehéfikoate-mbei-mbonana, asu ḡgiri rarani-moatükuni hifi ndanihü ratüpuriyu,” mehu.

³⁴Asu simbori ahambo hoafiyomondowohü yahomoya, “Horombo me ai sihambo moaruwai hohoanimu ranambo wakimaramindinini asu se himboatiharimayafi ranimboaneḡfi ro fifirarihunini. Se nindou moaruwai hohoanimu-yafeimb-anafi. Asu se yihoefombo yamundifemunimbo safomboyafi?” Ai ahambo yaru hoafiyomondowohüyomo rotu worambeahindi hihaifoaruwuri weindani hiniḡimaruwuri.

Nindou anihondümbofe-koate-ayei ai himboatihari nahurai-anei

³⁵Sisas ai ranimbo himboriyu haya, kokorüri hu hoeirirühi yahuya, “Se Nindou Hondü ranahambo anihondümbo-roworai waniyo?” mehundowamboyu. ³⁶Asu nindou ranai simbori hoafiyundowohü yahuya, “Adükari, Nindou Hondü ra düdia? Se wambo hoafiyafi-ndirananimbo ro ahambo anihondümbo-ndihini.” ³⁷Asu Sisas ai hoafiyundühi yahuya, “Se ahambo hoeimariwori. Aiani se-dibo wataporayu nda,” mehuamboyu. ³⁸Asu nindou ranai hoafiyuhi yahuya, “Adükari, ro anihondümbo-ariheanini.” Ai yahu mbura Sisasimbo yimindiho yimbu pusire nimarümbo hohoanimomayundo.

³⁹Asu Sisas ai yahuya, “Ro nindouyei hohoanimu yibobofemboyahi hifi ndanihü makosahi. Ranimboane asu nindou Godindi hoafi fifirifekoate-yeimbi ai nindou himboatihari aboedehindi nahurai fifirindihimboyei asu Godindi hoafi fifirihundeimb-aneḡfi ase ai himboatihari nahurai fifirifekoate-ndeimboyei,” mehu.

⁴⁰Farisi bidifiri ai ahandi fikimi niḡgomombo ahandi hoafi ra himboriyomo houmbo yahomoya, “Asu ro-amboa himboatihariyefi?” mehomondamboyu. ⁴¹Asu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Asu se himboatiharimbemo-mbonana, hohoanimu moaruwai ra moai sihamundi fiambe nimaropuri. Iḡga se hoafiyomondühi, ‘Yihoefi himboarana aboed-

ane,' yahomo arundi, ranimboane asu hohoanimo moaruwai ra awi sihamundi fiambe amaropuri," mehu.

Sisas ai sipsip hifanda-randeimb-ani

10 ¹Sisas ai hoafiyuhi yahuya, "Ro anihondümboanahi sihamumbo hoafayahi, nindou ai moai sipsipi-yafe giniri yipuri nafi kefuai randi, nga amuri himbori nafi kefuai arandi, nindou ranai ana hümbühünikori napo fufuramündü-randeimb-ani. ²Asu nindou yipuri nafitambe nafi karefuendi ranai ana sipsip ahei afind-ani. ³Nindou yipuri hifanda-randeimbi ai-animbo nindou ahu ranahambo yipuri ra tindihembui. Rananei asu sipsip ai ahandi yafambe ra himboriyei arihündi. Ranani asu ai ahei ndüri ra dükarearü yisiboasiyuhü asu ai aheimbo ginirambeahindi semündündüri moanambühi tüküfi ahu. ⁴Asu ai ahandi sipsip ra mungu ginirambeahindi semündündüri moanambühi tüküfi hayambo asu ai horombofi huani ahandi süngu ahei. Sapo sipsip ranai ahandi yafambe himboriyeihi ranimboane ahandi süngu ahei. ⁵Aiana ngiri nindou amurindi süngu ngei, nga wani. Nindou amuri ai huani ana, ai ahambo yihimborihorühi fefoehindühanei. Ahandi yafambe himborikoate-aye ranimbo wambo." ⁶Sisas ai aheimbo kafeefe hoafi ra yare hoafimayundüri, nga asu moai kafeefe hoafi ranahandi nimindi ra fifirihindi.

Sisas ai sipsip hifandi-randeimbi aboed-ani

⁷Raniyu Sisas ai asükaiyu hoafiyuhi yahuya, "Ro sihamumbo anihondümboanahi hoafayahi. Roanahi sipsipi-yafe yipurayahi. ⁸Asu nindou ai ro sünguyahani horomboyahi ahei aiana hümbühüniyeihi rarani napo moani fufurühümündi rihündühanei. Asu sipsip ai-amboani moai ahei hoafi himboriyei rihündi. ⁹Ro-anahi yipurayahi. Asu nindou didiyei wambo sowanambo sinei giniri ranambe karefoehindi ana, God ai aheimbo aboedambo-ndeandürümbui. Rananimbo asu ai keboehi tükündahi ndühündühi asu ai giniri ranambe sesimbo amboani keboehi tükündahimboyei. ¹⁰Nindou hümbühüniyu-randeimbi giniri ranambe karefuendi ra moaniyupoani karefuendi. Nindou karefuendi ra ai kefoefe hefe hifo sipsip hümbühünimbo hifokoeffindürümbo yahumboani. Nga roana keboeheadühi sipsip aboedi yanggiri diboadeimbi asu ahei fiambe aboedi hohoanimo yanggiri ningombo afindi mbimarindüra samboanahi asihühi.

¹¹Roana sipsip hifandiri-handeimbi nindou aboedi saf-anahi. Nindou sipsip hifandira-randeimbi aboedi ranai ana aheimbo farihefe-ndürimbohünda yifindümbui. ¹²Nindou kaki semindimbo ratüpuriyu arandi aiana sipsipiyei afindiyoani. Asu ai sipsip aheimbo hifandirarü-randeimbiyoani. Asu aiana nimambeahindi yafari moaruwai

howani hoeimareandi ra fiboembui. Rananimbo asu yafari ranai sipsip ranaheimbo waribadarü wakindeandüra buküründeimboyei. ¹³Nindou ranai ana moani kaki semindimbo yangiri hohoanimoyuhü wambo ngiri sipsip ranaheimbo hifandiyondürimbo hohoanimondu.

¹⁴Ŋga roana sipsipiyei hifandi-hifandiyondürirambo nindou aboedi saf-anahi. Ro ana wandi sipsip ranaheimbo fifiriheandürani asu ai-amboani wambo fifirihi-ndirimboanei. ¹⁵Hoafi ra yahurai-ane, ro wandi Apembo fifirihinani asu Ape ai wambo fifirareandiri nou. Rananimbo asu ro sipsipimbo farihefe-ndürimbohünda yifindamboyahi. ¹⁶Asu wandi sipsip bidifiri mbaniboadei ranana ndani ginirambeahi moai niboadei. Aheimbo amboani giniri ndanambe semündündüri koafoefendürimbo samboanahi. Rananimbo asu ai ro hoafiyaheimbi wandi yafambehüdi ra himborindeimboyei. Rananimbo sipsip ranai mamambe niboadeiya asu nindou aheimbo hifandiyondürimbo ra mami yangiri nüngumbui.

¹⁷Ro yifiyo hefe asükai botifemboayahi ranimboane Ape ai wambo ngusüfo parareandiri. ¹⁸Ŋgiri wambo nindou mamai-amboani hifokoefendürimbo hohoanimondu. Ŋga ro hohoanimomayahi süngu wandi yangiri ningo ra hifokoefe-ndirimbohünda hiniŋgi-ndiheamboyahi. Asükainda ro hohoanimomayahi süngu wandi yangiri ningo ra hihindihe ndahamindimboyahi wandi Ape ai randafandi mehu süngu,” mehu.

¹⁹Suda ai rani hoafi ra himboriyomo houmbo asükai yimbumbu yibobomefundi. ²⁰Raniyomo asu bidifiri ai yahomoya, “Moaruwai nendi ahandi fiambe mamaroamboani ai yare wunünümbo-wunünümboayu. Asu se nimboemo ahandi hoafi ra himborayomoa?” mehomo. ²¹Asu bidifiri ai yahomoya, “Hoafi ndanana nindou moaruwai nendi nimarümbindi hoafiyopoani. Asu moaruwai nendi ranai ngiri nindou himboatiharindeiani ahei himboari ra aboedindeandi,” mehomo.

Suda ai moai Sisasindi hoafi himboriyomo

²²Serusarem ngoafihü horombo Godindi wori ahandhoar-ane masei ranahambo asükai hihifi-hihifimbo si tüküme Feyo. Rani si ra ngisihariyowambeyo tüküfe marandi. ²³Raniyu asu Sisas ai Godindi worambe Soromonindi weindani yibadiwami mahüfu. ²⁴Raniyomo asu Suda ai sifomo ahambo wakirurü ningomombo yahomoya, “Ro yimbu hohoanimoyefi hefi ra asu nüngusümboani se hoafimandafimuna? Asu se Krai-ayafana yihoefombo weindahi hoafiyafan-animbo ro himborindefosi,” mehomondamboyu.

²⁵Asu Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Ro sihamumbo hoafi ra hoafima-yahapuriyosi, nga asu se moai wandi hoafi ranahambo anihondümbo-rundi. Muŋgu hepünifeimbi moatükuni wandi Apendi nginindinambo ratüpurayahi ranai ro didimbayahi ra nafuiyoarandi. ²⁶Ŋga asu seana wandi sipsip rani diborihindi-yomopoani.

Ranimboanemo asu se wandi hoafi anihondümbofe-koate-yomo arundi. ²⁷Asu wandi sipsip ranana ro hoafiyaeimbî ra himboriyehü asu ro aheimbo fifiriheandürananei asu ai wandi süngu hei arihündü. ²⁸Asu ro aheimbo yanggiri koadürümbo-koadürümbo ningombo asahandüri ra ai nggiri yifindei. Asu nggiri nindou mamai-amboani wandi warambeahindi hündamündündüri. ²⁹Wandi Ape ai sipsip wandi ra wambo masendüramei. Asu ai muŋguambo moatükuni ranahei ngginindi ngasünde haya ngginindi saf-ani. Asu nggiri nindou mamai-amboani Apendi warambeahindi hündamündündüri. ³⁰Ape-ani asu roanahi roana mamanehi,” mehu.

³¹Raniyomo asu Suda ai nimoei hümaründümo Sisasimbo pifendombo yahomombo. ³²Raniyu asu Sisas ai yahuya, “Ro sihamumbo Apendi ratüpuri afindi nafuimehapuri. Asu se nini ratüpuri aboedi ranahambo hohoanimo-yomondühuyomo wambo nimoeinambo hifokoefendirimbo yahomo houmbo rawefunda?” mehuamboemo. ³³Asu simbori Suda ai ahambo hoafiyomondowohü yahomoya, “Roana sihafi ratüpuri aboedi ramarowandi ranimboyefipoani nimoeinambo hifokoefeninimbo asefi, nga wani. Se moani nindou yanggir-anafi asu Godimbo moaruwaimbofe hoafirirühi, ‘Roana God-anahi’ masafi ranimboanefi,” mehomondamboyu.

³⁴Asükaiyu Sisas ai ahamumbo simbori hoafiyupurühi yahuya, “Hoafi nda sihamundi ahinümbi hohoanimo Bukambe ndare megoro: God ai yahuya, ‘Ro siheimbo hoafimayahi, seana god-anei,’ meho. ³⁵Nindou God ai ahandi hoafi masagadüri ranaheimboyo ai god-anei mehondüri. Asu nggiri Baiborambeahindi hoafi ranana ngorü-süngunde hoafindo. ³⁶Ŋga Ape aiyu ahandihoari wambo kafaoreandiri mbura, asu hifina koamarihendira makosahi. Ranimboyahi ro hoafiyahühi, ‘Roana Godindi nimor-anahi,’ masahi asu nimboe se wambo hoafiyomo-ndirühiya, ‘Nimboe se Godimbo gogonimbo-rihaworühi hoafayafi,’ mehomoa? ³⁷Asu ro Apendi ratüpuri ratüpurikoate-ndahani ana, asu se wandi hoafi ra yowani anihondümbo-ndümboemo. ³⁸Ŋga asu ro ahandi ratüpuri ratüpuriyahani se wandi hoafi ranahambo anihondümbofembo moeimbo ana, asu ratüpuri rani yanggiri anihondümbo-ndundi. Ranimbo asu se hohoanimo ra ndondu hohoanimo-ndimondühi fifindümboemo Ape ai ro-dibo mam-anehi amarehi,” mehu. ³⁹Asükaiyomo Suda ai hoafi ra himboriyomo houmbo ahambo kikihimündümbo yahomo houmbo ramefundü, nga asu Sisas ai aboedambo mahu.

⁴⁰Sisas ai asükaiyu hihirifi hanü Sodan himo horombo Son hundürürarü randühi manüngu. ⁴¹Ai nunguane, nindou ranai ahambo sowana sühüsihü seiya, “Horombo Son ai moai hepünifeimbî moatükuni ratüpuriyu. Ŋga muŋgu rarani-moatükuni hoafi nindou ndanahambo hoafimayu ranana anihond-ane,” masei. ⁴²Raniyei asu nindou afindi ranihü ranai ahambo anihondümbo-marihori.

Sisas ai Rasarus yifihündi botimariri

11 ¹Nindou mami ahandi ndüri Rasarus Betani ngoafihündi ranai angünimbo mamaru. Betani ra Maria asu Mata apodoho nimari-feimbi ngoaf-ane. ²Maria aiyo weri fisijarümbi Sisasindi tıjariwami kafaore mbura, asu ahandi mbırınanjanambo gedümarihendi. Nimorehi mami ranahandi ranihiyu Rasarus angünimbo Betani ngoafihü menguru. ³Raniyafe asu apodoho ranai Sisasimbo hoafimbo nindou koarihenerühi safeya, “Adükari, nindou se ngusüfo pamariwori ranai angünümboani,” masafeamboyu.

⁴Raniyu asu Sisas ai ahafe hoafi ra himboriyu haya hoafiyuhi yahuya, “Angüni ranana yifimbo angünüyopoani, nga wani. Ranana moani Godimbo ndüri adükari segodimbo-hündamboane tükefeyo asu rani-süngumboanimo Godindi Nimori amboani ndüri adükari ndemündümbui,” mehu. ⁵Sisas ai Mata apondoho asu Rasarus aheimbo ngusüfo pareandüri marandi. ⁶Ŋga asu Sisas ai Rasarus angünümboayu hoafi ra himboriyu haya, ranihi yimbu si mamaru.

⁷Asükaiyu sünguna nimarumbo ahambo süngururü-rundeimbimbo yahuya, “Asükai mborai, Suda-yafe hifinambo ngefombo,” mehuamboemo. ⁸Asu simbori hoafiyomondowohü yahomoya, “Yamundorandeimbi, sapo hapondaniyomo Suda ai sihambo nimoeinambo hifikoefeninimbo yahomo houmbo raraomarüninisi. Asu se asükai Suda-yafe hifinambo hifombo safomboyafi?” mehomondamboyu. ⁹Asu simbori Sisas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Mami si ra gebuai-ane anıngo. Nindou ai sirühi ana ngiri pindu si ra hoeireambowambo. ¹⁰Ŋga asu nindou ai nimbokoani ahu ana, piyu arandi si yangorikoate wambo.”

¹¹Ahamumbo yare hoafiyupuri mbura asükaiyu hoafiyupurühi yahuya, “Sihefi wandafi Rasarus ai mapuamboanahi awi ro ngü ahambo botindihini samboanahi,” mehuamboemo. ¹²Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai hoafiyomondühi yahomoya, “Adükari, nindou ra apo yangiri apu ana, asükai ahandi angünü ra aboedindümbui,” mehomondamboyu. ¹³Sisas ai hoafimayupuri ra, Rasarus ana yifimayu yahumboyu, nga ahambo süngururü-rundeimbi ana moani apo hondü mapu-amboani yare hoafayu mehomo. ¹⁴Raniyu asu Sisas ai ahamumbo diboadore hoafiyupurühi yahuya, “Rasarus ana münguna yifimayu. ¹⁵Rani-simboani ro moai ai-dibo nimarihi, nga ro ranimbo-hündambo hihifi-hihifayahi. Raninimbo asu se wambo anihondümboundundiri. Ŋga hapondani sihiri ahambo sowana ngefimboane,” mehupuri. ¹⁶Raniyu asu Tomas ahambo Didimas sahündo-rihündeimbi ai Sisasimbo süngururü-rundeimbi ahamumbo yahuya, “Wai sihiri andai ngifi, Sisas-babidimbo Sudiahü yifindefo,” mehu.

Sisas ai yangiri niŋgombo nimindühani

¹⁷Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo hifomo Betanihi tüküyafundühüyomo Rasarus ai yifimayua honguambe masihohori

ra yimbuyimbu si homboane hoafi ra himborimayu. ¹⁸ Betani ngoafi ana Serusaremi hündi anguniyopoani. Betani ngoafihündi botife hefe Serusarem ngoafina aho ra ngimi kiromita-ane. ¹⁹ Rasarus yifimayua raniyei asu Sudahündi afindi ranai Mata Mariambo kikimifoefepiri nimaroani ngusufo aboedi kürine mbimarifeya sei hehimbo masühüsi.

²⁰ Mata ai Sisas masüfu hoafi ra himboriyo haya, ahambo nafaarifimbo ho, nga asu Maria ai worambeahi nimaro. ²¹ Mata ai Sisasimbo hoafiyondowohü yahoya, “Adükari, asu se ndanihü mbanimbafimbonana, wandi ranihi ai ngiri yifiyu. ²² Nga ro fifiriheamboanahi, asu se hapondani amboani Godimbo ninimbo didibafefoando ana, sihambo daganinimbui,” mehoamboyu. ²³ Asu Sisas ai ahambo hoafiyondowohü yahoya, “Sihafi ranihi ana yangiri aboedi hifambe-ambeahindi botindüfimbui,” mehundowamboyo.

²⁴ Asu Mata ai ahambo asükaiyo hoafiyowohü yahoya, “Ro ranimbo fifiriheamboanahi, nga ai asükaindu süngunambo hifi nda munguyowambe yangiri aboedi botindifimbui,” mehoamboyu. ²⁵ Asu Sisas ai yahoya, “Yifihündi yangiri botife ningo ra ro nimindanahi. Nindou ai wambo anihondumbo-reandiri haya yifayu ana, ai asükaindu yifihündi botindüfi nüngumbui. ²⁶ Nga nindou mungu yangiri nimboeimbo wambo anihondumbo-arihindiri ana, ngiri yifindei, nga ai koadürümbo-koadürümbo yangiri niboadeimboyei. Asu se hoafi ndanahambo anihondumbo-rowandai waniyo?” mehuamboyo. ²⁷ Asu Mata ai yahoya, “Yini, Adükari, ro sihambo anihondumbo-riheanimboanahi seana God kafaore hinngimareanini Krais-anafi. Seana Godindi nimori horombo hifinambo nindou kudümbui mehu rananafi,” meho.

Sisas ai aranimayu

²⁸ Mata ai yare hoafiyo haya, ahandi akidambo hifo hinngirou himboambeambe hoafiyondowohü yahoya, “Yamunde-randeimbi ana ndanihü süfumboani sihambo düdumefinini,” mehoamboyo. ²⁹ Asu Maria ai rani hoafi ra himboriyo haya, nimehünou botife haya Sisasimbo sowana maho. ³⁰ Sisas ai awi moai ngoafihü tüküfiyu, nga nafini Mata ho hoeirerühi ranihü manüngu. ³¹ Raniyo Maria ai nimai botife haya pipinambo mahowamboyei asu Suda Maria-babidimbo worambe ahafembo kikimifoarihipiri mamarei ranai ahandi süngu mahei ndanana Rasarus yangürühi ho arani-hoafimboane aho sei hehi.

³² Maria ai ho Sisas nünguhü tüküfe ahambo hoeirerühiyo ahandi fikimi yiri yimbu pusire yimindiho yimbunambo nimarimbo hoafiyowohü yahoya, “Adükari, se ndanihü mbanimbafimbonana, wandi ranihi ai ngiri yifiyu,” mehoamboyu. ³³ Sisas ai Mariambo hoeireandane arani-hoafimaranda, asu Suda ahandi süngu masinei ranai kameihi

arani-hoafi-marihündamboyou. Asu Sisas ai ahandi ngusüfoambe moaruwaimariri. ³⁴Asu Sisas ai aheimbo düdufindürühi yahuya, “Se ahambo nahü sihehora?” mehuamboyei. Asu ai seiya, “Adükari, naha se sühüfi hoeiro,” maseiamboyou.

³⁵Asu Sisas ai aranimayundo. ³⁶Asu Suda ai hoafiyeihei seiya, “Hoeirihi. Sisas ana nindou ranahambo afindi hamindi ngusüfo parirühi wamboani,” masei. ³⁷Ŋga bidifiri ai hoafiyeihei seiya, “Sisas ai nindou himboatihari aboedimariri. Ŋga asu ai nimboe Rasarusimbo fehefiyua yangiri ningombo ra wanimayua?” masei.

Sisas ai Rasarus botimariri

³⁸Asükaiyu Sisas ai ahandi ngusüfoambe moaruwai mahafowamboyou hu honguambe tüküme fiyu. Hongu ra nimoei nimaroweimbi wowondimarihündiyo raniyo nimoeiambe nafitambe ra nimoei ngorünambo gürühi pamarihindi. ³⁹Asu Sisas ai yahuya, “Nimoei ambembo gürühi pamarihindi ra farihehi,” mehuamboyou. Asu Mata nindou yifimayu ranahandi rehi ai yahoya, “Adükari, Rasarus ana yimbuyumbu si honguambe yangurimb-ani. Ŋga fisinjirümbei nawe,” mehoamboyou.

⁴⁰Asu Sisas ai yahuya, “Sapo hapoasüngu hoafiya-hanineimb-ane. Asu se wambo anihondümbo-arowandiri ana, se Godindi nginindi ra hoeindowamboyafi,” mehuamboyei. ⁴¹Raniyei asu ai nimoei ra mafarihendamboyou, Sisas ai nimoamo himboariyuhü yahuya, “Ape, ro sihambo hihifarihanini. Se wandi hoafi himbori-yafomboanafi. ⁴²Ro fifiriheandi ro hoafiya arihandi ra se afindimbo himbori-yafi randühanafi. Ŋga nindou ndanihü maniboadei-amboanahi ro ndarihe hoafayahi. Rananimbo se wambo koamarihawandira makosahi ra anihondümbo-mbirihihindi-ramboane.” ⁴³Raweyahu haya puküna miŋgiyuhü yahuya, “Rasarus, se weindana tüküyafo sinifi,” mehuamboyou. ⁴⁴Raniyu asu Rasarus ai honguambeahindi tüküfi haya masünu. Ahandi yitjari watjari ra hoeari goesürinambo hüputüpürühümüdi hiniŋgimarihindiyo, asu ahandi ngusümboari hoearinambo gabudi-mafoarihindiyö rani-kameihi tüküme fiyu. Raniyu asu Sisas ai hoafiyuhi yahuya, “Hoeari ra fufurihehindoan-animbo ai mbühu,” mehündüri.

Suda-yafe bogori ai Sisasimbo hifokoeffimbo hohoanimomemo (*Matyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Ruk 22:1-2*)

⁴⁵Raniyei asu Suda bidiriri ranihü Mariambo hoeifembo masühüsi ranai rani-moatükuni Sisas ai ramareandi ranimbo hoeirihi hehi asu ahambo anihondümbo-marihori. ⁴⁶Ŋga asu bidifiri ai Farisi sowana hei, Sisas ratüpürimayu ranahambo ahamumbo hoafimehüpuri. ⁴⁷Raniyomo

asu nindou Godimbo sihou-rundeimbi bogori ai Farisi bidifiri-babidimbo kansirimbo gugurupuri houmbo hoafiyomopurühi yahomoya, “Sihiri nda nüngumandahua? Nindou ndanani ai hepünifeimbi moatükuni afindi ratüpuriyu arandi. ⁴⁸Sihiri ahambo moani rarihuri hiningirihurani ai hepünifeimbi moatükuni ratüpuriyu randani nindou afindi ai ahambo anihondümbo-arihori ana, Rom bogori sihefimbo hifandarimuni ai difomo sihefimbo moaruwaimbo-ndimunühi asu sihefi Godindi wori ra biriboadümboemo,” mehom.

⁴⁹Raniyo asu rani himbanifihi nindou mami ahandi ndüri Kaiafas ai Godimbo sihai-randeimbi adükari bogorimbofi manüngu. Ai hoafiyupurühi yahuya, “Seana moai rarani-moatükuni fifirundi! ⁵⁰Se ndoru fifirundai? Nindou mami ai nindou amuri aheimbohünda yifayu ranana aboed-ane, nga Suda sihefimbo münguambo moaruwaimbofe ana, moaruwai-ane,” mehu. ⁵¹Kaiafas ai yare hoafimayu ra ahandi hohoanimonambo yangiriyupoani. Nga rani himbanifihi Godimbo sihai-randeimbi adükari bogorimbofi nimarümbowambo Sisas ai aheimbohünda yifimboayu ranimbo horombo hoafireandühiyu. ⁵²Ai Sudambo farihefembo yangiriyupoani yifayu ra, nga Godindi nimori müngua hifihü buriyei wakarihindi aheimbo semündündüri mamambefendürani mamisirimboyahi mbiniboadeia mbüsi hayambo-animbo yifindümbui.

⁵³Asu raniyomo rani-simboani piyomo houmbo, Suda-yomondi bogori ai Sisasimbo hifokoeffimbo yahomo houmbo hoafi fifirimarundi. ⁵⁴Ranimboyu asu Sisas ai moai Suda-yomondi himboahü weindahi tüküfiyu. Raniyu ai Sudia hifi ra hiningire haya, ngorü hifi nimi wohi furikoate-reandühi ngoafi ngorü ahandi ndüri Efraim ranihü hu ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo manüngu.

⁵⁵God ai Sudambo Isipihündi aboedimareandüri si Pasofa ra awi tüküfekoate akimi tüküfembo yangiriyoambe nindou ngorü ngoafihündi ngorü ngoafihündi ranai Serusarem ngoafinambo ahei fi Godindi himboahü aboedi tüküfembohünda mafandihindi. ⁵⁶Raniyei asu ai Sisasimbo kokorihori wakirihora mayoa Godindi worambe nimboeimbo aheihoari wataporiyeihi seiya, “Se nüngurühi hohoanimoyeie? Sisas ai adükari si tükefeyo nda hoeifembo madüfuyo wanimandüyo?” masei. ⁵⁷Nindou Godimbo sihou-rundeimbi bogori ai Farisi-babidimbo yaru hoafimemo: ‘Nindou mami ai Sisasimbo hoeirirani anüngu ana, asu ahamumbo ranih-ani anüngu yahopuran-animbo ahambo papi-hoafiyumböhünda kikihi-mbirundümo-ndamboane,’ mehom.

Maria ai Sisasindi tijariwami weri kamafoareandi

(Matyu 26:6-13; Mak 14:3-9)

12 ¹Adükari si ra tüküfembo awi 6 si nüngowane, asu Sisas ai Betani ngoafinambo mahu. Ngoafi ra Rasarusindi ngoaf-ane.

Rasarus ranahamborüri Sisas ai honguambeahindi yifihündi botimariri. ²Rani ngoafihündi ai Sisasimbo sindirühündühi mamarei. Mata ai sesi kakireandi, nga Rasarus ai nindou Sisas-babidimbo nimarei masahüsi ra-babidimbo namaru. ³Maria ai weri fisiñarümbi hipiri mbuisamonggoramindeimbi kaki afindifihi sahümündimbi ra semindi haya Sisasindi tiñari wami kare mbura, asu ahandi mbirinañinambo gedümarihendi. Raniyo asu weri ranahandi fisiñarü aboedi ranai worambe kikihimayo. ⁴Ŋga asu nindou mami ahambo süngurüri-randeimbi ahandi ndürü Sudas Iskariot ai-amboani ranihü namaru. Nindou ranai-animbo Sisasimbo nderümündü ahandi hürütümbi ahamundi wariwamindirümbui. Ai moai Maria ramareandi ranahambo hihifi-hihifiyu. ⁵Nindou ranai hoafiyuhi yahuya, “Nimboe weri aboedi nda nindou ai sahümündihi asu ranifihi 300 kaki semindi mburimbo nindou napokoateimbi aheimbo segudürimbomayoa?” mehu. ⁶Ŋga nindou napo-koateimbi aheimbo hohoanimoyundüri haya hoafiyumboyoani, nga wani. Nindou ranai hühühüniyu-randeimb-ani ranimboane asu ai yare hoafimayu. Aiyu kaki hipiri ahamundi ra hifandimarandi raniyu asu ai kaki foarihi marihündi ra bidifiri hühühüniyu marandi.

⁷Ranimboyu asu Sisas ai yahuya, “Nimorehi ranahambo se hiniñgindihindi. Ai wandi yifi si ranahambo horombonambo noure rarendühane fisiñarümbi moatükuni aboedi ra afandifoareandiri. ⁸Nindou napo-koateimbi ai-animbo se-babidimbo koadürümbo-koadürümbo nimboeimboyei asu se aheimbo fandihehi-ndürindihündi, nga roana ngiri se-babidimbo koadürümbo-koadürümbo nimboahi,” mehu.

⁹Suda ai Sisas Betani ngoafihü aningu hoafi himboriyei hehimboyei, raninambo mahüsi. Ai mahüsi ra Sisasimbo hoefimbo yanggiriyeipoani, nga Sisas Rasarusimbo yifihündi honguambeahindi botimariri ranimbo hoefimbo kameihüsi mahüsi. ¹⁰Raniyu asu Godimbo sihou-rundeimbi bogori ranai Rasarusimbo kameihi hifokoeffimbo yahomo houmbo hoafi didiboado-marundi. ¹¹Nimboe sapo Suda bidifiri ai Sisas Rasarus yifihündi botimariri ranahambo hohoanimoyeihi asu ahei bogori-yomondi ratüpuri ra hiniñgirihi hehimbo Sisasimbo yanggiri anihondümbo-marihora ranimbo wambo.

**Sisas ai Serusarem ngoafihü adükari bogori nahurai tükimefiyuwa
mungu ai hihifi-hihifimaye**
(*Matyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Ruk 19:28-40*)

¹²Nimohoafirehi nindowenihi afindi ranai adükari si ra hoefembo masühüsi ranai ranihü nimareiane. Asu ngorü sihi Sisas ai Serusarem ngoafinambo asüfu hoafi ra himborimaye. ¹³Raniyei asu ai mbe emündi nahurai hutei sahümündi hehi, nafina nafaorihori hehü hoafi afindi-afindiyeihüsi seiya,

“Godimbo hihifi-hihifindefo!
 Nindou Adükarindi süngu tükefiyu ranahambo ‘aboed-ani’
 mbisefomboane.
 Israeri-yafe adükari bogorimbo aboed-ani mbisefomboane,”

Buk Song 118:25-26

masei.

¹⁴Sisas ai dongi semündü haya raniwami masüfu Baiborambe
 hoafimayo süngu. ¹⁵Ai yare hoafiyowohü yahoya,

“Saion ngoafi, se yihimbondamboyafi!
 Sihafi Adükari bogori asüfu ra hoeiriwori.

Aiana dongi nimori rani wamani nimarumbo asüfu,” *Sekaraia 9:9*
 meho.

¹⁶Horombo ana ahambo süngururü-rundeimbi ai ranani moatükuni
 moai wudipoaporu fifirundi. Iga sünguna Sisas ai sünambe hafuane,
 rasimboani ai hohoanimomemo Baibor ahambo hoafimayo ra. Raniyomo
 asu nindou ai Sisasimbo raraorihori marihündi ranahambo fifirimarundi.

¹⁷Horombo Rasarus ai yifiyu haya honguambeahi yanguruane, asu
 Sisas ai ahambo mingimayua honguambeahindi tükumefiyu ra nindou
 afindi ranai ai-dibo niboadeimbo hoeimarihori. Asu nindou afindi
 ranai Rasarusimbo honguambeahindi botimariri hoafi ra sahümundi
 hehimbo, weindahi wataporiyei wakimarihindi. ¹⁸Nindou afindi ranai
 Sisas hepünifeimbi moatükuni ramareandi hoafi ra himboriyei hehi
 nafini nafoamarihori hei. ¹⁹Raniyomo asu Farisi ai ahamundihoari
 wataporiyomondühi yahomoya, “Haponda sihiri ra hoerihumboanefi.
 Nimorehi nindowenihi muŋgu ahandi hoafi süngurihindühi wambo ŋgiri
 nine hohoanimo sihiri hohoanimomefi ra aboedindo,” mehomo.

Grik ai Sisasimbo kokomaruri

²⁰Nimorehi nindowenihi ai Pasofa adükari si ra Serusareminambo
 Godimbo hohoanimombo masühüsi. Asu raniyei Grik bidifiri Suda-
 yafe rotu hohoanimo süngurihindeimbi ai Suda-babidimbo masühüsi.

²¹Nindou Grik-mayei ranai Firip Betsaidahündi Gariri hifambeahindi
 ahambo sowahi sinei düduyahindowohü seiya, “Ritifo, ro Sisasimbo
 hoeindihuri sefimboanefi,” maseiamboyu. ²²Asu Firip ai hu Andrumbo
 hoafiyundo haya, hafani Sisasimbo hoafimefinando.

²³Raniyu asu Sisas ai ahafanimbo hoafiyupirühi yahuya, “Ndeara ndani
 simboani ana Nindou Hondü ai ndüri adükari ndemündümbui. ²⁴Ro
 sihafanimbo anihondumboanahi hoafayahapiri: Wit maŋgiri ra hifini
 pirikoate-yo haya nimbayo ana, asu mami rani yangiranimbo ningomoe.
 Iga asu wit maŋgiri ra hifini peyo haya nimbayo ana, asu aboedi tükündifehü
 hisi aboedi hisindimboe. ²⁵Asu nindou ai ahandi fi ranahambo yangiri afindi
 hohoanimoayu ana, awandihoemboe. Iga asu nindou ranai hifi ndanihü

ahandi yanggiri ninggo hohoanimo ra daboadanambo-areandi ana, koadürümbo-koadürümbo nüngumbui. ²⁶Nindou mami ai wandi ratüpuri asemündu ana, asu ai moani wandi hohoanimo süngu yanggiri süngumbi-randamboane. Ro nggoafi animboahi ranih-animbo nindou wandi ratüpuriyu-randeimbi ai ro-dibo nüngumbui. Nindou ra wandi ratüpuri rani yanggiri semündü anüngu ana, asu wandi Ape ai ahambo ndüri adükari dagadombui,” mehu.

Sisas ai yifimbomayu ranahambo hoafimayu

²⁷Sisas ai yahuya, “Haponda wandi ngusüfoambe moaruwai-arandiri. Asu ro nüngumambisaha? Asu ro hoafindahühi, ‘Ape wandi fiambe nini-moatükuniyo tüküfembo yahohaya rarawayo nda sowandifi piro,’ mambisahiyo? Roana ngiri randihe hoafindahi, nga wani. Nga ro wambo rambifeyowambo saheheamboanahi ndanihü tükeheandi. ²⁸O Ape, sihafi ndüri ra adükari-mbeyowamboane.” Sisas ai yare hoafimayuwamboyo asu hoafi mami sünambeahindi ndahurai kosiwohü yahoya, “Ro wandi ndüri ra adükari-mbo-riheamboanahi, nga wandi ndüri ra randiheandani asukai adükari safi tükündifemboe,” meho. ²⁹Nimorehi nindowenihi akimi maniboadei ranai hoafi ra himboriyeyi hehi hoafiyeyihei seiya, “Nimoamondihoafi bürügoayo,” masei. Asu bidifiri ai seiya, “Sünambeahindi nend-ani ahambo hoafeindo,” maseiamboyu.

³⁰Asu Sisas ai simbori hoafiyuhi yahuya, “Hoafi se himborimayeyi ranana wambo farihefendirimbo tüküfehüyopoani, nga wani. Ranana siheimbo farihefe-ndürimboane tükefeyo. ³¹Haponda God ai nindou hifi ndanihü aniboadei ranaheimbo yibobo-ndearümbui. Rananimbo asu ai Satan ndani hifi ndanihü bogorimbofi anüngu ra nderümündü pindirümbui. ³²Rananimbo ai wambo botindihindira, asu ro randiheandüra nindou afindi ai wambo sowana ngeimboyei.” ³³Sisas ai rani hoafi hoafimayu ra, nindou ai ahambo nimi keimbi karihendeimbifihü panduwurani yifindümbui.

³⁴Ranimboyei nindou ai ahambo simbori hoafiyahündowohü seiya, “Krais ai yanggiri koadürümbo-koadürümbo nüngumbui, ahinümbi hohoanimo Bukambe ranimbo hoafimayoya himborimayefi. Asu se nimboeafi haponda hoafiyafühi, ‘Nindou Hondü ahambo nimoamo ndahorimindei botindihora yifindümbui,’ masafa? Asu Nindou Hondü ra düdia?” maseiamboyu. ³⁵Asu simbori Sisas ai yahuya, “Si ra se-babidimbo akidoumbo animbo ningomboe. Si yagodowani nimbi tüküfekoate-yoambe-animbo si ra-dibo ngei. Nindou ai si waniyowani nimbokoani ahu ana, ai moai nafi hombo ra fifireandi. ³⁶Haponda si ra siheimbo sowahi maningowa hifandihümboanei, nga se si ranahambo anihondümbo-ndihindüh-animbo, asu ahandi nimorindei,” mehu.

Suda afindi ai moai Sisasindi hoafi anihondümbo-rihindi

Sisasi rani hoafi ra rare hoafiyu mbura asu ai ahei himboarihü hu dibonapimefiyu. ³⁷Ai hoerihora hepünifeimbi moatükuni afindi

ahai himboahü ratüpurüyu marandiyosi, nga asu ai moai ahambo anihondümbö-rihori. ³⁸Ranimboyo asu Godindi hoafi hoafiyu-randeimbi Aisaiaindi hoafi ra anihondü tüküme Feyo. Ai hoafiyuhi yahuya,

“Adükari, düdi nindou yihoefi hoafi ranahambo anihondümbö-areanda?

Asu Adükari ranai daboe nginindi hohoanimo ra nafuiayundoa?”

Aisaia 53:1

mehu.

³⁹⁻⁴⁰Aisaia ai ngörü hoafinambo yare sürü papirandühi yahuya,

“God ai ahei himboari ra gabudearümboani.

Ranimboanei asu ai ngiri rarani-moatükuni ahei himboarinambo ndondihi hoeindihindi.

Ahei ngüsüfoambe ragu God ai nimoei nahurai nginindi ramareandüra tüküme Feyo.

Ranamboane asu ai ngiri ngüsüfoambe ndondihi hohoanimondeihi wambo sowana hihindahi dügüsiani diboadondihearü, nga wani,”

Aisaia 6:10

mehu. Aisaia ai ra-mehu ranimboanei Suda ai Sisasimbo ngiri anihondümbö-ndihori. ⁴¹Horombo hondü Sisas hifini ningokoate-yuambe Aisaia ai ahandi-mayo himboamupuimbo-randeimbi hoeire hayamboyu ahambo hoafi ra yare hoafimayundo.

⁴²Nindou afindi bogorimboyafu mamarimo ai-amboa Sisasimbo anihondümbö-arüwuri. Nga Farisimbo yihimboyomondühi wambo ai anihondümbö-arüwuri hoafi ra moai weindahi hoafiyomo. Ai hohoanimoyomondühi yahomoya “Weindahi hoafindefani yihoefimbo rotu worambeahindi hihaiboardi-munimboemo,” mehomo.

⁴³Nindou ranahamumbo nindou ai aboed-anemo mbiseiya yahomo hohoanimomemo, nga God ai ahamumbo ‘aboed-anemo’ yahombo moai yifiriyomo.

Sisasindi hoafi ranai nindouyei hohoanimo yibobondeamboe

⁴⁴Raniyu Sisas ai puküna hoafiyuhi yahuya, “Nindou wambo anihondümbö-areandiri aiana wambo yangiri anihondümbö-reandirühiyupoani. Nga ai Ape wambo koamarihendira makosahi ahambo kameihani anihondümbö-ariri. ⁴⁵Asu nindou wambo hoeiareandiri ranai Ape wambo koamarihendira makosahi ahambo kameihani hoeariri. ⁴⁶Roana, hifi ndanihü si nahurai, nindou ai wambo anihondümbö-rihindirühi nimbü nimaroambe ningokoate-mbeyeia saheheambo makosah-anahi.

⁴⁷Asu nindou mami ai wandi hoafi himboriyuhü, süngufekoate-ayu ana, ro ngiri ahandi hohoanimo yibobondihini. Roana hifi ndanihü nindou aheimbo yibobofendürimbo kosamboyahipoani, nga wani.

Roana aheimbo aboedambo-fendürimbo makosah-anahi. ⁴⁸Asu nindou ai wambo daboadi hihireandirühi wandi hoafi semindikoate-ayu ana, ahambo ahandi hohoanimo yibobofe hoafi ra yagododomboe. Hoafi ro hoafimayahi rananimbo bidifirani si tüküfeyoambe yibondeirimboe. ⁴⁹Hoafi nda ropoanimbo hohoanimoya hehea hoafiyahühi-yahipoani, nga wani. Ape wambo koamarihendira makosahi ranai muŋgu moatükuni Se hoafindafindürü, mehuamboanahi hoafayahi. ⁵⁰Ro hoafi ra fifiriheamboanahi. Apendi hoafana aboedi yanggiri koadürümbo-koadürümbo niŋgo-randeimb-ane. Ranimboanahi Ape ai wambo hoafimayundira asu muŋgu hoafi nda siheimbo hoafayahi,” mehu.

Sisas ai ahambo sünggururü-rundeimbi-yomondi yitiŋari popoaimarapuri

13 ¹Sudayeri mami adükari si Pasofa sei-arihündi ranai tüküfembo yanggiriyoambe Sisas ai hifi nda hiniŋgife hefe, ahandi Afindi sowanambo hafombo si ra tükümefeyoa fifirimareandi. Ai ahandi nendi afindi hifi ndanihü burayeri aheimbo afindi ngusüfo pamareandüri. Ai aheimbo horombo piyu haya ngusüfo pareandüri huhumbo ndeara yifimbo yanggiriühü afindi hamindi ngusüfo pamareandüri.

²Sapo Sisas ai ahambo sünggururü-rundeimbi babidimbo sowasümondühi nimarimondane asu Satan ai Saimonindi nimori Sudas Iskariot ahandi fiambe hohoanimo moaruwai masagadowa Sisasimbo ahandi hürütümbi-yafe warihüfimbo mehu. ³Sisas ai fifireandi Afindi ai ahambo muŋguambo moatükuni hifandimbo nginindi adükari masagado ra. Asu Godimbo sowahindi makusu ra fifireandi ranimbo ai Ahambo sowana gafumbui. ⁴Ranimboyu asu ai sesi sesambeahindi hiniŋgire botifi, ngisihari hoeari yimündamündü mbura, tawor mami semündü ahandi mbusümondühi hühüre hiniŋgimareandi. ⁵Raniyu asu ai hoe semündü disambe kare mbura, ahambo sünggururü-rundeimbimbo ahamundi tiŋari ra popoairapurühi tawor mbusümondühi hühümareandi ranambo gedümarapuri.

⁶Raniyu asu Sisas ai Saimon Pitambo sowana masünuwamboyu, asu Pita ai hepünifi hoafiyundühi yahuya, “Adükari, se wandi tiŋari popoaimbo safimboyafi?” mehuamboyu. ⁷Asu Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Ro haponda ratüpurayahi ndanana se moai fifirowandi. Nga süngunambo-animbo ranahambo fifirindowamboayafi,” mehuamboyu. ⁸Asu Pita ai yahuya, “Se wandana tiŋari ra popoaindamboyafi, nga yowani,” mehuamboyu. Asu Sisas ai simbori kafaore hoafiyunduhü yahuya, “Asu ro sihambo popoaiyoninikoate-ayahi ana, asu se ngiri wandi süngguro-randeimbindafoandi,” mehindowamboyu. ⁹Asu Saimon Pita ai simbori yahuya, “Adükari, ambe, wandi tiŋari yanggiri popoaiyondiri ana. Nga wandi watiŋari ngusümboari ra kameihi amboani popoaindandiri,” mehuamboyu.

¹⁰Asu Sisas ai ahambo yahuya, “Nindou ai ahandi fi ra mungu hundüriyu hayamboayu ana, asu asükaindu ngiri hundürümbo hohoanimondu. Ai tijari yanggiri amboani popoiaifoareandi ra afisaho pairikoate aboediyuhani. Se afisaho-koate aboedi aningomo, nga se munguamboemopoani,” mehu. ¹¹(Sisas ai nindou mami ahambo ahandi hürütümbi-yomondi warihüfimbo mehu ahambo fifiriri. Ranimboyu ai ahamumbo hoafiyupurühi, “Seana moai munguambo afisaho-koate ningomo,” mehupuri.)

¹²Sisas ai ahamundi tijari popoairapuri mburamboyu, asu asükaiyu ahandi ngisihari hoeari ra güde haya, sesi yanggoro fondani mahu. Hu nimarümbo ahamumbo düdufipurühi yahuya, “Haponda sihamundi tijari popoaimarihandi. Se wandi ratüpuri nda fifirundai? ¹³Se wambo dükarundürühi ‘Yamundo-randeimbi,’ asu ‘Adükari,’ yahomo arundi, ranana anihond-anesi, nga ro ran-anahi. ¹⁴Roana sihamundi Adükariambo asu Yamundihe-rihandeimb-anahi. Raniyahi asu ro sihamundi tijari popoaimarihapuri. Asu yahurai se-amboani sihamundihoari ngorüdi hoarehindimondühi simbori fehefirindimo. ¹⁵Ro sihamumbo nafuimbohünda ramariheandi nou, se nindou ngorümbo rani-süngundundi. ¹⁶Ro anihondümboanahi hoafayahapuri: Ratüpuriyu-randeimbi nindou ai ahandi bogorimbo ngasündirümboyupoani. Asu nindou ratüpürimbo ahu ranai nindou ahambo koamarisherü ahandi nimoamoyupoani. ¹⁷Asu se rani-moatükuni ranahambo anihond-ane yahomo fifirundühi, rani-sünguarundi ana, se ranimbo hihifi-hihifindimboemo.

¹⁸Ro sihamumbo munguambo hoafiyaha-purühiyahipoani. Ro sihamumbo dibonimehapuri fifiriheapuri-mboanahi. Nga sehüdi mami wambo refendirimbo-mayu ranahandi hoafi Baiborambe hoafimayo ra anihondü tükündifemboe. Hoafi ra yare hoafiyohü yahoya, “Nindou sesi mamühi asahoasehi ranai wandi hürütümbi tükündüfimbui,” meho. ¹⁹Awi ndani moatükuni ra moai haponda tüküfeyoaniyahipoani ranahambo hoafayahi. Ranimbo ndani moatükuni ra süngunambo tükündifeyoani, asu se wambo anihondümbo-ndündiri ro God ai siheimbo aboedambo-fembohünda koamarihendir-anahi. ²⁰Ro anihondümboanahi sihamumbo hoafayahi: Nindou düdi ro nindou koararihehini ranahambo aserümündu ana, ai wambo kameihi semündündirühani. Asu nindou düdi wambo asemündündiri ranai nindou wambo koamarihendiri ahambo amboani serümündühani,” mehu.

Sudas ai Sisasimbo ahandi hürütümbi-yomondi warihündirimbi
(*Matyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Ruk 22:21-23*)

²¹Sisas ai yare hoafiyuwane asu ahandi ngusüfoambe moaruwaimariri. Asu ai hoafiyuhi yahuya, “Ro anihondümboanahi sihamumbo

hoafayahapuri: Nindou mamî sihamundi mbusümo anüngu ai-animbo wambo hürütümbi-yomondi warihünda-ndirimbui,” mehu.

²²Sisas ai yare hoafimayamboemo asu ai simbori himboapefirümemo. Asu ai moai fifirundi Sisas ai nindou dabombe yare hoafimayu ra. ²³Nindou Sisasimbo süngururü-rundeimbi ahandi ngusüfoahündi ai ahandi fikimi mamaru. ²⁴Raniyu asu Saimon Pita ai ahambo mbiro kareandühi yahuya, “Se Sisasimbo düduriwori, ai nindou daboe yare hoafayu rana,” mehuamboyu. ²⁵Asu ai Sisasimbo sowana sühüfi hüfuhü düdufinduhü yahuya, “Adükari, nindou ra düdia?” mehindowamboyu. ²⁶Asu Sisas ai simbori yahuya, “Awi ro bret bidifiri sesi hoeambe foandihe hehea ndahandomboyahi. Ro sesi asahando nindou aiani,” mehu. Raniyu asu ai bret bidifiri ra sesi hoeambe foare mbura, Sudas Iskariot, Saimonindi nimori-mayu, ahambo masagado. ²⁷Sudas ai Sisasindi hürütümbi-yomondi warihüfimbo hohoanimoyuhü sesi ra semündü hayamboyuwane asu Satan ranai ahandi fiambe mafarifiyu.

Raniyu asu Sisas ai ahambo yahuya, “Se rani-moatükuni ratüpurimbo ana, nimai ratüpuriyafisi,” mehu. ²⁸Nindou sesi fikimi ninoumemo ai mamai-amboani moai Sisas hoafimayu ranahambo fifireandi. ²⁹Nindou bidifiri ai Sudas ahamundi kaki hipiri hifandarandi ai adükari si sesesimbo hoafimayundowambo sesi pemimboani yahomo asu nindou kakikoate-mayei aheimbo saimboani yahomo raraomarundi. ³⁰Nimbi mamarowamboyu Sudas ai bret bidifiri Sisas masagado ra semündü haya hifinambo makusifoendi.

Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbo simbori ahinümbi hohoanimo masagapuri

³¹Sudas ai hifina makusifoendamboyu, asu Sisas ai yahuya, “Haponda Nindou Hondü ai ndürümb-ani yahombo ra weindahi tükündifemboe. Ranimbo asu Nindou Hondü ai God ndürümbayu ra weindahindirimbui. ³²Asu Nindou Hondü ai God ndürümbayu ra weindahariri ana, asu God ai ahandi süngu Nindou Hondü ndürümbayu ra nimehünou weindahindirimbui. ³³Nimoakidibou, ro ngiri se-babidimbo gedühi nimboahi. Se wambo kokondundiri-mboemo, nga se ngiri hoeindundiri. Horombo Sudambo hoafimayahi ro homboayahi ngoafi ranambe se ngiri ngei. ³⁴Ro sihamumbo simbori hohoanimo asahapuri. Wandafi mamî, se sihamundihoari simbori ngusüfo pefirindimo, ro sihamumbo ngusüfo parariheapuri nou. ³⁵Asu se sihamundihoari simbori ngusüfo pefirindimondan-animbo nindou ai sihamumbo amboa ‘ahambo süngururü-rundeimb-anemo’ mbiseimboyei,” mehu.

Sisas ai Pitamboya, ro moai ahambo fifirihini mbüsümbui mehu (Matyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Ruk 22:31-34)

³⁶Saimon Pita ai hoafiyunduhü yahuya, “Adükari, se nahanamboya?” mehindowamboyu. Asu Sisas ai ahambo simbori yahuya, “Ro nahanafiyo

ahahi ra-nafi ana se ngiri wandi süngu ngafi. Ijga süngunambo-animbo ra-nafi wandi süngu ngamboyafi,” mehundowamboyou. ³⁷Asu Pita ai asükaiyu simbori hoafiyunduhü yahuya, “Asu nimboe ro haponda sihafi süngu sinikoate-ayaha. Sihambondünini asu wambondündiri ndümboemo,” mehuamboyou. ³⁸Asu Sisas ai ahambo simbori hoafiyundühi yahuya, “Se wamboyonndiri asu sihamboyonndiri rambo hoafayafisi, nga ro sihambo anihondümboanahi hoafayahanini: Kakaro hoafikoate-yuambe-animbo se ngimimbo hoafindafühi animboya ‘Ro moai Sisasimbo fifirihini,’ mbisamboyafi,” mehu.

Sisas ai Ape God sowanambo ho naf-ani

14 ¹Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se ngusüfoambe hepünafundühi afindi hohoanimbo-ndimboemo. Ijga se Godimbo-animbo anihondümbo-ndiwuri. Asu se wambo amboani anihondümbo-ndundiri. ²Wandi Apendi wori ana fondi afind-ane. Ijga roana sihamumbo fondi diboadifembo kameihi hahühühanahi. Asu rani-moatükuni ra tikaimbe-mbonana, ro ngiri sihamumbo hoafiyahapuri. ³Ro nga sihamumbo fondi diboadondihe hiniḡindihe heambo-animbo, asükainda sihamumbo sepurimindimbo kodamboyahi. Asu rananimbo se ngoafi ro amarihi ranihü se-amboani nimandimboemo. ⁴Ro ahahi nafi ho ra se fifirumboanemo,” mehuamboemo.

⁵Asu Tomas ai hoafiyundühi yahuya, “Adükari, roana moai fifirihundi se hombo asafi ranana. Nüḡundihu ro fifirimandihu ra-nafi ho rana?” mehuamboyou. ⁶Asu Sisas ai simbori hoafiyunduhü yahuya, “Roanahi nafayahi, anihondü hoafi, asu yangiri niḡombo ra nimindühayahi. Nindou mamai-amboani ngiri ngorü nafindüfi Ape sowahi tükündifiyu, nga roanahi nafayahi. ⁷Asu se wambo fifirarundiri ana, wandi Apembo amboani fifirindü-wurimboemo. Ijga hapoadümbo se hoeirüwuri houmbo fifirarüwuri,” mehuamboemo.

⁸Asu Firip ai hoafiyunduhü yahuya, “Adükari, se yihoefimbo Ape ra nafuiyafimuni. Rananimbo yihoefimbo wangei-mbeyowamboane,” mehuamboyou. ⁹Asu Sisas ai simbori hoafiyunduhü yahuya, “Firip, ro se-babidimbo gedühi manimboahi ranane asu se wambo fifirifendiri-koate-ayafi? Düdi wambo hoeimareandiri ranai ana Apembo-amboani hoeiriri. Asu se ngiri hoafindafühi, ‘yihoefimbo Ape ra nafuiyafimuni,’ mbisafi. ¹⁰Seana moai anihondümbo-mbaropoani ro Ape sowahi animboahi asu Ape ai wambo sowahi anüḡu ra? Hoafi ro masahapuri ra ropoanimbo hohoanimoya hehea sahapurimbo-yahipoani. Ijga Ape ro dibofihani ai ahandi ratüpuri ra ratüpuriyu arandi. ¹¹Se hoafi ndanahambo anihondümbo-ndundi: Ro Ape-dibo-anahi asu Ape ai ro-dibo-ani. Ra wanindoani ana, asu se ro muḡu hepünifeimbi moatükuni ratüpuriya marihandi ranahambo hohoanimondimondühi anihondümbo-

ndundiri. ¹²Ro sihamumbo anihondümboanahi hoafayahapuri: Nindou ai wambo anihondümbo-areandiri ana, ai-amboani hepünifeimbi moatükuni rande ratüpurindümbui. Rananimbo asu ai wandi ratüपुरi ngasündeandeimbi ratüपुरindümbui sapo ro Ape sowana hahühühi wambo. ¹³Asu se muᅅgu moatükuni wandi ndüri süᅅguna didibafefundi ana, ro randiheamboyahi Ape ai wandi süᅅgu ndüri adükari semindimbohünda. ¹⁴Asu muᅅgu moatükuni se wandi ndürina didibafefundi ana, ro randiheamboyahi.”

Sisas ai Yifiafi Aboedi dagadürimbui

¹⁵“Asu se wambo ngusüfo pararundiri ana, se wandi-mayo hohoanimo ra süᅅgundumboemo. ¹⁶Asu ro Apembo didibafi-ndaheandani ai sihamumbo ᅅgorü farihefe-mbohünda dagapurimbui. Asu ai se-babidimbo koadürümbo-koadürümbo niᅅgomböe. ¹⁷Farihe-randeimbi ndanana anihondü hoafiyo-randeimbi Yifiafi Aboedi ranane. Hifinindi nindou aiana ᅅgiri Yifiafi Aboedi ndanahambo ndahümündi. Asu ai moai Yifiafi hoerihhi fifirihhi raraorihüندی, ᅅga wani. ᅅga se ahambo fifirundi asu aiana se-babidimbo sihamundi mbusümo niᅅgomböe.

¹⁸ᅅgiri ro hiniᅅgi-ndiheapurani asühi nimori nahurai niᅅgomo, ᅅga sihamumbo sowana kodamboyahhi. ¹⁹Nindou hifi ndanihüdambo ai ᅅgiri amitata wambo hoeife-ndirikoate-nde, ᅅga seana wambo hoeindundirimboemo. Ro hifi ndanihü yanggiri nimboahambo wambo asu se-amboani yanggiri niᅅgomböemo. ²⁰Ro yifihüندی botindaheandani rani-simboani ro wandi Ape-dibo nimboahani asu se ro-dibo niᅅgomondani asu ro se-babidimbo animboahi ra fifirindumboemo. ²¹Nindou wandi hohoanimo ra süᅅguareandi ranai ana wambo ngusüfo pareandirühani. Nindou wambo ngusüfo parareandiri ranahambo wandi Ape ai ngusüfo parirühani. Asu ro-amboani, ahandi himboahü weindahi tükündaheandühi, asu ahambo ngusüfo pandihiniᅅmboyahhi,” mehuamboyu.

²²Asu Sudas, (Sudas Iskarioti-yupoani, ᅅga ᅅgorü Sudas,) ai Sisasimbo hoafiyundühi yahuya, “Adükari, se nimboeafi yihoe fi himboahü weindahi tükündafoandühi asu nindou hifi ndanihü aniᅅboadei ahei himboahü weindahi tüküfekoate-ayafa?” mehuamboyu. ²³Asu Sisas ai simbori ahambo hoafiyundühi yahuya, “Nindou ranai wambo ngusüfo parareandiri ana, ai wandi hoafi rani-süᅅgundeambui. Rananimbo asu wandi Ape ai ahambo ngusüfo pandirümbui. Rananimbo asu ro Ape-dibo ahambo sowahi ᅅge ai-babidi koadürümbo-koadürümbo nimboemboyahhi. ²⁴Nindou wambo ngusüfo pefendirikoateyu-randeimbi-mayu ranana wandi yamundife hoafi moai süᅅgureandi. Hoafi haponda se himborayomo nda wandi hoafi yanggiriyoᅅoani, ᅅga wani. Wambo Ape koarihendira makosahi ahandi-mayo-ane hoafi nda.

²⁵ Awi ro se-babidimbo nimboamboanahi asu ro sihamumbo ndani moatükuni hoafi nda hoafayahapuri. ²⁶ Iga Farihai-randeimbi ranana Yifiafi Aboed-ane. Asu wandi ndüri süngunambo-animbo ahambo Ape ai koandihendani kodimboe. Ai-animbo sihamumbo muŋgu moatükuni ranahambo yamundeapurimboe. Asu ai sihamumbo ŋgusüfoambe horindeapura sihamumbo ro hoafiyahapureimbi ra asükaindimö hohoanimondimboemo. ²⁷ Ro sihamumbo randiheapurani se ŋgusüfo afurindu kündumboemo. Iggusüfo afurife kife hohoanimö wandi-mayo ra asahapuri. Ro ŋgusüfo afurife kife hohoanimö asahapuri nda nindou hifi ndanihündambo asahüpuri nahurai-yopoani, ŋga wani. Se ŋgusüfo sihamundi ra afindi hohoanimö-ndimondühi yihimbondimboemo.

²⁸ Ro rani hoafi sihamumbo masahapuri ra se fifirundi: 'Roana ndearambo sihamumbo hiniŋgiri-heapurühanahi, ŋga asükainda tükündaheamboyahä.' Se wambo ŋgusüfo pambarundiri-mbonana, asu ro haponda Ape sowana ahahühi ndanimbo hihifi-hihifiyomo. Nimboe sapo Ape ai adükari saf-ani asu wambo ŋgasündeandiri-mboani.

²⁹ Yifiafi Aboedi kosowani-yahipoani hoafiyahapuri. Ranimbo asu süngunambo ra tükündifeyoani ranahambo anihondumbo-ndundiri. ³⁰ Hifi ndanihündambo hifandi-randeimbi Satan ai ndeara haponda tükümeŋiyuwambo ro ŋgiri se-babidimbo afuri gedühi wataporindahi. Satan ai ŋgiri wambo hibadandiri. ³¹ Iga nindou hifi ndanihü aniboadei ranai ro Apembo ŋgusüfo parihini arihandi ranimbo fifiri-mbirihindamboane. Ranimboane asu Ape ai hoafimayundirambo ratüpuriya arihandi. Se botiyafu houmbo, mborai sihiri ŋgefombo," mehu.

Sisas ai wain nimindi hond-ani

15 ¹ "Roana wain nimindi hond-anahi. Asu wandi Ape ai wain nübüri rani aharambür-ani. ² Wandi düdüdü ra hisikoate-yowani, asu nübüri aharambüri ranai düdüdü ra hifitirihairandühani. Düdüdü hisiyo-randeimbi ranana Ape ai afindi hisimbeyowa yahuhaya diboadore-randühani. ³ Seana ro hoafi hoafimayahapuri ranambo ndeara afindi hisimbohünda hifitirihomombo nahurai-anemo aniŋgomo. ⁴ Asu se wandi hoafi sünguarund-animbo, se ro-dibo niŋgomboemo asu ro-amboani se-babidimbo nimboamboyahä. Asu wain düdüdü ra nimindi ranifihä pefekoate-ayo ana, ŋgiri nimi ra hisindo ndandi. Ranimboane asu se-amboani ro-dibo niŋgokoate-ayomo ana, ŋgiri hiseimbi nimi nou niŋgomo.

⁵ Ro wain bogori nimind-anahi, ŋga asu se wain nimindi ranahandambo düdüd-anemo. Nindou ranai ro-dibo nüŋguani asu ro ai-dibo animboahi ana, ai hisi afindi hisiyu randühani. Iga se wambo hiniŋgarundiri ana, asu se ŋgiri rarani moatükuni randundi.

⁶Asu nindou mami ai ro-dibo niŋgokoate-ayu ana, ai wain dūdū rawefeyo nou kandihaurani asu yaparindūmbui. Rananimbo nindou ai dūdūdū ra gugundu mbundumbo, haimbo mandifembohūnda haiambe pūtindafumboemo. ⁷Asu se ro-babidimbo niŋgomombo wandi hoafi sünguarundi ana, se nini-moatükunimboyo hohoanimoemo ranahambo didibafindafundi. Rananimbo se nini-moatükunimboyo didibafimefundu ra sihamumbo sowahi tükündifemboe. ⁸Asu se nimi nou afindi hisi hisemo ana, se wandi süngu-rundeimbimbondafu niŋgomboemo. Rananimbo asu wandi Ape ai ndüreimbindūmbui.

⁹Asu ro sihamumbo ŋgusūfo pamaritheapuri Ape ai wambo ŋgusūfo pamareandiri nou. Se koadürümbo-koadürümbo ŋgusūfo pefe hohoanimo wandi-mayo ndani mbusūmo niŋgomo. ¹⁰Asu se wandi hoafi rani yangiri sünguarundi ana, se wandi ŋgusūfo pefe hohoanimo rani mbusūmo niŋgomboemo. Ro-amboani wandi Apendi hoafi rani-süngurihe hehea, asu ahandi ŋgusūfo pefe hohoanimo rani mbusūmo animboahi. ¹¹Asu se ro hihifi-hihifayahi nou hihifi-hihifimbeyomonda sahehea hoafi muŋgu ra hoafimayahapuri. Asu hihifi-hihifi ra sihamundi ŋgusūfoambe afindi safi tükümbifeyoa sambanahi. ¹²Wandi hoafi ndanana ndahurairane: Ro sihamumbo ŋgusūfo parariheapuri nou-animbo se-amboani sihamundi wandafi mamimbo ŋgusūfo pandūpuri. ¹³Asu nindou mami ai ahandi ŋgunindi fehefembohūnda yifayu ana, moai nindou ŋgorümbo ŋgusūfo pefe hohoanimo ranahambo ŋgasūndeandi, ŋga wani. ¹⁴Asu se ro hoafayahi ra süngurundühi rawarundi ana, se wandi wandafi mam-anemo. ¹⁵Haponda ro ŋgiri sihamumbo wandi ratūpuriyomorundeimbi mbisa dükanditheapuri, ŋga wani. Sapo ratūpuriyu-randeimbi ai ana ahandi bogorindi hohoanimo ra ŋgiri fifirindeandi. Ŋga asu ro haponda sihamumbo ‘wandafi mam-anemo’ asahapuri. Nimboe ro muŋgu moatükuni wandi Apendi-mayo hoafi himboriya heheambo wamboanahi rawasahi. ¹⁶Seana moai wambo ‘ai yihoef-ani’ yahomo diboniyomondiri, ŋga wani. Ŋga simbori sihamumboyahi ro ‘ai wand-anemo’ sa diboniya hiniŋgi-mariheapuri. Raniyahi ro sihamumbo ratūpurifihitümaritheapuri nimi nou hisiyomondühi, asu mare hisi yangiri mbinigowa sahehea. Ranimbo-hündambo-animbo se Apembo wandi ndürinambo didibafindafundani rarani-moatükuni se didibafimefundu ra dagapurūmbui. ¹⁷Hoafi nda ro sihamumbo randundi asahapuri, se sihamundihoari simbori ŋgusūfo pefendürindimo,” mehu.

Hifi ndanihündambo nindou ai Sisasimbo süngururū-rundeimbimbo yiboaruko-ndihipurimboyei

¹⁸“Asu nindou hifi ndanihündambo ai sihamumbo yiboaruko-arhipuri ana, se fifirindundi horombo wambo boatei yiboaruko-marihindirane. ¹⁹Asu se hifi ndanihündambombemo-mbonana, nindou hifi

ndanihündambo sihamumbo, 'yihoeŋi wandafi mam-anemo' mbiseihü ŋgusüfo pandihipurimboyei. Ŋga ro sihamumbo hifi ndanihündambo fihimarihapuri-mindühane, ŋga seana hifi ndanihündambo-yomopoani. Ŋga ranimboanei asu nindou hifi ndanihündambo ai sihamumbo yihoaruko-arihhipuri. ²⁰Ro sihamumbo hoafayahapuri nda ndondu hohoanimondimo: Ratüpurüyu-randeimbi nindou ai ahandi bogori ranahambo ŋgasündirümbo-yupoani. Wambo moaruwaimbo-arihindiri nou-animbo asu sihamumbo amboani moaruwaimbo-ndihipurimboyei. Asu ai wandi hoafi süngumbarihi-mbonana, sihamundi hoafi amboani süngundihimboyei. ²¹Asu aiana moai Ape wambo koarihendira makosahi ranahambo fifirihori. Se ro diborihindi-memondambo wambo sihamumbo rarani moatükunimbo moaruwai randihipurimboyei. ²²Asu ro kosi aheimbo rani hoafi ra hoafikoate-mbayahi-mbonana ahei moaruwai hohoanimo ranahambo ŋgiri hütüyei. Ŋga hapondanana ro hoafiyahandüri heheambo wambo ai ŋgiri ahei moaruwai hohoanimo ra ŋgorü-süngundihü hoafindei. ²³Nindou ranai wambo yihoaruko-areandiri ana, asu ai wandi Apembo amboani yihoaruko-rirühani. ²⁴Ro rarani ratüpurü nindou amuri ai ratüpurikoate-mayei raniyo ahei mbusümo ratüpurimayahi. Asu ro rani ratüpurü refekoate-mbehi-mbonana ai ahei moaruwai hohoanimo ranahambo hütüyeipoani. Ŋga haponda ro ratüpurimayahi ra hoerihimboaneisi, ŋga asu Ape-dibo yihoehimbo yihoaruko-marihimuni. ²⁵Ahinümbi hoafi sürü pare masihendi ranai yare hoafiyohü yahoya, "Wambo moani hoangirihi hehi yihoaruko-marihindiri," meho. Hoafi ra anihondümbo tüküfembohünda ai wambo yihoaruko-marihindiri.

²⁶Ro Farihai-randeimbi Ape sowahindi koandihheanda sihamumbo sowana kodimboe. Yifiafi ranana anihondü hondü hoafiyo-randeimb-ane. Ai kodi wandi ratüpurü ranahambo sihamumbo hoafindipurimboe. ²⁷Horombo se ro-babidimbo maningomonda asu ro ratüpurü ra weaŋgurühi peya hehea ratüpurimayahi, asu hapondani amboani se aningomo. Ranimbo-hündambo-animbo se-amboani hoafi ra weindahi tükündafu hoafindimo," mehu.

16 ¹Sisas ai yahuya, "Sihamundi anihondümbofe ra hiniŋgindumboemo saheeamboyahi hoafi ra rarihe hoafimayahapuri. ²Sihamumbo ai-babidimbo rotumbo yowani mbisimboemo. Süngunambo rani-moatükuni ra tükündifeyoan-animbo asu ai hoafindimondühi animboya, 'Sihiri Godimbo ratüpurindefühi Sisasimbo süngururü-rundeimbi hifokoa-ndihipurimboane,' mbisimboemo. ³Ai moai Apembo fifirüwuri asu wambo fifirundiri, ŋga wani. Ranimbo-hündambo-animbo ai rani hohoanimo ra randu ratüpurindimboemo. ⁴Ro sihamumbo rani-moatükuni ra hoafiyahapureimb-ane. Ŋga asu süngunambo-animbo rani-moatükuni

ra tükündifeyoani horombo ro hoafimayahapuri ranahambo hohoanimo-ndimo.”

Yifiafi Aboedindi ratüpuri

“Ro se-babidimbo nimboambowambo asu horombo moai sihamumbo hoafi ra hoafiyahi. ⁵Ŋga roana Nindou koamarhendira makosahi ahambo sowana hahühühanahi. Ŋga moai nindou seyafundeimbi ranai wambo düdufihi, ‘Se ra nahanamboyafi ahafa?’ yahu. ⁶Hapoana sihamumbo ro Ape sowana hafombo hoafi ra hoafimehapura asu se afindi hohoanimoemo. ⁷Ŋga ro sihamumbo anihondümboanahi hoafayahapuri: Sihamumbo ro hiniŋgiriheapuri hehea ahahühi ranana sihamumbo fehefepurimboane. Asu ro hafokoate-mbayahi-mbonana, Farihepuri-randeimbi ai ŋgiri sihamumbo sowana koso. Ŋga ro ahahüh-animbo sihamumbo sowana koandiheheanda kodimboe. ⁸Rananimbo Farihendüri-randeimbi ai kodi nindou hifi ndanihü aniboadei aheimbo türüboade nafuindandüra ai moaruwai hohoanimo, mbumundi hohoanimo, asu Godindi yibobofe hohoanimo nimindi ra fifindihimboyei. ⁹Ai moai wambo anihondümbo-rihindiri, ŋga ranimboane asu ai hütiyei mbisi aheimbo nafuindandürimbui. ¹⁰Mbumundi hohoanimo nimindi rananimbo ai nafuindandürimbui. Ape ai wamboya, ‘mbumund-ani,’ mbusümbui asu ro ahambo sowana gagühani wambo ŋgiri asükaindimbo hoeindundiri. ¹¹God ai aheimbo yibobofe hohoanimo ra rande nafuindandürimbui. Hifi ndanihünda hifandi-randeimbi Satanimbo God ai yiboboriri haya hütimb-ani mehu asu aheimbo amboani yibobondearümbui.

¹²Hoafi afindi awi ro siheheamboanahi, ŋga se ŋgiri haponda muŋgu ndowandümo. ¹³Yifiafi hoafi anihondümbo hoafiyo-randeimbi tükündifembo-animbo sihamumbo hoafi hondü ranambo didiboado-ndeapürimboe. Aiana ŋgiri aipoanimbo hohoanimondo haya ratüpurindo, ŋga wani. Ai hoafi himborimayo rananimbo asu sihamumbo weindahi hoafindimboe. Rananimbo ai sihamumbo rarani-moatükuni süŋgunambo tüküfemboayo ranahambo hoafindipurimboe. ¹⁴Asu ai wandi-mayo hoafi ra ndemindi hayambo-animbo sihamumbo weindahi hoafindimboe. Raninambo ai wandi ndürimbo adükar-ani mbisimboe. ¹⁵Apendi moatükuni muŋguambo ra wand-ane. Ranimboanahi sihamumbo haponda hoafiyahapurühiya: ‘Yifiafi ai-animbo wandi-mayo hoafi ndemindi haya sihamumbo weindahi hoafindipurimboe,’ asahapuri,” mehu.

Afindi hohoanimondi fondühi hihifi-hihifi tükündifemboe

¹⁶Sisas ai yifimbo-mayu ranimbo hoafiyuhi yahuya, “Akidoumbo yanggir-animbo se ŋgiri wambo hoeindundiri asu süŋgunambo akidoumbo

yanggir-animbo se wambo asükaindimomo hoeindündirimboemo,” mehu. ¹⁷Ahambo sünggururü-rundeimbi bidifiri ai ahamundihoari ndaru wataporiyomondühi yahomoya, “Nine hoafi nimindi ranahandamboyo ai yihoefimbo yare hoafemuna? Asu ai yare hoafyuhiya, ‘Akidumbo yanggir-animbo se ngiri wambo hoeindundiri asu sünggunambo akidumbo yanggiri se wambo asükaindimomo hoeindündirimboemo,’ mehua? Asu yahuya, ‘Sapo roana Ape sowanambo hahühühi wambo,’ mehu.” ¹⁸Asu ai yaru düduyafundühi yahomoya, ‘Akidumbo yanggir animbo,’ ai hoafimayu nda nüngufe-nünguferamboyoa? Roana moai hoafimayu ndanahandambo nimindi ana fifirihundi,” mehomondamboyo. ¹⁹Sisas ai hoeireandane ahambo düdufimbo yahomo houmbo raraomemo ra fifirimareapuri. Ranimboyo asu ai hoafiyuhi yahuya, “Awi seana ro hoafimayahapuri ndanimbo nimindi hoafi ra fifirifembo yahomomboanemo düdüduyomo wakarundi? Ro hoafiyahühi sahiya, ‘Akidumbo yanggir animbo se ngiri wambo hoeindundiri asu sünggunambo akidumbo yanggir-animbo se wambo asükaindimomo hoeindündirimboemo,’ masahi,” mehu. ²⁰Sisas ai yifiyo hefe botifembo-mayu ranimbo hoafiyuhi yahuya, “Ro sihamumbo anihondümbonanahi hoafayahapuri: Awi seana afindi hohoanimomondühi aranindimboemo. Ijga nindou hifi ndanihü burayei aiana hihifi-hihifindeimboyei, ijga seana ngusüfoambe afindi hohoanimomondimboemo. Sihamundi ngusüfoambe afindi hohoanimom ra mungundowohü asu hihifi-hihifi hohoanimom sihamundi mbusümo tükündifemboe. ²¹Nimorehi ai nimori wakemindimboayo ra rani si tüküfehi ngusüfoambe afindi hohoanimom kürareandi. Asu sünggunambo nimori ra wakiramindi mburambo ana, ai asübusi ranimbo ngiri afindi hohoanimomondo, ijga wani. Asu aiana nimori wakimaramindo ranimbo hihifi-hihifindimboe. ²²Ranimboanemo se haponda hohoanimom afindi küru amarimom. Ijga asu ro asükainda sihamumbo hoeindiheapurani se asükaindimomo ngusüfo aboedi kündumboemo. Asu ngiri nindou ngorü ai sihamundi ngusüfo aboedi kife nimari hihifi-hihifi ra ndemündü pindeandi, ijga wani. ²³Rani-si ra tüküfe simboani ana ngiri se wambo ninimbo akidou düdundafundiri. Ro sihamumbo anihondümbonanahi hoafayahapuri: Asu se Apembo rarani-moatükuni mbisenda yahomom houmbo, didibafefundi ana, asu ai wandi ndüri sünggunambo sihamumbo rani-moatükuni ra dagapurimbui. ²⁴Horombo ana moai se wandi ndürinambo didibafiyafu rundi rarani-moatükuni semindimbo yahomomom ra. Se ahambo didibafindimondani ana, ai sihamumbo dagapurimbui. Ranimbo asu se afindi hihifi-hihifindimomdu-mboemo.”

Sisas ai hifi ndanihündambo nginindi ngasündimareandi

²⁵“Ro sihamumbo kafeefe hoafiyahi hoafimayahapurisi, ijga sünggunambo ana ngiri sihamumbo kafeefe hoafinambo hoafindahapuri,

nga wani. Nga ro sihamumbo Apembo hoafi hondü hoafinda-hapurimboyahi. ²⁶Rani-simboan-animbo se wandi ndüri süngunambo Apembo didibafindafundo. Wandihoari ana ngiri Apembo sihamumbo farihefe-purimbohünda didibafindahi, nga wani. Se sihamundihoari ahambo didibafindafumboemo. ²⁷Nga Ape ahandihoar-ani sihamumbo ngusüfo parareapuri. Nimboe sapo Ape wambo koamarihendira makosahi ranimbo anihondumbo-rundühi ngusüfo pararundiri ranimbo wambo. ²⁸Horombo ro Ape-dibo nimboa mburiahmboyahi, asu ahambo hiningirihini hehea hifina makosahi. Nga asu hapondani ana ro asüikai hifi nda hiningife mburimbo Ape sowana hafombo samboanahi,” mehuamboemo.

²⁹Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai hoafiyomondühi yahomoya, “Yini, hapondani ana se moai kafeefe hoafinambo hoafiyafi, nga hoafi hond-ane hoafayafi. ³⁰Hapoana sihambo ro fifirihuninimboanefi. Yihoefi ngusüfoambe düdufembo hohoanimo ran-amboa se fifirowandi asu ngiri sihambo düdudahundi. Se muŋgu moatükuni fifirimarowandi. Ranimboanefi se God-dibo nimbafi hawa makosafi ranahambo anihondumbo-arihundi,” mehomo.

³¹Raniyu asu Sisas ai simbori ahamumbo hoafiyuhi yahuya, “Hapoana se akidou anihondumbo-arundiri. ³²Nga se himboriyomo! Rani si ra ndearambo tüküfembo yahomboane asu sihamumbo bukürü-boadühipurani mami-mami se sihamundi worina ngomboemo. Rananimbo asu se wambo yanggiri hiningindundira nimboamboyahi. Nga asu ro yanggiryahipoani animboahi, nga Ape ai ro-dibo nüngumbui. ³³Se ro-dibo ningomondani sihamundi ngusüfo afure kumbearowa samboanahi hohoanimoayahi. Ranimboyahi ro sihamumbo rani hoafi ra rarihe hoafimehapuri. Hifi ndanihü ana se afindi hohoanimo kundu nimandimboemo. Roana hifi ndanihündambo hohoanimo ranana hifinambo-riheamboanahi, nga sihamundi ngusüfo rananimbo se nginindi kundu nimandimo,” mehu.

**Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbimbohünda
Godimbo didbafimefiyu**

17 ¹Sisas ai rani hoafi ra hoafiyu mbura sünambe himboyuhü hoafiyuhi yahuya, “Ape, rani si ra tüküfemboane. Se sihafi Nimori ranahambo ndüri adükarümb-ani mbisafi nafuindafindüran-animbo asu simbori Nimori ai sihambo adükar-ani mbüsü nafuindandürimbui. ²Nga nindou muŋguambo ahei bogorimboriwori kafaoriwori hiningi-mariwor-ani. Asu muŋguambo se ahambo masabadüri ranaheimbo ai-animbo aboedi yanggiri koadürümbo-koadürümbo ningombo hohoanimo dagadürimbui. ³Asu nindou ai se mami God hond-anafi fifirihinini asu Sisas Kraisisimbo koamari-hawora

makusu ranahambo fifirahori ana, ai koadürümbo-koadürümbo yangiri niboadeimboyei. ⁴Ro muᅅgu ratüpuri se wambo ratüpurimbohünda masawandiri ra muᅅgumaritheandi raninambo hifi ndanihü ro se nindou adükar-anafi sa nafuimayahi. ⁵O Ape, horombo ro hifi nda tüküfekoate-yoambe se-dibo nimboahambe ro se nahurai aboedi hamindi manimboahi asu hapondani ro sihambo sowahi dügühühi amboani ndüri adükari ndawandiri.

⁶Se wambo nindou hifi ndanihündambo masawapuri ranahamumbo sihambo weindahi-mariheapuri. Nindou ra sihafiyomo, asu se wambo ndeara sawapurimboanafi. Asu ai sihafi hoafi yangiri sünguarundi. ⁷Asu haponda se wambo muᅅgu moatükuni masawandiri ra ‘ahandi-mayo makosoane’ yahomo fifirarundi. ⁸Muᅅgu hoafi se wambo masawandiri ra ro ahamumbo hoafimayahapuri. Asu ai himboriyomo houmboanemo ro horombo se-dibo nimboa hehea makosahi ranimbo anihondümbou fifirarundi. Asu ai se wambo koamarihawandira makosahi ranimbo anihondümbou-arundi.

⁹Ro ahamumbo-hündamboanahi didibafehanini. Ņga roana nindou hifi ndanihü aniboadei aheimbo farihefe-ndürimboyahipoani didibafeheandi, Ņga nindou se wambo masawapuri ahamumboanahi sihafi-memondambo wambo didibafeheandi. ¹⁰Asu muᅅgu moatükuni wandi-mayo ra sihaf-ane. Asu muᅅgu moatükuni sihafi-mayo ra wand-ane. Asu ahamundi wari-süᅅgu nindou ai rarihi fifirihindi ro ndüri adükarümb-anahi. ¹¹Hapoana ro Ņgiri hifi ndanihü nimboahi, Ņga sihambo sowana asihühi. Ņga aiana hifi ndanihü niᅅgomboemo. Ape, moai Ņgorü se nahurai nüᅅgu. Se nindou wambo masawapuri ra sihafi hohoanimo süᅅgundowandühi ahamumbo hibadapuri. Rananimbo se ndüri wambo masawandiri rani-süᅅgunambo mbinüᅅgomondamboane. Rananimbo ai-amboani mami hohoanimo süᅅgumbüru-ndamboane sihiri mami hohoanimo süᅅguarihoandi nou. ¹²Ro ai-babidimbo nimboahambe se wambo Ņginindi masowandiri raninambo ahamumbo hifandimarihapura aboedambo aniᅅgomo. Ro ahamumbo ndorihe hifandimarihapura asu moai mam-amboani farihoei raraorandi. Nindou ai farihefembo-mayu rani yangiriyu mafarihoayu. Rananimbo asu Baiborambe horombo hoafimayo ra anihondü weindahi tükümeᅅeyo.

¹³Hapoana ro sihambo sowana asihühi. Ro awi hifi ndanihü ndarihe hoafayahi. Rananimbo wandi hihifi-hihifi hohoanimo ra ahamundi fiambe afindi mbimarowa sahehea. ¹⁴Sihafi hoafi ro ahamumbo masahapura asu nindou hifi ndanihü aniboadei ranai ahamumbo yiᅅoaruko-marihipuri. Ai ramehindi ra nimboe sapo roana hifi ndanihündambo-yahipoani asu ai-amboani hifi ndanihündambo-yomopoani. ¹⁵Ro ahamumbo hifi ndanihündambo sepurimindi raguanambo-ᅅepurimbo didibafi-yaheandühi-yahipoani, Ņga wani. Se ahamumbo hifandirapurani

asu Satan ai ahamumbo moaruwai hohoanimo refekoate-mbiyuwa saheeamboanahi didibafeheandi. ¹⁶Ro-amboani hifi ndanihündambo-yahipoani maru ai-amboani hifi ndanihünda-mbo-yomopoani. ¹⁷Se ahamumbo sihafi anihondü hohoanimona sihafihoari kaboadowapuri. Iḡga sihafi hoafi ranana anihondü hohoanimo nimindühane. ¹⁸Horombo se wambo koamarihawandira kosa, nindou hifi ndanihü buraye ai ahei mbusümo manimboahi. Mare yahurai-animbo asu ro-amboani ahamumbo koamariheheapura homo nindouyei mbusümo aningomo. ¹⁹Ro ahamumbo fehefe-purimbohünda wandi fi sihambo maseheandi rananimbo ai anihondü sihafi ratüpuriyomo-rundeimbi tükümbeafunda sahehea.

²⁰Iḡga asu ro didibafeheandi ra ranimbo farihefepurimbo yanggiriyoapani, ḡga wani. Iḡga ro didibafeheandi ra nindou ai sünguni ahamundi hoafi himboriyei hehi, asu ai wandi hoafi anihondümbö-ndihimboyei ranaheimbo kameih-anahi didibafeheandi. ²¹Ape se ro-dibo animbafi asu ro se-dibo animboahi, ḡga ai-amboani yahurai-animbo mami hohoanimo süngundihi mbiniboadei sahehea hohoanimoyahi. Ranimboanahi asu ai sihiri-babidimbo mbiniboadei-amboane. Rananimbo asu nindou hifi ndanihü aniboadei ranai se wambo koamarihawandira makosahi ranimbo anihondümbö-ndihimboyei. ²²Ndüri adükari wambo masawandiri yahurai ahamumbo sahapurimboanahi. Asu sihiri rawehoandi nou ai-amboani mami aboedi rani hohoanimo yanggiri sowandümo mbiniḡgomonda asahi. ²³Ro ai-babidimbo animboahi, ḡga asu se ro-dibo animbafi. Ranimboanahi asu ai-amboani aboedi mami rani hohoanimo yanggiri hohoanimombemo asahi. Rananimbo nindou hifi ndanihündambo ai se wambo koamarihawandira makosahi ranimbo fifirimbirihinda asahi.

²⁴Ape, se wambo nindou masawapuri ra ro animboahi ranihü mbiniḡgomonda samboanahi hohoanimoyahi. Ai wandi-mayo himboamupuimbo-randeimbi hoeimbirundi samboanahi. Horombo hifi nda tüküfekoate-yoambe se wambo ḡgusüfo parowandirühi himboamupuimbo-randeimbi ra masawandiri. ²⁵Ape, se mami yanggir-anafi mbumundayafi. Nindou hifi ndanihündambo ana moai fifirihini, ḡga roana sihambo fifirihea-ninimboanahi. Iḡga nindou ndan-anemo se wambo koamarihawandira makosahi ranimbo fifirumboemo. ²⁶Ro ahamumbo sihambo nafuimayahapuri. Asükainda ro nafuindahapurimboyahi se wambo ḡgusüfo pamarowandi nou ai-amboani ḡgusüfo peferü-mbeyomondamboane. Asu ro-amboani ai-babidimbo nimboamboayahi,” mehu.

Sisasimbo kikihimaruründümo

(Maty 26:47-56; Mak 14:43-50; Ruk 22:47-53)

18 ¹Raniyu asu Sisas ai didibafiyu kikamündü haya, ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo Kidron hoe apoari hanimo

bamarihoemo. Orif nimi nümbüri mamî ranai gogoanini yaŋgoroane, ai ranafi hanimo barihoemo houmbo nümbürambe nafi mahafomo. ²Sudas, nindou sapo Sisasimbo hürütümbi-yomondi warihüfimbo-mayu ranai nümbüri ra fifireandi. Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi babidimbo nümbüri rani fikimi homo guguriyafu nimarimo marundi, ranimboyou Sudas ai ranahambo fifirimareandi. ³Ranimboyou Sudas ai ami bidifiriyomo asu prisman Godimbo sihou-rundeimbi bogori ai koamarihoupuriyomo, Farisi bidifiriyomo sepurümündü haya, nümbüri yaŋgoro nafi mahafomo. Ai ranafi hifomondühüyomo, ram haiyo, asu hai hondü yimundu sowandümo, asu yifiarimbo napoyo ra raraoru sowandümo houmbo mahifomo.

⁴Asu Sisas ai ahambo nini-moatükuniyo tüküfemboayo ra fifireandi. Ranimboyou ai ahamumbo sowahi akimi hüfu hoafiyupuruhi yahuya, “Se ra daboe kokoarura?” mehuamboemo. ⁵Asu ai simbori yahomoya, “Ro ana Nasaretihündi Sisasimbo kokomboanefi,” mehomondamboyou. Asu Sisas ai yahuya, “Ro Sisas-anahi ndasi,” mehuamboemo. Asu Sudas Sisasimbo hürütümbi-yomondi warihüfimbo-mayu ranai ai-babidimbo manüngu. ⁶Raniyu asu Sisas ai “Ro Sisas-anahi ndasi,” mehupuramboyou nindou ranai daboadanambo sühiyafu-ndühündamboemo hifini pitapimemo.

⁷Ranimboyou asu Sisas ai ahamumbo asükaiyu düdufipuruhi yahupuriya, “Se nindou dabo kokomboemoa?” mehupuramboemo. Asu ai hoafiyomondühi yahomoya, “Sisas Nasaretihündi,” mehomondamboyou.

⁸Asu Sisas ai simbori yare hoafiyuhi yahuya, “Ro sihamumbo hoafiyahapureimb-ane, ro Sisas-anahi. Se wambo kokondundirühi ana, asu wandi süngururü-rundeimbi hiniŋgindupurani mbihomondamboane.” ⁹Ai yare hoafimayu ra sapo ai horombo hoafimayu ra anihondü tükümbifeyoa yahuhayamboyou yare hoafimayupuri. Sapo ai ndare hoafiyuhi, “Nindou wambo se masawapuri ra ro moai mam-amboani hiniŋgirihi,” mehu. Ranimboyou asu ahamumbo farihefepurimbo hohoanimoyuhü “Wandi süngururü-rundeimbi hiniŋgindupurani mbihomondamboane,” mehupuri.

¹⁰Saimon Pita ai pisao yihimindi semündü hayamboyou pisao ra Godimbo sihou-rundeimbi-yomondi adükari bogorindi ratüpuriyu-randeimbindi warihondü himbohoeari mafoafoareandi. Nindou ratüpuriyu-randeimbi ahandi ndüri ra Markus. ¹¹Raniyu asu Sisas ai Saimon Pitambo hoafiyundühi yahuya, “Pisao ra asükaiyafi koadürambe sando! Ro Ape ai wambo asübusi saindirimboayu ra ŋgiri hiniŋgindiheandi,” mehu.

Sisas ai Godimbo sihai-randeimbi adükari bogori

Anasindi himboahü manüngu

(Matyu 26:57-58; Mak 14:53-54; Ruk 22:54)

¹²Ranimboemo asu amiyomo, ahamundi bogoriyu, asu Suda-yomondi prismaniyo ranai Sisasimbo mburündümo mburu hüputüpu-

marihawuri. ¹³Raniyomo asu ai Anas sowanambo boatei sowaründümo mahomo. Anas ai Kaiafasindi yamongoamindiyu haya rani himbanifihi Godimbo sihai-randeimbi adükari bogorimbofi mamaru. ¹⁴Kaiafas raniyu nindou Sudahündimbo horombo yare hoafiyupurühiya, “Nindou mami ai hifi ndanihü burayei aheimbo farihefembohünda yifimbiyu-wamboane,” mehu.

Pita ai Sisasimbo ro moai fifirihini mehu
(*Matyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Ruk 22:55-57*)

¹⁵Saimon Pita ai Sisasimbo süngurüri-randeimbi ngorü-dibo Sisasimbo süngumariniri hafani. Godimbo sihai-randeimbi adükari bogori ai süngurüri-randeimbi ngorü-mayu ahambo fifiriri. Raniyu asu ai Godimbo sihai-randeimbi adükari bogorindi ginirambe Sisas dibo kamefoeneandi. ¹⁶Asu Saimon Pita ai weindani yipurikimi nüngu. Ranimboyu asu Sisasimbo süngurüri-randeimbi ngorü Godimbo sihai-randeimbi adükari bogori ai fifirireimbi-mayu ranai hu, nimorehi yipuri hifanda-randeimbi-mayo ahambo hoafiyundo haya Saimon Pitambo ginirambe serümündü kamefuendi. ¹⁷Nimorehi yipuri hifanda-randeimbi ai Saimon Pitambo yahoya, “Awi se-amboani nindou ndanahambo süngurüri-randeimb-anafi?” mehoamboyu. Asu Pita ai yahuya, “Roana wani,” mehu.

¹⁸Nindou ratüpuriyomo-rundeimbiyomo asu prismaniyomo ai hai mami püpiru hiningiru houmbo ngisiharimboemondühi wakiyomo ningomombo haihehümemo. Asu Pita amboani ai-babidimbo nüngumbo haihehü-mayu.

Godimbo sihai-randeimbi adükari bogori ai Sisasimbo düdumefindo
(*Matyu 26:59-66; Mak 14:56-64; Ruk 22:66-71*)

¹⁹Rani-simboani Godimbo sihai-randeimbi adükari bogori ai Sisasimbo süngururü-rundeimbi asu hoafi nindou yamundearü marandi ranimbo düdumefindo. ²⁰Raniyu asu Sisas ai ahambo simbori yahuya, “Ro nimbi-nimbisi Godindi worambe, Suda ai mungu fandihi nimarei rihündambe ranihüyahi ro aheimbo hoafi ra yamundi-mariheandüri. Iga ro moai hoafi mam-amboani dibo hoafiyahi. ²¹Se nimboe wambo düduefoandira? Nindou hoafi himborimayei aheimbo-animbo düduyafaandürisi. Ai ro hoafiyahembi ra fifirihimboaneisi.”

²²Sisas ai ra mehuamboyu, asu prisman mami manüngu ranai Sisasimbo pakarümündü pürirühi hoafiyuhi yahuya, “Igiri se Godimbo sihai-randeimbi adükari bogorimbo rando hoafindafi,” mehindowamboyu. ²³Asu Sisas ai ahambo simbori yahuya, “Ro moaruwai hoafindahani animbo se hoafi ra weindahi ndowandifi wataporimbo-ndandi. Iga asu ro aboedi hoafayahi ana, se nimboe

wambo harimayafa?” mehu. ²⁴Asu wofina hüputüpumaruründümo ra fufurihefikoate mbaningou nou, Anas ai ahambo Godimbo sihai-randeimbi adükari bogori Kaiafas sowana koamarisherü.

Pita ai asükaiyu ro moai Sisas fifirihini mehu
(*Matyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Ruk 22:58-62*)

²⁵Saimon Pita ai haikimi haihü manünguamboemo. Nindou Pita-dibo maningomo ranai ahambo hoafiyomondowohü yahomoya, “Awi se-amboani ahambo sünguriri-randeimbimbayafi?” mehomondamboyu. Asu ai didimofihü yahuya, “Roana wani,” mehu. ²⁶Nindou mami Godimbo sihai-randeimbindi ratüpuriyu-randeimbiyu haya, asu Pita himbo hoeari mafoafoariri ahandi mamisiri ranai hoafiyuhü yahuya, “Awi seana Sisas-dibo nümbürambe mamarifa hoeimariheanini,” mehuamboyu. ²⁷Asu Pita ai asükaiyu “Roana wani,” yahuambe asu kakaro ai hoafimayu.

Sisas ai Pairatindi himboahü manüngu
(*Matyu 17:1-2; Mak 15:1-5; Ruk 23:1-5*)

²⁸Raniyomo asu ai hapoadümbö siyoambe Kaiafasindi wori hiningirü houmbo, Romi-yafe gafman bogorindi worinambo Sisasimbo sowaründümo mahomo. Asu Suda ai moai gafman bogorindi worambe kefou hifomo ai adükari si Pasofa ra sesimbo yahomombo wambo. Suda nindou ai ndifo-yafe worambe kefoefembo ra ahinümb-ane. Ijga asu ai karefoahundi ana, asu ‘ngiri Pasofa sesi ra dagüdifi,’ yahomo houmboemo. ²⁹Raniyomo asu ai weindani ningomondane Pairat ai ahamumbo sowahi tüküfi hu hoafiyuhü yahuya, “Se nimboe nindou ndanahambo papi-hoafiyumbo yahomo houmboemo?” mehuamboemo.

³⁰Asu simbori hoafiyomondühi yahomoya, “Asu nindou ndanai moaruwai hohoanimo süngufekoate-mbei-mbonana, ngiri ndarihu sihambo sowana sahurümindefi sinefi,” mehomondamboyu. ³¹Asu Pairat ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Se sihamundihoari sowaründümo houmbo sihamundi ahinümbi süngu papi-hoafindüri,” mehuamboemo. Asu Suda ai hoafiyomondowohü yahomoya, “Yihoefi papi-hoafambe ngiri nindou ngörumbo hifokoandihundi,” mehomomo. ³²Horombo Sisas ai yahurai randihe yifindamboyahi mehu. Asu rani hoafi ra anihondü tüküfembohünda Suda ai ra-süngumarundi.

³³Ranimboyu asu Pairat ai gafman bogorindi worambe asükai kefue hüfu Sisasimbo mborai mehundowa mahüfuwa düdufinduhü yahuya, “Se Suda-yomondi adükari bogoriyafi?” mehuamboyu. ³⁴Asu Sisas ai hoafiyunduhü yahuya, “Awi sihafihöari hohoanimoyafi hawamboyafi se yaro hoafayafi, asu nindou amuri ai wambo yaru hoafimemondamboyafi yaro hoafayafi?” mehuamboyu. ³⁵Asu Pairat ai simbori hoafiyuhü yahuya, “Roana Sudayahipoani. Ijga sihafi nendiyomo Godimbo sihou-

rundeimbi bogori-babidimbo wambo sowana sowandümonini masinimo. Asu se nini nününgurowamboya?” mehundowamboyu.

³⁶Asu Sisas ai simbori yahuya, “Ro nginindi hifandarihandi ranana hifi ndanihündambo-yopoani. Rani hohoanimo wandi ra hifi ndanihündambombe-mbonana, asu wandi ratüpuriyomo-rundeimbi ranai yifiarindimonda asu ngiri nindou ranai wambo Suda-yomondi warihündundiri. Iḡga wandi nginindi hifandimbo ranana hifi ndanihündambo-yopoani,” mehu. ³⁷Raniyu asu Pairat ai yahuya, “Refe ana, asu se adükari bogoriwamboya!” mehuamboyu. Sisas ai simbori hoafiyundühi yahuya, “Sihafihoari anihondümboanafi yaro hoafiyafühi, ‘Se adükari bogor-anafi,’ asafi. Roana anihondü moatükuni ro hoeimariheandi ranimbo anihondümbo hoafimbohünda makosahi. Ranimboyahi Ape wambo koamarihendira makosaha me ai wambo wakimaramindi-ndiri. Nindou ai hohoanimo hondü rani-süngurihindeimbi ana ai wandi yafambehündi hoafi himboriyei rihündühanei,” mehuamboyu. ³⁸Asu Pairat ai ahambo hoafiyundühi yahuya, “Anihondü hohoanimo ra ninea?” mehu.

**Pairat ai Sisasimbo nimi keimbi karihendeimbifih
tikondundümo pandiwuri mehu**
(*Matyu 27:15-31; Mak 15:6-20; Ruk 23:13-25*)

Ai yare hoafiyu haya, asükai Suda sowana kusifoai haya mahu. Ai hoafiyuhi yahuya, “Nindou ndanahambo papi-hoafimbohündambo moai nini-moatükuni moaruwai nimaroani hoeiriheandi. ³⁹Iḡga sihamundi boagiri hohoanimo rani-süngunambo adükari si Pasofa ranihü ro nindou mami sihamundi hohoanimo süngu ahambo karabusambeahindi aboedambo koarihehini arihandi. Se hohoanimoyomondani ro ‘Sudayei adükari bogori’ nda aboedambo koandihehinimboyo?” mehuamboemo. ⁴⁰Raniyomo asu ai simbori puküna hoafiyomondühi yahomoya, “Aiana wani, ḡga se Barabasimbo-animbo hiniḡḡindiwori!” mehomo. Barabas ra gafman-babidimbo yifiariyu nindou hifokoare randeimb-ani.

19 ¹Ranimboyu asu Pairat ai hoafimayua ami ai Sisasimbo sowaründümo houmbo ndüfuri-ndüfurimarüwuri. ²Asu ami ai adükari bogorindi at tikai wofi tihoari tihoarümbinambo nafiru mburu, Sisasindi mbiroambe kikimafoarundi. Raniyomo asu adükari bogorindi hamburi hoeari güdu hiniḡḡimarundi. ³Asu ai ahambo tüküyafu sisindi hoafiyomondowohü yahomoya, “Suda-yomondi adükari bogori nindou, karihasi,” yahomondühüyomo asu ahambo harimemondo.

⁴Pairat ai asükaiyu weindani tüküfi hu hoafiyundürühi yahuya, “Himboriyei! Ro ahambo weindani siheimbo sowana sahümindü tükeheandi. Ranimbo se fifirindhindi. Ro moai papi-hoafimbo nini-moatükuni fifiriheandi,” mehu. ⁵Raniyu asu Sisas ai weindani

tükümeſiyu. Asu ahandi mbiroambe at tihoari tihoarümbi wofinambo nafimarundi, asu hamburi hoeari ra güdaroane rani kameihi tükümeſiyu. Raniyu Pairat ai hoafiyuhi yahuya, “Nindou ranani nda,” mehu. ⁶Raniyomo Godimbo sihou-rundeimbiyomo asu prismaniyomo ai hoerüwuri houmbo puküna hoafiyomondühi yahomoya, “Nimi keimbi karihendeimbifihi tikoründümo parüwuri! Nimi keimbi karihendeimbifihi tikoründümo parüwuri!” raramarüri. Pairat ai yahuya, “Sihamundihoari animbo nimi keimbi karihendeimbifihi tikoründümo parüwuri. Iſga ahandi hohoanimboambe ro moai nini-moatükuni ngorü-sünſgufe hohoanimbo nimaroa hoerihendi,” mehu. ⁷Asu Suda ai simbori hoafiyomondühi yahomoya, “Roana yihoeſi ahinümbi hohoanimbo süngu yare hoafiyohü yahoya, ‘Nindou ndanana ai yifimbiyu-wamboane,’ meho. Nimboe ſapo ai yahuya, ‘Ro Godindi nimor-anahi,’ mehu,” mehomu.

⁸Ranimboyu asu Pairat ai rani hoafi ra himboriyu haya yihimbo afindi yihimbomayu. ⁹Raniyu asu aſikai gafmani-yomondi wori ranambe keſuai hüfu Sisasiſimbo yahuya, “Se nini-nipoediyafa?” mehundo. Iſga Sisasiſimbo ai moai simbori ahambo hoafiyundo. ¹⁰Raniyu asu Pairat ai yahundoya, “Nimboe se wambo hoafikoate-ayafindira? Roana sihambo moani koehefeniniyo asu nimi keimbi karihendeimbifihi tikoemindinini pefeniniyo ra refembo nſginindi hifandihamboanahi. Awi asu rani hohoanimbo ra fifirifekoate-wamboayafi?” mehundowamboyu.

¹¹Asu Sisasiſimbo ai simbori ahambo yahuya, “God nimoamo amaru ranai sihambo nſginindi hohoanimbo ra seſoninikoate-mbei-mbonana, asu se nſginindi hohoanimoyowohü wambo hifinambofendiri hohoanimbo ra nſgiri hohoanimoyafi. Ranimboane asu nindou ai wambo sihafi warihümareandiri ranahandi moaruwai hohoanimbo ana sihafi moaruwai hohoanimbo ranahambo nſgasünde haya adükari hamind-ane,” mehuamboyu. ¹²Raniyu asu Pairat ai rani hoafi ra himboriyu haya, Sisasiſimbo koandihahina mbühu yahuhaya nafi kokora wakimareandi. Iſga asu Suda ai puküna hoafiyehi ſeya, “Asu se ahambo koarihaworani ahu ana, se nſgiri Romi-yafe adükari bogori Sisarindi nſgunindindafi. Nindou ai hoafiyuhi ‘Roana adükari bogoranahi,’ ehu ana, asu nindou ranai Sisarimbo yiſboaruko-rirühani,” mehomondamboyu.

¹³Pairat ai rani hoafi ra himboriyu haya, Sisasiſimbo weindani ſerümündü tükümeſiyu. Raniyu ai hu, paſi-hoafi himboriyu rambo nimarifondi mami manſngo ‘nimoei yibadi’ ſei-arihündi raniwami mamaru. (Hiburu-yafe hoafinambo nimoei yibadi ra Gabata-ane.)

¹⁴Rani si ranana Suda-yafe adükari si Paſofa ranimbo ſeſi napo fikimi-fikimifembo ſi-ane. Asu ndeara hüfinimboyowane, Pairat ai Sudambo hoafiyundürühi yahuya, “Sihei adükari bogori ranahambo hoerihori,” mehuamboyei. ¹⁵Asu ai puküna hoafiyehi ſeya, “Koarihawori! Koarihawori! Nimi keimbi karihendeimbifihi tikorindifi pariwori,”

maseiamboyu. Pairat ai Sudambo düdureandürühi yahuya, “Sihei adükari bogori ranahambo ro nimi keimbi karihendeimbifihî tikuimindi pefimbo yini sei?” mehuamboyo. Asu Godimbo sihou-rundeimbi adükari bogorimemo ranai simbori hoafiyomondowohü yahomoya, “Yihoefi adükari bogori ana moai ñgorü nüngu, nga Sisar yanggir-ani anüngu,” mehomondamboyu. ¹⁶Raniyu asu Pairat ai Sisasimbo ahamundi warambe hiniñgimariri, nimi keimbi karihendeimbifihî tikuimindi pefimbohünda.

Sisasimbo nimi keimbi karihendeimbifihî tikoründümo pamarüwuri
(*Matyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Ruk 23:26-43*)

Raniyomo asu ami ai Sisasimbo masowaründümo. ¹⁷Raniyu asu Sisas ai ahandihoari nimi keimbi karihendeimbi ra semündü haya ngoafi ra hiniñgirihi hehimbo, wafu mami mbirihapiri nahurai wafu sei-arihünda raninambo mahei. (Hiburu-yafe hoafana ‘Gorgota-ane’.) ¹⁸Ranühi ai Sisasimbo nimi keimbi karihendeimbifihî tikoründümo pamarüwuri. Asu nindou ñgorü yimbu amboani Sisas-dibo tikoripündümo pamarupiri ra ñgorü ai gogoaninyu asu ñgorü ai gogoaninyu, nga asu Sisas ai mbusümoyu. ¹⁹Pairat ai hoafi mami nimi keimbi karihendeimbi-mayo raniñfihî sürü papira pareandühi yahuya: ‘SISAS NASARETHÜNDI SUDAYAFE ADÜKARI BOGORI’ yahu pamareandi. ²⁰Sisasimbo tikoründümo pamarüwuri ra ngoafi adükari rani fikimi safiyo. Ranimboyo hoafi Pairat ai hoafimayua pamarundi ra nindou afindi ranai hei hoeimarihindi. Pairat ai hoafi sürü papira pamareandi ra, Hiburu-yafe hoafi, Romi-yafe hoafi, asu Griki-yafe hoafi raninamboyu sürü papimarandi. ²¹Ranimboemo Godimbo sihou-rundeimbi bogori ai Pairatimbo hoafiyomondowohü yahomoya, “Se nimboe ‘Suda-yafe adükari bogori’ safi sürü papira pamariwanda? Iña ndaro papira parowandai: ‘Nindou ranai hoafiyuhiya, “Ro Suda-yomondi adükari bogoranahi,” mehu,’ safi parowandai,” mehomondamboyu. ²²Asu Pairat ai yahuya, “Hoafi ro sürü papimarihendi ra ñgiri asükainda ñgorü-süngundihe pandiheandi,” mehu.

²³Ami ai Sisasimbo nimi keimbi karihendeimbifihî tikoründümo parüwuri houmboemo, asu ahandi-mayo hoeari napo ra müngu fufuründümo mburümbo yimbu-yimbumbu yimbumarundi. Raniyomo ami ai napo ra mamamiru fufumaründümo. Asu ai ahandi hoandari hoeari kameihî masowandümo. Iña asu hoandari hoeari ra moai ñgorü hoeari ranifihî parihi kakiyei, nga mami rani yanggiriyo kakimaye. ²⁴Ranimboemo asu ami ai ahamundihoari yahomoya, “Hoeari ndanana sihiri kikifepoani, nga yowani. Iña hoeari ranimbo-hünda sihiri satu piraindefomboane, nindou ñgorü ai semindimbohünda.” Nindou ai yaru hoafimemo ra sapo horombo Baiborambe yare hoafimayo süngu. Ai yare hoafiyowohü yahoya,

“Wandi hoeari napo yimbumaründümo.

Asu hoeari wandi ranahambo nindou mamai
semindimbohündambo satu piraimemo,” *Buk Song 22:18*
meho. Raniyo asu ami amboani rani-süngumarunda hoafimayo ra
anihondü tüküme Feyo.

²⁵ Sisasindi hondiyö, asu ahandi akidiyo, asu Maria Koropasindi
wuhio, asu Maria ngörü Makdarahündio ai Sisasindi nimi keimbi
karihendeimbi-mayo rani fikimi manimboei. ²⁶ Ahandi hond-aiyo asu
süngururü-randeimbi Sisas ai ahambo ngusüfo pariri-randeimbi-dibo
manimbafea hoemareapiri. Raniyo ai hondambo yahuya, “Nimorehi,
ndanana sihafi nimor-ani,” mehu. ²⁷ Asu ahambo süngurüri-randeimbi-
mayu ahambo yahuya, “Ndanana sihafi me-ane,” mehuamboyu. Asu
rani-simboani ai Mariambo ahandi worinambo semündü hu ai-dibo
manimbafe.

Sisas ai yifimayu

(*Matyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Ruk 23:44-49*)

²⁸ Raniyo süngunambo Sisas ai ahandi ratüpuri hifi ndanihü
ra munguyohane yahu fifirimareandi. Raniyo asu Godindi hoafi
Baiborambe anihondü tükümbifeyoa yahuhaya ndare hoafiyuhi yahuya,
“Amindaniñoarandiri,” mehu. ²⁹ Hipiri mami yangori hayamboyo
ranambe hühütimbü hoe finiga ranai mapuiaro. Raniyo asu ai siriwara-
ambeahindi hoe kikihamindeimbi semündü hayambo, finiga ambe
foareanda tüküfe haya maningo. Asu ai hisop nimiharifihi pare
himondamündi mbura, Sisasindi yafambehü tümareandi. ³⁰ Sisas ai finiga
ra sümündü mbura hoafiyuhi yahuya, “Munguayo,” yahu mbura mbiro
hifini piyuhü yifimayu.

³¹ Rani si ra Suda-yafe moani ngoafimbo nimari si ranahambo mungu
moatükuni diboadifembo siyo. Si ra moani adükari hamindio raniyo
asu Suda ai rani sihi nindou nimi keimbi karihendeimbifihü pairimbo ra
yowani mehomo. Ranimboemo Pairatimbo nindou ranahamumbo tñari
kehefepura nimai yifindimonda foepumindi raguanambo-fepurimbo
hoafimemondo. ³² Ranimboemo asu ami ai nindou yimbu Sisas-dibo
tikorüpündimo pamarupiri ahafanimbo tñari ra kamarihauptiri.

³³ Ijga asu ai Sisasimbo sowahi tüküyafu hoeirüwurane, ai munguna
yifimayuamboemo asu ahandi tñari ra moai karihaundi. ³⁴ Ijga ami
mami ai yangiri yifiarinambo ngirisafini wafusimarümündu. Raniyo
asu nimai hori ranai hoe dibore haya ahandi fiambeahindi pimayo.

³⁵ Nindou hoemareandi ranai ranahambo hoafiyuweimb-ane. Asu ai
hoafimayu ra anihondü hoaf-ane, asu ahandihoari amboani hoafi hond-
ane yahu fifireandi. Ranimbo-hündamboane asu se-amboani ranahambo
anihondümbö-ndihindi. ³⁶ Rani-moatükuni tüküme Feyowamboyo,

Baiborambe hoafi pamaiaro süngu yare hoafiyowohü yahoya, ‘Ŋgiri ahandi hamindi ŋgorü kandundi,’ meho. ³⁷Ŋga asu hoafi ŋgorü ranambe mengoro ra yahoya, “Asu ai-animbo nindou wafusimarümündu ahambo himboapondeimboyei,” meho.

Sisasimbo honguambe masihehori

(Matyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Ruk 23:50-56)

³⁸Süngunambo Sosep Arimateahündi ai Pairatimbo Sisasindi yifinimoko ra semündümbo yahuhaya hoafimayundo. Sosep ai Sisasimbo süngurüri-randeimbiyu, ŋga ai Sudambo yihimborapurühiyu asu ahandi anihondümbofo hohoanimo ra moai weindahireandi. Pairat ai ahambo ndowarindifisi mehuamboyu, asu Sosep ai Sisasimbo serümündü mahu. ³⁹Nikodemus, horombo Sisas sowahi nimbokoani mahafu, ranai amboani Sosep-dibo mahafani. Asu ai fisiŋirümbi moatükuni sanda nimi hori yimbu mamamberu fanduyamundu houmbo nafi-rundeimbi ra semündü haya mahu. Nimi hori ranahandi nimbori ra 30 kirogramiyo. ⁴⁰Raniyafani ai Sisasindi yifinimoko ra sowarindifani mburina, Suda ai yifinimoko raru arundi süngu fisiŋarümbi moatükuni sanda parine mburina hoearinambo himondimariheneri. ⁴¹Sisasimbo nimifihli tikoründümo parüwurühi nümbüri mami ranai yangoroane, asu nümbüri ranambe hongu simborambori yifi sihefekoate maninggo. ⁴²Suda ai moani ŋgoafimbo nimarimbo si ranahambo sesi napo diboado-marhindamboyafani. Asu hongu ra akimi ninggo hayamboyowane, Sisasindi yifinimoko ra sowandifani hafani masiheneandi.

Sisas ai botimefiyu

(Matyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Ruk 24:1-12)

20 ¹Sande hapoadümbo siambe nimbi hoangiri kiarowane, Maria Makdarahündi ai hongu rani sowana mahifo. Ai hifo hongu rani fikimi tüküfe himboyowane, nimoei adükari nafitambeihü mapaiaro ra paiarikoate-mayo. ²Ranimboyo asu ai Saimon Pita asu süngururü-rundeimbi ŋgorü ahandi ŋgusüfoahündi ranahafanimbo sowana pipimayo ho. Ai ho, hoafiyopirühi yahoya, “Adükarimbo nindou ai honguambeahindi masowaründümo, nahü mbasihawuri, ŋga moai fifirihuri,” mehoamboyafani.

³Ranimboyafani Pita asu Sisasindi ŋgorü süngurüri-randeimbi-mayu ranai nimai hongu sowana mahafani. ⁴Ai yibobo pipina mahafaniyo, ŋga asu ahambo süngurüri-randeimbi ŋgorü ranai Pitambo ŋgasündirü haya, ai boate hu hongu fikimi tüküme fiyu. ⁵Asu ai hu nimarümbo amuifoai hoeireandane hoeari Sisasimbo himondüfihindi ra mengoroa hoeimareandi. Ŋga asu ai moai kefuai honguambe hüfu. ⁶Asu Saimon Pita ai sünguni hu tüküfi hayamboyu, ai honguambe kefuai mahüfu. Ai

hüfu hoeireandane hoeari Sisasimbo himondihefimbihündi ra kurimayo. 7Asu hoeari ŋgorü Sisasindi mbiro himondihefimbihündi ranamboani meŋgorowa hoeimareandi. Hoeari ranana moai amuri kurimayo rani-dibo yaŋgoro, ŋga wani. Raniŋoanimboyo nindou ŋgamondife sihefembo nahurai kare pare haya meŋgoro. 8Raniyu asu ahambo süngurüri-randeimbi ŋgorü boatei hoŋgu sowana mahu, ranai asükaiyu sünguni hoŋguambe kefuai hüfu, hoeari yaŋgiri meŋgoro ra hoeire haya anihondümbomareandi. 9(Rani simboani ana moai ai fifirineandi Baiborambe yare hoafiyowohüya, “Hoŋguambeahindi botindifimbui,” meho ra.)

Sisas ai Maria Makdarahündi sowahi tükümeŋfiyu

(Mak 16:9-11)

10-11 Raniyafani asu ahambo sünguriniri-rinandeimbi ai worina hihiriyafine mahafani, ŋga Maria ai hoŋgu fikimi niŋgombo araniyohü manihgo. Asu ai araniyowohüyo hoŋgu-mayo ranambe amoefoe himbomayo. 12Asu ai himboyowane, sünambeahindi nendi yimbu kifohi hoearümbi Sisasimbo sihehori wami mamarifanda hoeimareapiri. Ŋgorü ai mbirowani namaru, asu ŋgorü ai yirimbonani namaru. 13Ai Mariambo safaniya, “Nimorehi, se nimboeafi aranayafa?” masafandamboyo. Asu ai ahafanimbo hoafiyopirühi yahoya, “Nindou ai wandi Adükariambo sahorimindei hehimbo, nahü mbasihehori ro moai fifirihini, ŋga ranimboanahi,” meho.

14Ai raweyaho haya hihirifeyowane, asu Sisas ai daboarani manihguwa hoeimareri. Ŋga asu Maria ai moai Sisas-ani yaho fifireri. 15Sisas ai yahuya, “Nimorehi, se nimboe aranayafa? Se dabo kokorihüyafa?” mehuamboyo. Asu Maria ai nimbüri aharambür-ani yahohaya hoafiyondowohü yahoya, “Se Sisasimbo sowarindifühi ana, sowarindifi hafi sihaworühi nafuindafanimbo ro ahambo ndahümindü ŋgamboane,” mehoamboyo. 16Asu Sisas ai yahuya, “Maria,” mehuamboyo. Asu Maria ai hihirife, ahambo fifireri haya Hiburu-yafe hoafinambo yahoya, “Rabonai,” meho. (‘Rabonai’ ra Hibru-yafe hoafinambo ‘Yamundo-randeimb-ane’.) 17Sisas ai yahuya, “Se wambo kikihindandifi-ndirimboyafi. Awi ro moai wandi Ape sowana hahühi. Ŋga se wandi wandafi mami sowana ŋgafi rando hoafindafipurühi animboya, ‘Roana wandi Ape, sihamundi Ape asu wandi God, sihamundi God, ahambo sowana hahühühanahi,’ mbisafi,” mehuamboyo.

18Asu Maria Makdarahündi ai ho ahambo süngururü-rundeimbimbo hoafiyopurühi yahoya, “Ro Adükariambo hoeimarihini,” asu Sisas hoafiyuweimbi hoafi ra hoafimepuri.

Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi sowahi tükümeŋfiyu

(Maty 28:16-20; Mak 16:14-18; Ruk 24:36-49)

19Sisasimbo süngururü-rundeimbi ai Sudambo yihimbo-rupurühüyomo wori ai nimarimondeimbi ra yipuri paru houmbo mamarimo. Raniyu

asu Sisas ai Sande nimbambeahi tüküfi, ahamundi mbusümo manüngu. Ai yahuya, “Se ngusüfo afurindu kündundi,” mehupuri. ²⁰Ai yare hoafiyupurühiyu asu ahandi watiñari ngiri safini ra ahamumbo nafuimepuri. Asu ahambo süngururü-rundeimbi ai ahamundi Adükari ranahambo hoeirüwuri houmbo hihifi-hihifimemo. ²¹Asu Sisas ai asükaiyu yahuya, “Se ngusüfo afurindu kündundi. Wambo Ape ai koamarihendira makosahi yahurai-animbo asu ro sihamumbo koandiheheapurani ngomo,” mehu. ²²Ai raweyahuhüyu, ahamumbo sowanambo yafambenambo ahandi yafui ra foehepurühi yahuya, “Se Yifiafi Aboedi sowandümo. ²³Asu se ngorü nendi-yafe hohoanimo moaruwai ranahambo amboawi mbisimondani ana, God ai amboawi mbusümbui. Ñga asu ngorü nendi-yafe moaruwai hohoanimo ranahambo se amboawi yaho hoafikoate-ayomo ana, asu God ai ngiri ranahambo amboawi mbüsü,” mehu.

Tomas ai Sisasimbo hoeimariri

²⁴Sisas ai ahambo süngururü-rundeimbi sowahi tüküfiyuwane, asu süngurüri-randeimbi mami ai moai amuri ra-babidimbo namaru. Nindou aiana Tomasiyu, ñga asu ahandi ndüri ngorü ra Didimus-ani. ²⁵Raniyomo bidifiri ai ahambo hoafiyomondowohü yahomoya, “Roana Nindou Adükariimbo hoeimarihuri,” mehomo.

Ñga asu Tomas ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Asu ro ahambo tikomaruründimo ambe ra hoefekoate-ya, asu ahambo wandi warinambo ambe ranambe sündifekoate-ya, asu yifiarinambo ngirisafini wafusümaründümo sündifekoate-ayahi ana, ro ngiri ranimbo anihondümbö-ndiheandi, ñga wani,” mehu.

²⁶Asükaiyo mami wik ho hayamboyowane, ahambo süngururü-rundeimbi ai Tomas-babidimbo worambeahi mamarimo. Ai yipuri müngu papiru houmbo nimarimondane, asu Sisas ai ahamundi mbusümo tüküfi manüngu. Raniyu ai yahuya, “Se ngusüfo afurindu kündundi,” mehu. ²⁷Raniyu asu Tomasimbo hoafiyunduwohü yahuya, “Sihafi wari batendi naha ndanifihi sündowandüh-animbo, asu se wandi watiñari ra hoeiro. Asu se wandi ngirisafini wari paro. Se ndanahambo yimbu hohoanimo-ndamboyafi, ñga anihondümbö-ndowandi,” mehuamboyu.

²⁸Asu Tomas ai simbori ahambo yahuya, “Se wandi Adükari asu wandi God-anafi,” mehuamboyu. ²⁹Asu Sisas ai hoafiyunduhü yahuya, “Se wambo hoeirowandiri hawambo wamboanafi anihondümbö-arowandiri. Ñga nindou ai wambo hoeifendirikoate-yehü anihondümbö-arihindiri ana, ai hihifi-hihifi-mbeyeiamboane,” mehu.

Son ai buk nda sürü papimarandi ahandi nimindi

³⁰Sisas ai God sowahindi makusu ra nafuimbohünda hepünifeimbi moatükuni afindi ahambo süngururü-rundeimbi-yomondi himboahü

ratūpurimayu ra ro moai buk ndanambe muṅgu sürü papirihandi. ³¹Ŋga ro ndani hoafi nda sürü papirihamboanahi. Ro sürü papimarihandi nda Sisas ai Kraisi-ani asu Godindi Nimor-ani ranimbo anihondümbobirihinda samboyahi sürü papimarihandi. Ŋga asu se ranahambo anihondümbobirihindi ana, asu aboedi yangiri niṅgombo hohoanimo ra ndahümündimboyei.

Sisas ai süṅgururü-rundeimbi 7 ahamumbo sowahi tükümeṅfiyu

21 ¹Asükaiyu süṅgunambo Sisas ai ahambo süṅgururü-rundeimbi sowahi Taiberias kurihoe puarühi ndahurai ndare tükümeṅfiyu. ²Saimon Pita, Tomas, ndüri ahandi ṅgorü Didimus yahomo-rundeimbiyu, Natanier Kenihündi Gariri hifihündiyu, Sebedindi nimori yimbuyafani, asu ṅgorü yimbu ahambo süṅguri-neandeimbiyafani ai manṅgomo. ³Raniyu asu Saimon Pita ai ahandi horombodidi ratūpuri asukai semindimbo hohoanimoyuhü yahuya, “Ro ana andürinambo kini wowarimboanahi,” mehuamboemo. Asu ai yahomoya, “Ro-amboani se-dibo ṅgefo sefomboanefi,” mehomo. Raniyomo ai homo houmbo, botambe mafareafundi. Ŋga rani nimbinaambo ai moai kini mamamboani hürühoundi, ṅga wani. ⁴Hapoadumbo siambe hüfihamindi foriforiyuambe, Sisas ai hoe kimi manṅguambo asu ahambo süṅgururü-rundeimbi ai Sisasimbeipoani mehomo. ⁵Raniyu ai ahamumbo hoafiyupurühi yahuya, “Wandafi mami, se moai kini wakiründimoyoa?” mehuamboemo. Asu ai simbori hoafiyomondühi yahomoya, “Wani,” mehomondamboyu.

⁶Asu ai hoafiyupurühi yahuya, “Andüri ra naha se warihondü warani bot ranihundüni daboadundan-animbo, se kini bidifiri hoeindumboemo,” mehuamboemo. Asu ai andüri ra hoafimayu ranambe masafoarunda, kini afindi ranai andiri ra tükümeṅfeyoa, himindimbo sisamindimarundi. ⁷Sisas ahambo süṅgurüri-randeimbi wudiyafandeimbi-mayu ranai Pitambo yahuya, “Pita, nindou ranana Sisas-ani,” mehunduamboyu. Asu Saimon Pita ai nimai ahandi ṅgisihari hoeari yimündihai masihendi ra hühire hiniṅgire haya himoni pimayu. ⁸Asu bidifiri ai botambe gudi sowana hafomo mburu, andüri ra kini kameihi hüründümo. Asu ai gudi rani fikimi aṅguni safiyomopoani, ṅga 100 mitayo manṅgomo. ⁹Gudikimi hifomo tüküyafu hoeirundane, asu hai ranai gudiwami horowohüyo ranambe kini mami huru asu bret mami yangurü marandi. ¹⁰Raniyu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Kini haponda wakimaründümo bidifiri ra sowandümo sifomo,” mehuamboemo.

¹¹Raniyu asu Saimon Pita ai botambe kefuai nimarumbo, andüri ra gudiana hüramündi masüfu. Raniyo asu andüri ranambe kini afindi boagiri-boagiri 153 pütapimayo. Kini ranai afindiyo, ṅga asu andüri ranai moai kikifeyo. ¹²Raniyu Sisas ai hoafiyupurühi yahuya, “Se

sifomo, kini sowasümo!” mehu. Iḡga asu moai nindou mami ai ahambo düdurirühi, ‘Se didiyafi?’ yahundo. Iḡga ai muḡguambo Adükar-ani yahomo fifirüwuri. ¹³Raniyu Sisas ai süfu kini ra yimbureapuri mbura asu bret ranamboani rasüḡgu-rasüḡgumareapuri. ¹⁴Sisas ai hoḡguambe-ahindi tüküfi hayamboyu, asu ahambo süḡgururü-rundeimbi-yomondi himboahü ḡgimimbo tükümeḡfiyu.

Sisas ai Pitambo hoafimayundo

¹⁵Ai sowasümondühi nimarimomboemo, Sisas ai Saimon Pitambo yahuya, “Saimon, Sonindi nimori, awi se nindou ndanahamumbo ḡgasüindowapuri hawambo, wambo se afindi hohoanimo-yafindirühi-yafindiri?” mehuamboyu. Asu Pita ai hoafiyundühi yahuya, “Yini, Adükari, se fifirowandi, ro sihambo aboedi hohoanimoayahanini,” mehuamboyu. Asu Sisas ai hoafiyunduhü yahuya, “Se wandi sipsip weihoandi ranaheimbo sesi maḡguindandüri ndandi,” mehu. ¹⁶Asükaiyu yimbumbore hoafiyunduhü yahuya, “Saimon Sonindi nimori, se wambo anihondü hohoanimo-yafindirai waniyo?” mehindowamboyu. Asu Saimon ai hoafiyunduhü yahuya, “Yini, Adükari, se fifirowandi ro sihambo hohoanimo-yahanini,” mehindowamboyu. Asu Sisas ai hoafiyunduhü yahuya, “Se wandi sipsip weihoandi ranaheimbo sesi maḡguindandüri ndandi,” mehu. ¹⁷Asükaiyu ḡgimimbore hoafiyunduhü yahuya, “Saimon, Sonindi nimori, se wambo hohoanimo-yafindirühiyafi?” mehuamboyu. Ranimboyu asu Saimon Pita ai ḡgüsüfo afindi kümareandi Sisas ai ḡgimimbore hoafiyuhi, “Se wambo hohoanimo-yafindirühiyafi,” mehu ranimbo. Ranimboyu ai Sisasimbo yahuya, “Adükari, se muḡgu moatükuni fifiriwamboanafi. Se fifirowandi ro sihambo hohoanimoyahanini,” mehindowamboyu. Asu Sisas ai hoafiyunduhü yahuya, “Se wandi sipsip weihoandi ranaheimbo sesi maḡguindandüri ndandi. ¹⁸Ro anihondümbonanahi hoafayahanini, se horombo hoarifi nimbafambeyafi ret sihafi hondü ra güdo hawa hifi se hombo yifirimayafi rani-süḡgu yaḡgiri mahahabodifi. Iḡga süḡgunambo se boagiriyafambe ana, sihafi watiḡari ra ḡgurindohoefi hawa asu nindou ḡgorü ai sihafi ret ra sihambo güdeanini haya, se nahaniniyo hombo moi safani nindou ranai sihambo ndemündünini ḡgumbui,” mehu. ¹⁹Sisas rani hoafi yare hoafimayu ranahandi nimindi ra: Süḡgunambo Pita ai Sisasindi ratüपुरi ratüपुरimayu ranimbo Godimbo ndüri adükari segodomböhünda yifindümbui. Ai Pitambo hoafiyunduhü yahuya, “Se wambo süḡgundandiri,” mehu.

Sisasimbo süḡgurüri-randeimbi ahandi ḡgüsüfoahündi

²⁰Pita ai hiḡirifi hoeirirane, Sisas ahambo süḡgurüri-randeimbi ḡgüsüfoahündi-mayu ai ahafandi süḡgu mahu. Nindou ranana horombo

sowasümondühi nimarimombo Sisasindi hangifoani nimarumbo hoafiyuhi, “Adükari, nindou didai sihambo hürütümbi-yomondi warihümandeanini?” mehu, aiyu ahandi süngu mahu. ²¹Pita ai hoeiriri haya, Sisasimbo yahuya, “Adükari, nindou nda nüngufimboyua?” mehuamboyu.

²²Asu Sisas ai hoafiyunduhü yahuya, “Ai nünguani ro asükainda tüküfembo sahehea hohoanimoayahi ana, asu rani hohoanimo ra sihafiyo? Se wambo süngundandiri!” mehu. ²³Raniyo asu yafui hoafi ra nindou müngu ahei mbusümo tüküfeyowohü yahoya: ‘Süngurüri-randeimbi ra ngiri yifindu,’ meho. Iga Sisas ai moai hoafiyu, ‘Ai ngiri yifindu’ yahumboypuani. Iga ai yahuya, ‘Ai nünguani ro asükainda tüküfembo sahehea hohoanimoayahi ana, asu rani hohoanimo ra sihafiyo?’ mehu. ²⁴Süngurüri-randeimbi ranai-ani ndani hoafi nda sürü papimarandi. Asu ro rarihu fifirihundi ahandi hoafi anihond-ane.

Bidifirani hoafi

²⁵Afindi moatükuni bidifiri Sisas ratüpurimayu ra engoro, nga moai müngu sürü papiyo. Iga asu nindou ai müngu moatükuni Sisas ratüpurimayu ra müngu hondü mamami randühi paparandi ana, asu buk ranambe sürü ra afindi safi papindimboe. Asu ro hohoanimoayahi münguambo hifi ngiri simongorindo.